

TẠP CHÍ

Nông thôn Việt

● Cơ quan chủ quản: Tổng hội Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn Việt Nam ●

SỐ TÂN NIÊN. 02/2017

GIỮ GÌN, PHÁT HUY BẢN SẮC VĂN HÓA NÔNG THÔN
LÀ GIỮ GÌN, PHÁT HUY BẢN SẮC VĂN HÓA DÂN TỘC

HỒ XUÂN HÙNG

CHỦ TỊCH TỔNG HỘI NN & PTNT VIỆT NAM

TRANG 7

CHỐNG LÃNG PHÍ

TS NGUYỄN SĨ DỪNG

TRANG 12

CHUYÊN ĐỀ:

NÔNG SẢN VIỆT - GÀ VIỆT

TRANG 14

NHÀ PHÁT TRIỂN DỰ ÁN

PHÚC KHANG
CORPORATION

Bước song hành - Bước thành công

VIETNAM SQUARE

Nơi gìn giữ giá trị Việt

XUÂN XANH SINH THÁI
PHÚC LỘC AN KHANG

CƠ HỘI SỞ HỮU
XE AUDI

Chuỗi BĐS Văn hóa-Thương mại-Du lịch Xanh
Thuần Việt đầu tiên tại Việt Nam

Sở hữu nhà thương mại tại Thủ đô
Resort chỉ với **6,8 tr/m²**

Ngân hàng hỗ trợ **cho vay 70%**

Cam kết cho thuê lại **10%/ năm**

[08] 730 01 345 - 0907 79 79 83

CÔNG TY CP ĐẦU TƯ & XÂY DỰNG PHÚC KHANG

Địa chỉ: 51 Ngô Thời Nhiệm, P.6, Q.3, Tp.HCM / www.phuckhang.vn - www.vietnamsquare.vn

TẠP CHÍ
Nông thôn Việt
Cơ quan chủ quản: Tổng hội Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn Việt Nam

- Tổng biên tập
NGUYỄN ĐỨC QUANG
- Phó Tổng biên tập
NGUYỄN THỊ QUỐC HƯƠNG

- Hội đồng cố vấn
NGUYỄN TUẤN ANH - GSTS
NGUYỄN SĨ DÙNG - TS
NGUYỄN TRÍ NGỌC - TS
NGUYỄN ĐĂNG NGHĨA - TS
TRẦN THẾ TUYẾN - NHÀ BÁO
NGUYỄN ĐỖ ANH TUẤN - TS
VŨ THÀNH TỰ ANH - TS
PHẠM PHÚ NGỌC TRẠI - CHUYÊN GIA KINH TẾ
VŨ TRỌNG NGHĨA - KIẾN TRÚC SƯ

- Thiết kế mỹ thuật
VŨ TRUNG HÙNG
- Trị sự
TRƯƠNG THỊ THU CÚC
- Bài vở xin gửi về
UYÊN LINH
toasoan@nongthonviet.com.vn

GÓC NHÌN CHUYÊN GIA

07 GIỮ GÌN, PHÁT HUY BẮN SẮC VĂN HÓA NÔNG THÔN LÀ GIỮ GÌN, PHÁT HUY BẮN SẮC VĂN HÓA DÂN TỘC

CHUYÊN ĐỀ

16 LẤY LẠI VỊ THẾ CHO GÀ VIỆT

19 Gà Việt giúp nông dân làm giàu

24 GÀ VIỆT TRÊN ĐƯỜNG RA THẾ GIỚI

26 Xu hướng mới: Nuôi gà bằng thảo dược

28 Một số mô hình chăn nuôi gà hiệu quả ở Việt Nam

30 ĐẶC SẢN GÀ VIỆT

32 Nguồn gen giống gà quý hiếm cần bảo tồn

NÔNG SẢN SẠCH

38 Bùng nổ thực phẩm hữu cơ

40 Kinh nghiệm từ các nước

42 Chân dung: KỸ SƯ HAI LỬA

44 Thời sự nông nghiệp: Nghề trồng cà phê và niềm vui không trọn

48 Tục xưa nếp cũ: Lễ niêm ấn ngày 25 tháng Chạp

52 Ký ức quê hương: Mít kho làng Bác Vọng

56 Kiến trúc xanh: Sống “xanh” ở đô thị

Với sự tham gia của: Hồ Xuân Hùng, Nguyễn Đức, TS Nguyễn Sĩ Dũng, Phong Lan, Mộc Miên, Tuấn Anh, Ngọc Phương, Lê Lê, Phương Đăng, Hà Văn, Lê Thu, Yến Ngọc, Vũ Yến, Trần Anh, Thùy Chi, Phú Li, Anh Hùng, Anh Sơn, Cao Thị Hoàng, Trung Tâm, Đinh Trọng Bình, Vy Thư, Minh Quân, Ngọc Bách, Minh Tùng, Tấn Phúc, Hùng Võ, Đắc Lộc, Nhật Tân, Xuân Trường, Thảo Nguyên, Duy Khánh, Vũ Ngọc Tuấn, Phạm Hạnh, Bảo Anh, Đăng Khoa, Mon Võ, Sơn Anh, Phát Lộc, Lạc Thuận, Duy Minh, Minh Khoa...

Ảnh bìa: “Trên bến dưới thuyền” - chợ hoa Bến Bình Đông. Ảnh: Tấn Phúc.

Tòa soạn:

Lầu 10, Tòa nhà số 12 Võ Văn Kiệt, P. Nguyễn Thái
Bình, Q.1, TP.HCM - Điện thoại: (08) 3821 1283 -
Fax: (08) 3914 7286 - Hotline: 093 205 6666

Văn phòng Hà Nội:

Số 60 phố Trung Kính, Phường Trung Hòa,
Quận Cầu Giấy, Thành phố Hà Nội - Điện
thoại: (04) 37 824 681 - Fax: (04) 37 824 680

Giấy phép xuất bản số 06/GP-BTTTT do Bộ
TT&TT cấp ngày 7/1/2016. In tại Công ty TNHH
Quảng cáo và Thương mại Dương Phong, Khố
in (21x29)cm, 68 trang. Phát hành hàng tháng.

một nền nông nghiệp sạch

NGUYỄN ĐỨC ■

Nếu 30-40 năm trước, ngành nông nghiệp phần đầu tăng năng suất, sản lượng là ưu tiên số 1; thì bây giờ, phần đầu cho một nền nông nghiệp sạch, có thể coi là nhiệm vụ cấp bách.

Chưa bao giờ, tình trạng ô nhiễm không khí, đất đai, nguồn nước lại tràn lan như bây giờ. Chưa bao giờ nông sản thực phẩm lại không an toàn như bây giờ. Báo chí, truyền hình không ngày nào lại không có thông tin về thực phẩm bẩn đang tràn đường vận chuyển hoặc bày bán ở các chợ. Vấn nạn nông sản thực phẩm không an toàn – “con đường từ bàn ăn ra nghĩa địa chưa bao giờ lại ngắn như bây giờ” cũng đã được đặt ra trên diễn đàn Quốc hội.

Nguồn gốc nông sản, thực phẩm không an toàn phát xuất từ đâu? Trước hết từ người sản xuất. Tình trạng sản xuất manh mún nhỏ lẻ, sản xuất theo kinh nghiệm hoặc học theo, tình trạng sản xuất được mùa mất giá, được giá mất mùa... là nguyên nhân khiến người sản xuất – hộ nông dân - khó làm chủ được chất lượng sản phẩm của mình. Khi có sâu bệnh, một nhà phun xịt thuốc trừ sâu, thấy hiệu quả, nhà khác sẽ làm theo. Phun một loại thuốc, sâu không chết, thì tìm loại khác, không cần biết độ độc hại thế nào. Các đại lý bán thuốc trừ sâu, thuốc thú y, kiểm luôn bán phân bón và thức ăn gia súc, thường chỉ dẫn cho người sử dụng theo kinh nghiệm, “sống chết mặc bây...”

“Đối tượng” thứ hai là nhà phân phối - cầu nối giữa nhà sản xuất và người tiêu thụ. Họ là lực lượng có khả năng và điều kiện tốt nhất kiểm soát chất lượng sản phẩm. Thế nhưng, do lợi ích chi phối và vai trò kiểm soát của Nhà nước chưa hiệu quả, chính họ lại là “tác giả” chế biến và lưu hành thực phẩm bẩn: Heo bơm nước, trái cây bơm hóa chất cho mau chín, rau nhúng hoá chất cho xanh, bóng đẹp...

“Đối tượng” thứ ba là người tiêu dùng. Chính thói quen “tiền đâu mua đó”, không cần biết đến nguồn gốc xuất xứ sản phẩm, chỉ dẫn địa lý, thông tin địa chỉ của người sản xuất, vô tình đã trở thành hành vi tiếp tay cho việc sản xuất và tiêu thụ hàng hóa kém chất lượng, nông sản thực phẩm bẩn.

Những chợ truyền thống, chợ vỉa hè, xe đẩy, gánh hàng rong... thường là địa chỉ tiêu thụ hàng hóa không

rõ nguồn gốc xuất xứ, đảm bảo chất lượng. Chúng ta không tẩy chay chợ truyền thống hoặc các điểm bán vỉa hè nếu họ không vi phạm trật tự công cộng. Nhưng, là người tiêu dùng thông minh, bạn và tôi có quyền “nói không” với hàng hóa nông sản phẩm không có thương hiệu, không ghi rõ nguồn gốc xuất xứ, niên hạn sử dụng. Thái độ đó, không chỉ trực tiếp giữ gìn sức khoẻ cho mình và gia đình mình, mà còn góp phần xây dựng một thói quen tiêu dùng: chỉ sử dụng sản phẩm hàng hóa có nguồn gốc xuất xứ. Đó cũng là biện pháp góp phần xây dựng nền nông nghiệp sạch.

Tuy nhiên, quan trọng hơn cả là vai trò dẫn dắt và kiểm soát của Nhà nước, cụ thể là chính quyền các cấp từ trung ương đến cơ sở. Để có một nền nông nghiệp sạch, các hộ nông dân sản xuất nhỏ lẻ không thể “tự túm tóc nhắc mình lên” được. Họ cần phải được vận động, tập hợp thành những đơn vị sản xuất nông nghiệp hàng hóa, thông qua chính sách khuyến khích ưu đãi vay vốn tín dụng lãi suất thấp và miễn giảm thuế. Ở đó, họ có điều kiện ứng dụng quy trình công nghệ cao vào các khâu sản xuất, từ lựa chọn giống, chăm sóc, bón tưới, bón phân, đến thu hoạch, bảo quản. Sản phẩm đưa ra thị trường có ghi rõ nguồn gốc xuất xứ, quy trình canh tác, họ tên, địa chỉ, số điện thoại của người sản xuất... Nếu các chính sách “dẫn dắt” thực thi hiệu quả, chặn chặn sản phẩm của các nông dân hợp tác sẽ có giá trị gấp nhiều lần so với sản xuất nhỏ lẻ. Và một khi người sản xuất có được lợi nhuận cao với nông sản sạch, chắc chắn sẽ từ hạn chế đến loại trừ sử dụng các loại thuốc trừ sâu, phân bón hóa học và các chế phẩm độc hại khác.

Cần phải coi những kẻ vì lợi nhuận cá nhân hay doanh nghiệp mà xả thải gây ô nhiễm môi trường; sản xuất, chế biến, tiêu thụ nông sản, thực phẩm độc hại là phạm tội ác đặc biệt nghiêm trọng: hủy diệt sự sống con người. Do vậy, luật pháp cần được điều chỉnh, bổ sung khung hình phạt theo hướng tăng nặng đối với các tội danh nói trên. Song song đó, lực lượng kiểm soát môi trường và vệ sinh an toàn thực phẩm cũng cần được tăng cường cả về lượng và chất, quyền hạn và trách nhiệm để thực thi nhiệm vụ.

Xây dựng một nền nông nghiệp sạch không chỉ là trách nhiệm của riêng ngành nông nghiệp! ■

VIỆT NAM

3 THỦ TRƯỞNG BỊ KỶ LUẬT

KHIẾN TRÁCH: Ngày 18-1, Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc đã ban hành Quyết định thi hành kỷ luật bằng hình thức khiển trách đối với ông Nguyễn Duy Thăng (Thủ trưởng Bộ Nội vụ) và bà Trần Thị Hà (Thủ trưởng Bộ Nội vụ, Trưởng Ban Thi đua - Khen thưởng Trung ương) do có vi phạm, khuyết điểm trong đề xuất phê duyệt chức danh Phó Chủ tịch UBND tỉnh Hòa Giang, đề xuất tặng Bằng khen của Thủ tướng Chính phủ và Huân chương cho Trịnh Xuân Thanh; thẩm định và trình cấp có thẩm quyền tặng thưởng Huân chương và danh hiệu Anh hùng Lao động cho Tổng Công ty cổ phần Xây lắp Dầu khí Việt Nam.

Ngày 24-1, Thủ tướng Chính phủ cũng đã ký các quyết định thi hành kỷ luật triển trách đối với bà Hồ Thị Kim Thoa, Thứ trưởng Bộ Công thương; xóa tư cách nguyên Bộ trưởng Bộ Công thương nhiệm kỳ 2011-2016 đối với ông Vũ Huy Hoàng do đã có những vi phạm về công tác cán bộ.

TREO THƯỞNG 6 TỶ ĐỒNG CHO Ý TƯỢNG TỔ CHỨC GIAO THÔNG, CHỐNG ÙN TẮC Ở HÀ NỘI:

Ngày 12-1, Sở Giao thông Vận tải Hà Nội công bố cuộc thi ý tưởng phòng ùn tắc tổ chức giao thông và các giải pháp ùn tắc đến năm 2025, tầm nhìn 2030. Tổng giá trị giải thưởng 6 tỷ đồng, gồm: giải nhất 200.000 USD, giải nhì 100.000 USD. Ngoài ra, mỗi phương án dự thi đủ hồ sơ và chất lượng theo quy định cũng được hỗ trợ 25.000 USD.

TRUY TỐ NGUYỄN ĐBORH CHÂU THỊ THU NGÀ: Ngày 14-1, Viện Kiểm sát nhân dân Tối cao đã tổng đại cáo trạng truy tố bà Châu Thị Thu Nga (nguyên Đại biểu Quốc hội) cùng 8 bị can khác trong vụ án "Lừa đảo chiếm đoạt tài sản" xảy ra tại dự án B5 Cầu Diễn, thành phố Hà Nội. Theo cáo trạng, bà Nga và các đồng phạm đã lừa ký 752 hợp đồng góp vốn, thu hơn 377 tỷ đồng của khách hàng.

CHÁY LỚN TẠI NHÀ

TRANG, HƠN 40 CÁN NHÀ BỊ THIÊU RỤI: Khuya 17-1, tại khu dân cư ven cửa sông Cái, thuộc cồn Nhất Trí (phường Vĩnh Phước, thành phố Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa) xảy ra vụ cháy lớn. Sau gần 4 giờ cháy liên tục, đến khoảng 2g30 ngày 18-1 ngọn lửa mới tạm tắt. Hơn 40 người nhà bị thiếu rụi hoàn toàn. Hàng trăm người dân đã phải trải qua cảnh màn trời chiếu đất.

ANH EM NGHỆ SĨ XIẾC VIỆT NAM ĐƯỢC CÔNG NHẬN KỶ LỤC GUINNESS THẾ GIỚI:

Tổ chức Guinness World Records đã chính thức công nhận và ghi tên anh em Giang Quốc Nghiệp và Giang Quốc Cơ nắm giữ Kỷ lục Guinness Thế giới về thời gian giữ thăng bằng trên đầu (một người sẽ đi lên các bậc thang, trong khi người còn lại trồng cây chuối lên đầu bạn diễn), đi lên cầu thang 90 bậc tại nhà thờ Girona (Tây Ban Nha) trong vòng 52 giây, vượt quá kỷ lục mà hai nghệ sĩ xiếc người Trung Quốc là Tang Tao và Su Zengxian đã xác lập vào ngày 10-9-2014, khi họ đi được 25 bậc thang trong vòng một phút, tại TP Hà Môn, Phúc Kiến, Trung Quốc.

203 NGƯỜI CHẾT VỊ TAI NẠN GIAO THÔNG TRONG 7 NGÀY NGHỈ TẾT: Theo thống kê của Cục Cảnh sát giao thông, trong 7 ngày nghỉ Tết Đinh Dậu 2017 (từ 26-1 đến 1-2), cả nước xảy ra 368 vụ tai nạn giao thông, làm chết 203 người, bị thương 417 người. Trung bình mỗi ngày nghỉ Tết Nguyên đán 2017 có 29 người chết và 60 người bị thương.

THÍ ĐIỂM CHO NGƯỜI

VIỆT CHƠI CASINO: Ngày 16-1, Chính phủ đã ban hành Nghị định 03/2017/NĐ-CP về việc kinh doanh casino, trong đó cho phép thí điểm để công dân Việt Nam vào chơi. Điều kiện để người Việt Nam vào chơi casino là phải đủ 21 tuổi trở lên, phải chứng minh được có thu nhập thường xuyên từ 10 triệu đồng/tháng trở lên... Nghị định này có hiệu lực thi hành từ ngày 15-3-2017.

QUỐC TẾ

HỘI NGHỊ WEF 2017 BÀN THẢO CÁCH GIẢI QUYẾT THÁCH THỨC TOÀN CẦU:

Ngày 17-1, Hội nghị thường niên Diễn đàn Kinh tế Thế giới (WEF) năm 2017 đã khai mạc tại thành phố Davos (Thụy Sĩ) với chủ đề "Lãnh đạo chủ động và có trách nhiệm", với sự tham gia của gần 3.000 đại biểu là nguyên thủ của nhiều quốc gia, người đứng đầu các tổ chức quốc tế, các học giả uy tín, nhà hoạt động xã hội, đại diện các tổ chức phi chính phủ, lãnh đạo các tập đoàn và doanh nghiệp hàng đầu trên thế giới. Hội nghị có 446 phiên họp, tập trung tìm giải pháp cho các thách thức mang tính toàn cầu hiện nay.

PHÁT HIỆN HÓA THẠCH SINH VẬT SỐNG CÁCH ĐÂY 545 TRIỆU NĂM:

Ngày 4-1, các nhà khoa học Argentina đã tìm thấy hóa thạch của các sinh vật sống cách đây 545 triệu năm tại thành phố Olavarria, Argentina. Đây là phát hiện có ý nghĩa quan trọng, vì trong thời đại đó, sinh vật duy nhất tồn tại chỉ là những tảo đơn bào sống trôi nổi trong nước. Các nhà khoa học tin rằng những hóa thạch được tìm thấy tại TP Olavarria là mẫu cổ nhất trong Kỷ Ediacara được phát hiện cho đến nay.

NĂM 2016: NĂM NÓNG NHẤT TRONG LỊCH SỬ:

Ngày 5-1, Cơ quan Biến đổi khí hậu Copernicus của Liên minh châu Âu (EU) xác nhận, năm 2016 đã vượt qua năm 2015 để thiết lập kỷ lục là năm nóng nhất kể từ khi nhân loại bắt đầu lưu giữ các hồ sơ đáng tin cậy về nền nhiệt trên Trái Đất. Nhiệt độ trung bình trên bề mặt Trái Đất năm 2016 cao hơn năm 2015 khoảng 0,2°C, ở mức 14,8°C, tức cao hơn 1,3°C so với giai đoạn trước cuộc Cách mạng công nghiệp - đánh dấu bằng việc sử dụng rộng rãi các loại nhiên liệu hóa thạch vốn được xem là nguyên nhân thúc đẩy hiện tượng Trái Đất nóng lên.

BÁT ÒN CHỈ SAU 10 NGÀY CÀM

QUYỀN CỦA TT DONALD TRUMP: Ngày 20-1 theo giờ Mỹ, tại trụ sở Quốc hội Mỹ ở thủ đô Washington, Donald Trump đã đọc lời tuyên thệ nhậm chức, chính thức trở thành Tổng thống thứ 45 của nước Mỹ. Ngay sau lễ nhậm chức, ông Donald Trump đã ký hàng loạt sắc lệnh, trong đó sắc lệnh cấm công dân 7 nước Hồi giáo nhập cảnh vào Mỹ trong vòng 120 ngày khiến cả thế giới "náo loạn". Nhiều cuộc biểu tình phản đối diễn ra và các quốc gia Hồi giáo tuyên bố sẽ cấm người Mỹ nhập cảnh để đáp trả. Ngày 27-1, Tổng thống Donald Trump cũng đã sa thải quyền Bộ trưởng TP pháp Sally Yates, sau khi bà này yêu cầu các luật sư của Bộ TP pháp Mỹ từ chối thực thi các sắc lệnh trên.

VĂN HÓA ĐƯỢC HIỂU LÀ MỘT HỆ THỐNG GIÁ TRỊ CÓ TÍNH NHÂN SINH, TÍNH LỊCH SỬ THỂ HIỆN QUA 4 THÀNH TỐ LÀ: VĂN HÓA NHẬN THỨC, VĂN HÓA TỔ CHỨC CỘNG ĐỒNG, VĂN HÓA ỨNG XỬ VỚI MÔI TRƯỜNG XÃ HỘI VÀ VĂN HÓA ỨNG XỬ VỚI MÔI TRƯỜNG THIÊN NHIÊN. ĐÁNH GIÁ HIỆN TRẠNG VĂN HÓA NÔNG THÔN PHẢI DỰA THEO 4 THÀNH TỐ ẤY.

■ HỒ XUÂN HÙNG

Chủ tịch Tổng hội NN&PTNT Việt Nam

Trẻ em xã Tân Trạch,
huyện Bố Trạch,
tỉnh Quảng Bình vui vẻ
khi được chụp ảnh. Ảnh: Hùng Võ.

Giữ gìn, phát huy bản sắc văn hóa nông thôn là giữ gìn, phát huy **bản sắc văn hóa dân tộc**

Ở mọi quốc gia trên thế giới, nông thôn đều hình thành trước đô thị. Bắt đầu từ làng quê, hoặc là đồng bằng hoặc là miền núi; ven sông, ven suối, ven biển, loài người phát triển, tạo ra đô thị. Do vậy, bản sắc văn hóa làng quê cũng có thể coi là “gốc” bản sắc văn hóa từng dân tộc. Giữ gìn nó là giữ gìn văn hóa đa dạng của các dân tộc, của từng quốc gia.

Là người Việt Nam, ai đó không có quê để về, không có quê để nhớ chắc là buồn lắm, thiếu một cái gì đó ghê gớm lắm trong cuộc sống tinh thần của họ... Làng quê nông thôn Việt Nam cũng khác lắm so với các nước khác. Ngay cả ở Việt Nam, làng quê các dân tộc Thái khác với H'Mông, khác với Ê Đê, Ba Na, Kinh... Nếu quá trình xây dựng và phát triển đất nước mà phá vỡ, hủy hoại bản sắc đặc trưng này là đi ngược với lòng dân và làm xóa nhòa truyền thống văn hóa muôn đời của 54 dân tộc anh em trên đất Việt Nam.

Thực trạng văn hóa nông thôn nước ta hiện nay

Sau gần 30 năm đất nước tiến hành công cuộc đổi mới; đặc biệt là sau 15 năm cả nước thực hiện Nghị quyết TW 5 khóa VIII về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước, thực trạng văn hóa nông thôn ra sao?

Nhận xét khái quát Nghị quyết Hội lần thứ 9 Ban Chấp hành TW Đảng khóa XI đã nêu: “Đời sống văn hóa của nhân dân ngày càng phong phú, nhiều giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc được phát huy, nhiều chuẩn mực văn hóa, đạo đức mới được hình thành. Sản phẩm

văn hóa, văn học nghệ thuật ngày càng phong phú, đa dạng. Công nghệ thông tin, nhất là thông tin đại chúng có bước phát triển mạnh. Nhiều phong trào, hoạt động văn hóa đạt được những kết quả cụ thể thiết thực; phát huy được truyền thống gia đình, dòng họ, cộng đồng... Nhiều di sản văn hóa vật thể và phi vật thể được bảo tồn và tôn tạo. Nhiều phong tục tập quán của đồng bào dân tộc thiểu số được nghiên cứu, sưu tầm và phục dựng. Hoạt động tín ngưỡng, tôn giáo và sinh hoạt văn hóa tâm linh của nhân dân được quan tâm...”.

Không thể quên tác hại phủ nhận một thực tế là đời sống vật chất của người dân đã được nâng lên, nghèo đói giảm; đời sống văn hóa, tinh thần trên cả nước nói chung và ở nông thôn nói riêng cũng đã và đang được nâng cao một bước.

Cùng với những thành quả của các quá trình xây dựng con người mới, xã hội chủ nghĩa trước đây, những phong trào “Uống nước nhớ nguồn”; “Đền ơn đáp nghĩa”; “Gia đình văn hóa”... và gần đây là phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa” gắn với cuộc vận động “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới” đang tạo ra một cuộc sống tinh thần mang tính cộng đồng cao trong làng, xã trên phạm vi cả nước. Đặc biệt, sau gần 6 năm triển khai chương trình Mục tiêu Quốc gia xây dựng Nông thôn mới, không chỉ hạ tầng giao thông, hạ tầng kinh tế mà cả hạ tầng văn hóa xã hội đã được cải thiện, góp phần làm thay đổi bộ mặt nông thôn. Những phong trào: “Sạch làng, đẹp ruộng”; “Thấp sáng làng quê”; “Năm không, Ba sạch”... đang dần dần nâng cao ý thức của cư dân nông thôn về giữ gìn môi trường sinh thái và môi trường xã hội. Nông thôn Việt Nam không chỉ là những khu du lịch xanh, du lịch biển nổi tiếng; hay những di tích lịch sử; hương đạo... đây hấp dẫn du khách thế giới và cư dân đô thị; mà nó đang là nơi lưu giữ những di sản văn hóa cả vật thể và phi vật thể cho đất nước: Từ những lễ hội truyền thống làng xã, dòng họ, những tập tục cổ xưa đến mô mã tổ tiên của từng gia đình, dòng tộc ... đang được giữ gìn và tôn vinh.

Tuy nhiên, điều mà ngay cả những cư dân đang sinh sống ở nông thôn lẫn những người thỉnh thoảng về quê lo ngại nhất chính là vấn đề vệ sinh môi trường. Ngày nay, từ nông thôn ven đô đến đồng bằng Bắc bộ, đồng bằng sông Cửu Long, duyên hải miền Trung, Tây Nguyên... đâu đâu cũng tràn ngập rác thải sinh hoạt, rác thải công nghiệp, rác thải nông nghiệp (của các loại thuốc trừ sâu, phân bón). Điểm chôn lấp, tập kết rác thải từ thành phố bao giờ cũng là vùng nông thôn. Có quá nhiều vùng nông thôn bị ô nhiễm bởi mùi hôi thối từ các công trình chăn nuôi, công trình vệ sinh và cảnh “cầu tôm” ở vùng đồng bằng sông Hồng, sông Cửu Long. Cảnh quan cây xanh trong làng xóm bị tàn phá, nhiều nơi đã thay vào đó

là bờ rào xây gạch. Tình trạng bê tông hóa đường, bê tông hóa tường rào, xây nhà ống, nhà cao tầng tùy tiện... đang biến làng quê nông thôn truyền thống thành “đô thị, đô phố”.

Một thực tế là, không chỉ hàng qua chiến tranh (di tích đã lâu rồi) hay thiên tai; mà con người, trước hết là chính chủ thể của nông thôn, đang đối xử không đúng, đang xâm hại môi trường sinh thái nông thôn. Điều đó được thể hiện không chỉ trong đời sống, sinh hoạt hàng ngày mà cả trong quá trình sản xuất. Nguyên nhân, có phần do nhận thức hạn chế, nhưng không ít phần do háu lợi. Về sinh an toàn thực phẩm bị xâm hại ngay từ trong trồng trọt, chăn nuôi, thu hoạch, bảo quản và sơ chế. Tình trạng sử dụng tùy tiện các loại thuốc trừ sâu và vất bừa bãi các loại bao bì thuốc thú y, bảo vệ thực vật... thực sự đang đe dọa đời sống con người. Văn hóa sinh thái nông thôn là sự ứng xử của con người, mà trước hết là cư dân nông thôn với môi trường sinh thái suốt quá trình từ khâu sản xuất, thu hoạch, bảo quản... đến mọi lĩnh vực đời sống vật chất và tinh thần của người dân nông thôn. Về mặt này, văn hóa ứng xử với môi trường sinh thái ở nông thôn nước ta đang bảo đảm tốt.

Về văn hóa tổ chức cộng đồng và ứng xử xã hội nông thôn nước ta cũng đang chịu quá nhiều áp lực của quá trình đô thị hóa và công nghiệp hóa. Cư dân nông thôn, nhất là lao động nông thôn làm nông nghiệp, nếu như những năm cuối thế kỷ 20 và thập kỷ đầu thế kỷ 21 chủ yếu là người già và phụ nữ thì nay chỉ còn chủ yếu là người già. Ngay cả trong các tổ chức chính trị, chính trị xã hội cũng chủ yếu là người già. Riêng tổ chức Đoàn Thanh niên thì con số cơ giảm dần. Hầu hết các hoạt động của các tổ chức chính trị - xã hội mang tính hình thức, hành chính, thiếu tính tự nguyện, cộng đồng. Tôi đi nhiều vùng nông thôn, nghe các cụ than thở làng quê bây giờ là “đền nhà ai rặng nhà nấy”. Nếu có sự cố gì như hỏa hoạn, hay ma chay, chủ yếu cũng người già tự lo...

Sinh hoạt văn hóa ở các làng quê nông thôn bây giờ chủ yếu là trên màn hình ti vi trong từng gia đình. Thỉnh thoảng mới gặp vài điểm đánh cờ tướng hoặc đánh tổ tôm ở vùng đồng bằng Bắc bộ và duyên Hải miền Trung của mấy cụ hưu trí, vài điểm đàn ca tài tử ở vùng quê đồng bằng sông Cửu Long.

Quá trình đô thị hóa và công nghiệp hóa không chỉ lấy mất đất đai và thu hút lao động trẻ của nông nghiệp, nông thôn, mà nguy hại là đang đẩy những văn hóa xấu, những mặt tiêu cực của công nghiệp, công nhân về với nông dân, nông thôn; những lối sống đô Tây, đô ta đang tràn về nông thôn, phá vỡ cả những kết cấu văn hóa và những kết cấu văn hóa truyền thống nông thôn Việt.

Nhiều hoạt động văn hóa cộng đồng truyền thống của làng, xã giảm hẳn. Những ngày Tết, ngày lễ hội của làng, ngày cả trong đám cưới ở quê bây giờ nhiều hoạt động văn hóa; văn nghệ cũng “chuyên nghiệp hóa” dần, không chỉ thuê MC, mà thuê cả dàn nhạc, ca si về đàn hát “cho oách”. Ngày xưa mọi việc trong làng thì “miếng trâu là đầu câu chuyện”, còn bây giờ hầu hết cứ “phong bì cũng vì câu chuyện”. Cái thứ văn hóa phong bì không chỉ có ở công sở, bệnh viện mà đã đi sâu vào sâu lũy tre làng.

Cùng với sự phát triển kinh tế - văn hóa của đất nước, văn hóa ẩm thực, văn hóa chợ cũng phát triển. Thay đổi là điều đáng mừng, nhưng những món ăn, thức uống, vật dụng mang tính chất đặc sản (đặc trưng) cho làng quê, cho vùng miền bị mất đi thì thật đáng buồn. Người trong làng, trong nước, mỗi lần

về quê, muốn tìm mua đặc sản quê hương cũng không tìm đâu được. Tết năm Giáp Ngọ, tôi về quê (Diên Châu, Nghệ An) ăn Tết, đến vui Xuân với gia đình anh bạn cùng học, trong mâm cỗ đầu xuân, cô con dâu người bạn khoe: “Chú ăn bánh chưng đi, bánh này ngon lắm, cháu đặt mua từ Lào về đây”. Tôi ngẩn ngơ không hiểu sao bánh chưng, vốn là đặc sản truyền thống của người Việt, lại phải mua từ Lào?

Rồi câu chuyện anh bạn ra Hà Nội thăm tôi mang một chục cái bánh gai và khoe là “Vừa đi Lào về, mang ra cho bạn bánh gai Xiêng Vang, do bà con Việt Kiều ở Khăm Muộn (Lào) làm bán cho du khách đây”. Và đúng có cái nhãn trên vỏ bánh ghi rõ “BÁNH GAI XIÊNG VANG”. Thật ra, bà con Việt kiều xa Tổ quốc đang cố gắng làm cái gì để thể hiện chút văn hóa quê hương là điều đáng khuyến khích. Nhưng người ở trong nước qua bên đó, mua mấy cái bánh gai - vốn cũng là sản phẩm truyền thống của Việt Nam - thì thực sự, bất kể lý do gì, cũng có nghĩa là đặc sản địa phương đang mất thì phần, thương hiệu; đánh mất dần cái văn hóa mang tính chất “Hồn quê Việt” ngay tại quê nhà.

Nông thôn Việt Nam được hình thành theo đặc trưng của 54 dân tộc và theo vùng văn hóa - sinh thái rất rõ nét và tương đối độc lập. Theo đó văn hóa kiến trúc theo kiểu làng, thôn, bản, buôn rất khác. Kiến trúc nhà ở lại càng đặc trưng và tương tự là văn hóa thờ tự, lễ hội cũng riêng. Nhưng thật đáng tiếc, những nét văn hóa ấy đang bị phá vỡ. Có nhiều ý kiến cho là do chúng ta nghèo nên không giữ được. Không! Hoàn toàn không phải! Ngoài trừ yếu tố do hậu quả chiến tranh, và thiên họa, thì kết cấu ấy bị phá vỡ, chủ yếu do chủ quan của quá trình tổ chức lại sản xuất và dân cư nông thôn; và điều đáng trách hơn lại là từ vùng giàu, người giàu ở nông thôn. Nhân họa gây ra nhiều hơn thiên họa và dịch họa. Nhiều lễ hội bị thương mại hóa, làm mất đi ý thức tôn trọng văn hóa cộng đồng thiêng liêng của làng. Nhiều gia đình ở nông thôn coi nghĩ mình có tiền là làm theo ý mình, không để ý đến văn hóa làng và làng cũng thiếu một cơ chế để định hướng cho mọi người và giám sát mọi người tuân theo nếp làng...

An ninh nông thôn đang là mối lo của hầu hết dân chúng sống ở nông thôn và cả số đông người không sống ở nông thôn nhưng còn ông, bà, cha mẹ, tổ tiên ở vùng nông thôn mà họ phải quan tâm. Điều này phản ánh yếu tố về chất của văn hóa cộng đồng và văn hóa ứng xử ở nông thôn hiện nay quá thấp. Có thể nói là xuống cấp nghiêm trọng so với vài ba chục năm trước đây khi điều kiện kinh tế của chúng ta còn rất khó khăn...

Văn hóa nhân thức của cư dân nông thôn, mặc dù các báo cáo đánh giá mặt được là “nhận thức của nhân dân ngày mới được nâng cao” nhưng khi

nói đến nguyên nhân của sự yếu kém của một công việc nào đó liên quan đến dân, đều cho rằng là do “điều kiện dân trí thấp”. Hầu hết các nhận xét này đều ám chỉ về số đông là cư dân nông thôn.

Thực tế nước ta, lao động nông nghiệp hầu hết là được học ít do điều kiện kinh tế và xã hội thời đại họ sinh sống là chủ yếu, chứ không phải họ không học được (số này rất ít). Rõ ràng là hầu hết giáo sư, tiến sĩ, kỹ sư và cả những nhà lãnh đạo thiên tài của đất nước ta là con em nông dân. Thế hệ nông dân lớn tuổi tuy học ít nhưng được giáo dục nhiều về nếp sống, về thuần phong mỹ tục, về đạo đức, về tính kiên trì... và họ sống rất văn hóa; thế hệ người dân trẻ thường có học nhiều hơn, ít nhất là hết phổ thông cơ sở, hoặc phổ thông trung học, rồi bộ đội phục viên (theo con số cho biết đến cuối tháng 8/2014 có tới hơn 80% quân nhân nghĩa vụ là con em nông dân) họ đọc tin trên mạng nhiều hơn, đi đây đi đó (kể cả đi xuất khẩu lao động nước ngoài về) nhiều hơn, nhưng một câu hỏi lớn đặt ra là vì sao dân trí vẫn thấp?

Nghị quyết Hội nghị lần thứ 9 Ban Chấp hành TW Đảng khóa XI (ngày 9/6/2014) đã chỉ ra “Thành tựu trong lĩnh vực văn hóa chưa tương xứng; chưa đủ để tác động có hiệu quả xây dựng con người và môi trường văn hóa lành mạnh. Tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống trong Đảng và trong xã hội có chiều hướng gia tăng; đời sống văn hóa và tinh thần ở nhiều nơi còn nghèo nàn, lạc hậu; khoảng cách hưởng thụ văn hóa giữa miền núi, vùng sâu, vùng xa với đô thị và trong các tầng lớp nhân dân chậm được rút ngắn; môi trường văn hóa còn tồn tại những yếu tố tiêu lưu manh, ngoại lai, trái với thuần phong mỹ tục; tệ nạn xã hội, tội phạm có chiều hướng gia tăng...” Kết luận này đã khái quát tất cả tồn tại về văn hóa nông thôn.

Vì sao văn hóa nông thôn đang “báo động đỏ”?

Ngoài những nguyên nhân đã nêu trong Nghị quyết TW 9 khóa XI của Đảng, tôi muốn đề cập rõ hơn bốn vấn đề sau đây:

1. Đất nước ta một thời kỳ dài quản lý (giữ gìn, phát huy văn hóa) nặng về hành chính nhà nước và hệ thống chính trị xã hội thực chất cũng hoạt động theo kiểu hành chính. Vì vậy, không chỉ giảm tính năng động sáng tạo, mà còn tạo ra sự ỷ lại của người dân và cả đối với số đông đội ngũ văn nghệ sỹ, nghệ nhân... Từ những hành vi cảm đoan (không quản được thì cảm) đến “mở cửa” mà nhiều người cho là vô trách nhiệm; hoặc là tổ chức phục hồi những lễ nghi... thực sự là quá mức, thậm chí đã bị thương mại hóa hoặc chính trị hóa. Ngay cả nhiều lĩnh vực hoạt động văn hóa mà hiện nay nhà nước gọi là “xã hội hóa”, thực sự nó đã xã hội hóa từ khi chưa “nhà nước hóa”.

2. Văn hóa chưa tập trung cao trong giáo dục xây dựng nhân cách con người Việt Nam thời kỳ hội nhập quốc tế. Ngay cả trong giáo dục, tuyên truyền chúng ta tập trung rất cao giáo dục lòng yêu Tổ quốc, yêu đồng bào mà quá nhẹ giáo dục yêu gia đình, yêu quê hương. Một thực tế là ai đó nếu không yêu gia đình, yêu quê hương thì sao có thể yêu Tổ quốc? Đã “không yêu ông bà, sao yêu nổi nhân dân?”.

3. Chưa thiết lập hợp lý mối quan hệ giữa quy định của luật, quy định của nhà nước với các hương ước làng xã, chế định của làng xã, của lịch sử cho phù hợp với quá trình phát triển; thiếu kịp thời trong xử lý một số yếu tố mang tính truyền thống với sự thay đổi do quá trình tổ chức lại sản xuất, bố trí lại dân cư.

Ví dụ: Làng, ấp, thôn, buôn, bản ở Việt Nam đều có tên tuổi

rất cụ thể và gắn với một lịch sử rất thiêng liêng, quá trình tổ chức lại sản xuất (ở miền Bắc) cải tạo (ở miền Nam) “sắp xếp lại giang sơn” thay đổi quá nhiều, đến nay nhìn lại rất đáng hợp lý mà vẫn chưa dễ gì làm lại được. Giữa cái “phép vua” và “lệ làng” nhiều nơi chưa thành hệ thống để tạo ra sức mạnh tinh thần.

4. Văn hóa ứng xử Việt Nam là: trẻ xông pha, già mẫu mực; từ khi có Đảng thì: Đảng viên đi trước, làng nước theo sau; rồi: cán bộ là công bộc của dân. Trong nhiều năm trở lại đây nhìn vào từng địa phương cụ thể và trên phạm vi rộng, người dân và lớp trẻ nghĩ ngờ những “triết lý” ấy. Thực sự là lòng tin giảm hẳn. Văn hóa “xếp hàng” không đến lượt, họ phải chen lấn xô đẩy. Không ai phạt người chen lấn, thì cả đoàn xô đẩy. Chờ “công bộc” thì hỏng việc, họ phải lo lót. Một người lo lót không ai phản ứng, thì cả làng chạy lo lót. Một nguyên nhân nữa là ở nhiều làng quê vẫn đang tồn tại không ít “bá Kiến”, “lý Cường”, thì không thể không có “Chí Phèo”, “mẹ Đốp”.

Làm gì để giữ gìn, phát huy bản sắc văn hóa nông thôn?

Mục tiêu chung của Nghị quyết số 33-NQ/TW ngày 9/6/2014 của Hội nghị TW 9 khóa XI là: “Xây dựng nền văn hóa và con người Việt Nam, phát triển toàn diện, hướng đến chân - thiện - mỹ, thấm nhuần tinh thần dân tộc, nhân văn, dân chủ và khoa học. Văn hóa thực sự trở thành nền tảng tinh thần vững chắc của xã hội; là sức mạnh nội sinh quan trọng bảo đảm sự phát triển bền vững và bảo vệ vững chắc Tổ quốc vì mục tiêu dân giàu nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”.

Chúng ta đang thực hiện nhiệm vụ chiến lược, lâu dài là xây dựng nông thôn mới trên phạm vi cả nước. Đó cũng là quá trình xây dựng và tạo ra cho nông thôn Việt Nam một diện mạo mới, đời sống mới và con người mới, với mục tiêu là nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho cư dân nông thôn.

Trong khuôn khổ bài viết này tôi tập trung vào mấy nhiệm vụ cấp bách sau đây:

Thứ nhất: Phải khẳng định xây dựng văn hóa trong chính trị và kinh tế là nhiệm vụ cấp bách số một hiện nay và đóng vai trò quyết định trong giữ gìn và phát triển văn hóa Việt Nam mới chung.

Thứ hai là xây dựng văn hóa trong chính trị: Từ khi Đảng ta nắm chính quyền, với quyền lãnh đạo tuyệt đối, toàn diện thì mỗi hoạt động chính trị đã thực sự thu hút được các hoạt động kinh tế văn hóa tinh thần của cả dân tộc và thực sự chi phối và tạo ảnh hưởng đến đời sống của người dân từ thành thị đến nông thôn. Chính vì lẽ đó mà mọi hành vi văn hóa chính trị đều ảnh hưởng và chi phối trực tiếp, kể cả mặt tích cực và tiêu cực. Trong bối cảnh hội nhập kinh tế ngày càng sâu rộng, kinh tế thị trường ngày càng hoàn thiện thì những mặt trái của nó đang tác động rất mạnh vào

hoạt động chính trị.

Nguy cơ lớn nhất hiện nay ở xã hội ta là sự mất lòng tin. Không chỉ dân mất dần lòng tin vào Đảng mà ngay cả trong Đảng cũng phải đặt câu hỏi thẳng thắn rằng Đảng viên có tin nhau không? Cấp dưới có tin cấp trên và ngược lại không? Một số chính sự gia lão luyện nói với tôi rằng: Nguy cơ lớn nhất của xã hội ta là: “Cấp trên nói một đằng làm một nẻo”; “Cấp dưới không dám nói thật với cấp trên”. Vì sao trong khi tiếp xúc cử tri Hà Nội trước kỳ họp thứ 2 khóa XIV, đồng chí Tổng Bí thư phải nói rằng: “Ta đánh ta là khó lắm các bác à”? Khi thảo luận về Nghị quyết TW 4 khóa XII và ngay cả trước và trong đại hội XII của Đảng, không ít Ủy viên BCH TW phải đặt câu hỏi vì sao có tình trạng mua quan bán chức? Có chạy chức, chạy quyền, chạy luân chuyển? ... Văn hóa trong chính trị, trong đó có văn hóa của những cá nhân trong hệ thống chính trị và nhất là người có chức, có quyền có tác dụng chi phối rất lớn đến văn hóa xã hội. Một đòi hỏi rất khẩn khe của người dân là tính gương mẫu của đội ngũ cán bộ của Đảng, cả trong công việc và đời sống riêng tư. Đã làm lĩnh vực thì không lấy vợ. Đã làm nhà sư thì phải ăn chay và thoát tục thì mới định hướng được niềm tin.

Một xã hội mà không định hướng được niềm tin mà trong đó văn hóa trong chính trị - thứ văn hóa của kiến trúc thượng tầng có tác dụng chi phối - thì nhất định dẫn đến rối loạn, mất phương hướng và nguy nhất là khi nó không ở tầng nổi mà ăn sâu vào trong cư dân; cái đáng sợ hơn là “tâm sao thức bản”, làm cho dư luận trong cư dân nông thôn bị lệch hướng.

Vì vậy, Đảng, Nhà nước các cấp cần chỉnh đốn ngay nội bộ và tập trung nhiệm vụ cấp bách xây dựng văn hóa trong chính trị, mà biểu hiện thiết thực là văn hóa trong đội ngũ cán bộ của Đảng từ trung ương đến chi bộ thôn bản, làng xã ... Trong vấn đề này phải sâu từ trên xuống, thì sẽ xây được từ dưới lên.

Thứ hai là văn hóa trong kinh tế: Xã hội chúng ta đang phát triển, đã đến lúc chúng ta phải xây dựng môi trường thì đua làm giàu - làm giàu chính đáng; phê phán và xóa bỏ môi trường làm giàu phi đạo đức, thứ làm giàu bằng mọi giá, làm giàu thiếu văn hóa, thiếu lương tâm.

Từ những công trình bị thất thoát, những công trình đắp chiếu do tham nhũng, lãng phí đến những hành động của người dân trồng lưỡng rau, nuôi con gà cho mình ăn thì chăm sóc khác, để bán thì chăm sóc khác; rồi sử dụng chất cấm trong sản phẩm thực phẩm ... mất vệ sinh an toàn thực phẩm và môi trường sống không chỉ ở thành thị, mà cả nông thôn đang báo động đỏ, có giá trị phi đạo đức như nhau, chỉ khác nhau cấp độ, nhưng có mối liên hệ mật thiết trong bản chất văn hóa. Không thể khác được, đi đôi với tăng cường giáo dục đạo đức là xây dựng hệ thống pháp luật. Nhưng điều cực kỳ quan trọng là xây dựng và thực hiện được quyền làm chủ của người dân từ nơi cư trú đến nơi công tác, từ công sự của công chức, doanh nghiệp đến đồng ruộng, chuồng trại; trong đó văn hóa công sở và văn hóa doanh nghiệp chi phối văn hóa đồng ruộng.

Mặt trái của kinh tế thị trường, nhất là thị trường nửa vời, thị trường chưa hoàn thiện dễ ra gian dối, phi đạo đức, lừa đảo ... đang đổ về nông thôn. Doanh nghiệp lừa đảo người dân nhiều hơn người dân lừa doanh nghiệp; Công chức gây khó dễ cho doanh nghiệp, cho dân nông thôn, chứ không có chiều ngược lại. Vì vậy trong xây dựng văn hóa kinh tế phải tập trung vào những trọng điểm văn hóa công sở, văn hóa doanh nghiệp, văn

hóa chợ, văn hóa đồng ruộng, văn hóa trong quá trình sản xuất, tiêu dùng.

Xây dựng văn hóa kinh tế thị trường trong từng gia đình ở nông thôn, từ lương tâm đạo đức đến ứng xử xã hội, cộng đồng. Câu tục ngữ cha ông ta dạy: “Thứ nhất tu tại gia, thứ nhì tu chợ, thứ ba tu chùa”, không chỉ trông chờ vào hệ thống pháp luật và thực thi pháp luật mà ngay từ sản xuất, người tiêu dùng.

Để xây dựng được văn hóa trong kinh tế thị trường phải có giải pháp cụ thể để minh bạch được kinh tế, từ cá nhân đến tập thể. Nhưng để minh bạch được kinh tế thì phải minh bạch được chính trị. Vì vậy xây dựng văn hóa trong chính trị phải đi liền với xây dựng văn hóa kinh tế.

Thứ ba là xây dựng con người mới ở nông thôn trong môi trường văn hóa mới, kế thừa và phát huy văn hóa truyền thống tốt đẹp với tiếp thu văn hóa tiên tiến của nhân loại trong đời sống hội nhập ngày càng sâu rộng.

Cùng với việc tập trung nâng cao đời sống vật chất, việc tập trung nâng cao đời sống tinh thần cho cư dân nông thôn là mục tiêu chiến lược trong Chương trình xây dựng nông thôn mới ở nước ta hiện nay. Trong đời sống tinh thần, thì đời sống văn hóa là cực kỳ quan trọng. Không chỉ chăm lo xây dựng cơ sở vật chất văn hóa - xã hội, mà cần phải tập trung chăm lo môi trường văn hóa xã hội, ví dụ đảm bảo tốt an ninh trật tự ở nông thôn là góp phần quan trọng chăm lo đời sống tinh thần cho người dân và tạo điều kiện để môi trường văn hóa phát triển. Những vùng nông thôn có truyền thống văn hóa lâu đời cần rà soát lại những quy ước của làng xóm phục vụ cho đời sống của họ, gắn với xây dựng những quy ước mới phù hợp với thực tế hiện nay. Giữ gìn, tôn tạo những giá trị văn hóa truyền thống, đồng thời loại trừ những hủ tục lạc hậu, tạo ra môi trường văn hóa mới để mọi người có ý thức tự giác thực hiện và thụ hưởng những lợi ích của môi trường ấy mang lại. Làm được điều đó là góp phần quan trọng giữ chân người ở lại nông thôn và thu hút người xa xứ luôn nhớ về quê hương.

Những vùng nông thôn mới được tổ chức lại do quá trình tổ chức lại sản xuất như vùng khai hoang kinh tế mới, do bố trí lại dân cư, thậm chí là do du canh, do cư của cư dân, thì vừa khai thác phát huy văn hóa dân tộc từng nhóm dân cư, vừa phải quan tâm, xây dựng những quy ước mới; những chuẩn mực văn hóa mới phù hợp với thời đại, đồng để nhân dân mất phương hướng và dễ rơi vào văn hóa duy tâm không lành mạnh. Trong xây dựng văn hóa nông thôn, cần chống khuynh hướng phổ trương hình thức; nặng về lễ, nhẹ về hội, không lo phát huy nguồn lực tại chỗ, mà cứ “khô làm quai thì thuê” sẽ làm giảm tác dụng văn hóa.

Văn hóa, giáo dục, y tế phải từ trong cá nhân, gia đình ra nhà trường, xã hội và cùng phải quan

6 NHIỆM VỤ QUAN TRỌNG TRONG TINH THẦN NGHỊ QUYẾT TW 9 KHÓA XI:

- 1) Xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện.
- 2) Xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh.
- 3) Xây dựng văn hóa trong chính trị và kinh tế
- 4) Nâng cao chất lượng hiệu quả và văn hóa.
- 5) Phát triển công nghiệp văn hóa đi đôi với xây dựng, hoàn thiện thị trường văn hóa.
- 6) Chủ động hội nhập quốc tế về văn hóa, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại.

VÀ 4 GIẢI PHÁP:

- 1) Tiếp tục đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng đối với lĩnh vực văn hóa.
- 2) Nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước về văn hóa.
- 3) Xây dựng đội ngũ cán bộ làm công tác văn hóa.
- 4) Tăng cường nguồn lực cho lĩnh vực văn hóa.

tâm nâng chất lượng cả chiều ngược lại. Mặt khác cộng đồng, xã hội phải quan tâm đến đời sống văn hóa, vừa cho đại chúng, vừa cho những người, những gia đình khó khăn, không bỏ rơi những người làm lờ, không may mắn, thiếu văn hóa, thiếu giáo dục. Trách nhiệm tạo ra môi trường văn hóa lành mạnh là của cả xã hội. Trong đó những người đứng đầu các tổ chức Đảng, chính quyền có vai trò rất quan trọng.

Con người mới ở nông thôn là con người có đời sống vật chất khá giả; có sức khỏe, có giáo dục và đời sống văn hóa sung túc, tinh thần thanh thản trong cuộc sống hàng ngày; là con người có đời sống cá nhân - gia đình và hòa nhập với xã hội, trước hết là tại cộng đồng họ sinh sống.

Thực hiện thành công Chương trình mục tiêu Quốc gia về xây dựng nông thôn mới là chúng ta đã chăm lo phát triển kinh tế - văn hóa - xã hội - an ninh quốc phòng cho cư dân nông thôn (nơi hơn 70% cư dân Việt Nam sinh sống).

Trong thời gian tới, cả hệ thống chính trị và người dân sống ở nông thôn, cùng cư dân đô thị đồng tâm hiệp lực tiếp tục phát huy những thành quả đạt được trong lĩnh vực văn hóa và khắc phục những tồn tại đã nêu trên; đồng thời tập trung một số giải pháp đã được đề cập nhằm giữ gìn, phát huy bản sắc văn hóa nông thôn là giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc ■

CHỐNG LÃNG PHÍ

TS NGUYỄN SĨ DŨNG ■

Chống tham nhũng và chống lãng phí là những nhiệm vụ được Đảng và Nhà nước ta coi trọng hàng đầu.

Tham nhũng là một vấn đề rất lớn. Và chúng ta không thể không tập trung xử lý. Tuy nhiên, nhiều người cho rằng so với lãng phí, tham nhũng chỉ là chuyện “con mèo tha miếng mỡ” trong tương quan với chuyện “con hổ tha cả con lợn”. Lãng phí mới chính là nguyên nhân làm thất thoát vô tận tiền của, tài nguyên thiên nhiên, nguồn lực con người và cơ hội của đất nước. Chính vì vậy, bên cạnh những giải pháp để chống tham nhũng, những giải pháp hữu hiệu để chống lãng phí là rất quan trọng.

Lãng phí xảy ra do nhiều nguyên nhân. Trong đó có những nguyên nhân khó xử lý được bằng pháp luật. Ví dụ, thói quen “nước đến chân mới nhảy”, “mất bò mới lo làm chuông” v.v. thường gây ra những tổn thất và mất mát lớn đến ngoài mức tưởng tượng. Cũng tương tự như vậy, tâm lý “con gà tức nhau

tiếng gáy”, đã dãi khách thì phải thật dãi hoàng... chẳng hạn, cũng gây ra rất nhiều tổn kém. Những thứ như trên thường được “di truyền” qua văn hóa và lối sống. Giải pháp quan trọng nhất ở đây là giáo dục và truyền thông. Đây là những công việc phải tiến hành liên tục và mất rất nhiều thời gian.

Có cả những nguyên nhân nằm ở khâu thiết kế hệ thống. Ở nước ta, nền tảng bầu cử (hay nền tảng quyền lực) là của địa phương. Tất cả các vị đại biểu Quốc hội đều phải ứng cử ở các tỉnh và trở thành đại biểu của các tỉnh. Hay một ví dụ khác, trong số 1.500 đại biểu dự Đại hội Đảng vừa qua có bao nhiêu đại biểu là của các tỉnh, bao nhiêu đại biểu là của Trung ương? Có lẽ, sẽ không ít hơn 4/5 số đại biểu dự Đại hội Đảng sẽ là của các tỉnh. Với một nền tảng quyền lực như vậy, thì việc phân bổ các nguồn lực phân tán cho 63 tỉnh thành là một hệ quả tất nhiên, đặc biệt là trong trường hợp quyền lực chính trị thì nằm trong tay các địa phương, nhưng quyền lực tài chính thì chủ yếu lại nằm trong tay Trung ương.

Tỉnh nào rồi cũng sẽ có sân bay, cảng biển, trường đại học, quảng trường hoành tráng... Mà như vậy thì lãng phí sẽ lớn đến vô cùng. Tuy nhiên, nguyên nhân này sẽ khó được khắc phục nếu một nền tảng bầu cử nhằm tạo ra cơ chế đại diện mạnh mẽ cho quốc gia không sớm được hình thành. Đồng thời, phân quyền tài chính cho các tỉnh cũng rất quan trọng. Hãy để các ưu tiên của địa phương cho các địa phương quyết định! Hiến pháp năm 2013 đã tạo nền tảng hết sức cơ bản cho việc phân quyền như vậy. Rất tiếc, Luật tổ chức Chính quyền địa phương có vẻ đã không theo kịp Hiến pháp.

Sự trùng lặp và chồng chéo chức năng, nhiệm vụ giữa các thiết chế trong thể chế của chúng ta cũng gây ra những lãng phí vô cùng to lớn, đặc biệt là sự lãng phí về thời gian, nhân lực và cơ hội. Phân định rạch ròi chức năng, nhiệm vụ giữa Đảng với Nhà nước, giữa Trung ương với địa phương, giữa Đảng, Nhà nước với các tổ chức thuộc xã hội là cải cách mà chúng ta phải nhanh

Ảnh minh họa: Đắc Lộc.

chống tiến hành, càng trì hoãn thì lãng phí chỉ càng xảy ra nghiêm trọng hơn.

Sự hạn chế về khả năng vận hành cơ chế trách nhiệm đối với các hành vi ở tâm xác lập ưu tiên và hoạch định chính sách cũng là một nguyên nhân quan trọng ở đây. Bởi vì rằng nếu chúng ta chỉ áp đặt được chế độ trách nhiệm cho những người xây dựng các nhà máy đường, mà lại lúng túng trong việc áp đặt chế độ trách nhiệm cho những người đề ra chương trình một triệu tấn đường, thì những lãng phí khổng lồ vẫn còn đó. Chế độ trách nhiệm đối với việc xác lập ưu tiên và hoạch định chính sách là chế độ trách nhiệm chính trị. Trong mô hình một đảng, việc xác lập chế độ trách nhiệm chính trị là khó khăn hơn. Chính vì vậy, chúng ta cần có những cải cách thể chế để chế độ trách nhiệm này được xác lập thông qua hoạt động của Quốc hội và Hội đồng nhân dân. Quan trọng nhất ở đây là cải tiến quy trình, thủ tục để việc bỏ phiếu bất tín

nhiệm có thể được tiến hành một cách thuận lợi theo ý chí của các vị dân biểu.

Chủ nghĩa hình thức cũng là một trong những nguyên nhân gây ra lãng phí rất lớn. Các phong trào không dựa trên động lực thật của cuộc sống, các khóa học giảng giải những điều ít thiết thực cho công việc hàng ngày, những cuộc hội họp có cùng được, mà không có cùng chẳng sao... là muôn vàn biểu hiện của chủ nghĩa hình thức. Nếu không có các hoạt động như vậy mà đời sống, công việc vẫn diễn ra bình thường, thì chúng ta nên bỏ bớt chúng đi.

Cuối cùng, ở tầm khái niệm, để chống lãng phí, xác lập cho đúng ưu tiên là quan trọng nhất. Ưu tiên của quốc gia phải do Trung ương xác lập; ưu tiên của địa phương phải do địa phương xác lập. Ngân sách và các nguồn lực khác của đất nước phải được phân bổ nghiêm ngặt theo thứ tự của các ưu tiên thì chúng ta mới chống được lãng phí ■

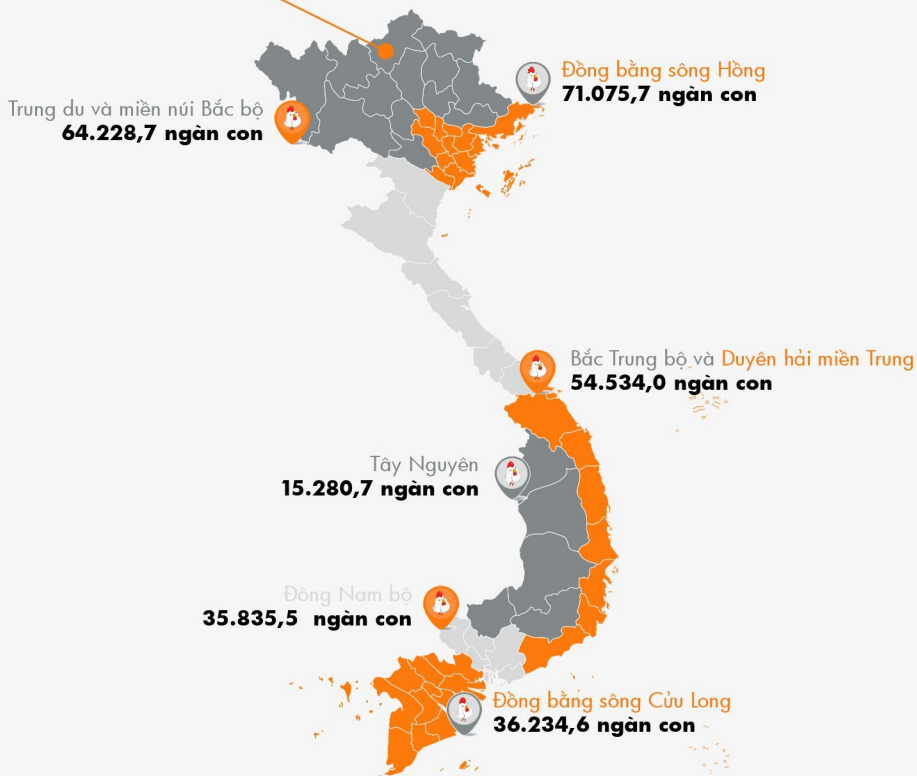

PHÂN BỐ ĐÀN GÀ CẢ NƯỚC

(Tính đến 1/10/2016)

Tổng số: **277.189,2 triệu con**

>> CÁC GIỐNG GÀ ĐẶC SẢN

GÀ RI

GÀ ĐÔNG TẢO

GÀ HỒ

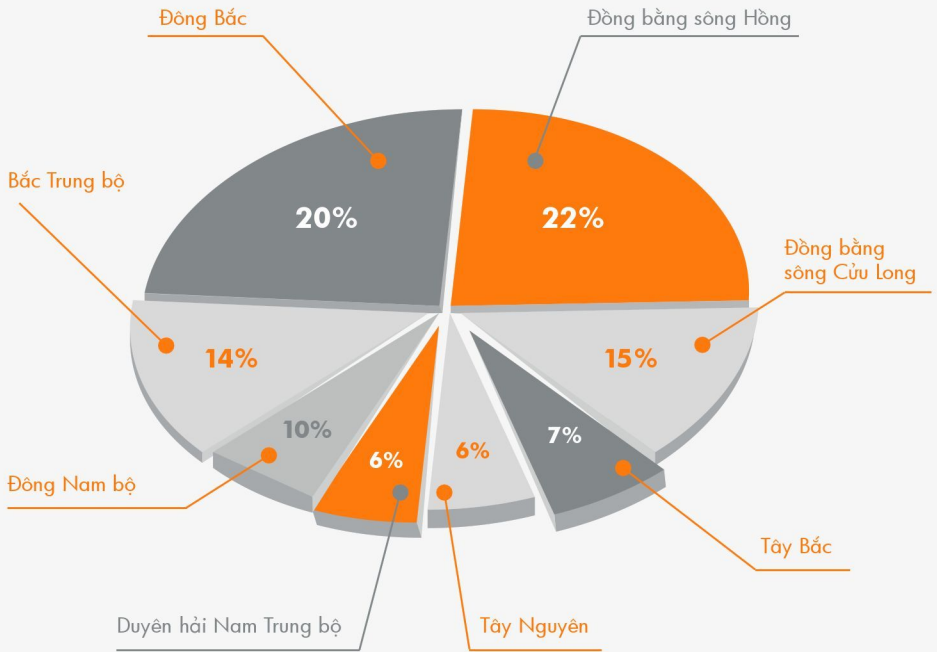
GÀ MÍA

GÀ ÁC

ĐỊNH HƯỚNG NĂM 2020

Quy mô đàn gà
phân theo các vùng kinh tế

GÀ H'MÔNG

GÀ TRE

GÀ TÊ

GÀ CHỌI

GÀ CHÍN CỤA

Ảnh: Nhật Tân.

Lấy lại vị thế cho gà Việt

TRONG BỐI CẢNH HỘI NHẬP CỦA NGÀNH CHĂN NUÔI, VỊ THẾ CỦA NHỮNG GIỐNG GÀ BẢN ĐỊA ĐANG DẦN ĐƯỢC KHÁNG ĐỊNH, BỞI CHẤT LƯỢNG VÀ HIỆU QUẢ SẢN XUẤT. TUY NHIÊN, ĐIỀU ĐÁNG LO NGẠI LÀ NHỮNG NGUỒN GEN QUÝ NÀY ĐANG DẦN BỊ MẠI MỘT DO CÔNG TÁC BẢO TỒN VÀ LƯU GIỮ KHÔNG ĐƯỢC CHÚ TRỌNG.

■ PHONG LAN

Trước thách thức tuyệt chủng

Gà Tiên Yên - loài bản địa đặc hữu, thịt đặc biệt thơm ngọt - từng có nguy cơ mất giống do lai tạp, năng suất thấp. Để phục hồi giống gà quý này, từ năm 2012, tỉnh Quảng Ninh đã triển khai dự án Ứng dụng khoa học và công nghệ xây dựng mô hình chăn nuôi sinh sản gà Tiên Yên theo quy mô công nghiệp và nuôi thương phẩm bán trang trại. Ông Nguyễn Văn Trọng, Phó Cục trưởng Cục Chăn nuôi, cho biết, không ít gen giống vật nuôi Việt Nam đã mất hoặc bị lai tạp do năng suất thấp, phát triển trong phạm vi hẹp ở một địa phương. Trong bối cảnh giống ngoại

có năng suất cao được nhập về ngày càng nhiều, nếu không bảo tồn đúng cách, tình trạng mất gen gốc sẽ càng gia tăng. Ngoài cách nuôi giữ nguồn gen quý tại các trung tâm chuyên canh, cách bảo tồn ở chính địa phương có giống quý (bảo tồn tại chỗ) đã thể hiện hiệu quả qua trường hợp của gà Tiên Yên, gà ri Ninh Hòa. Việc lưu giữ giống gà Tiên Yên là một trong những thành công trong bảo tồn tại chỗ các gen quý của địa phương do kịp thời nhận thức được giá trị của chúng. Ngoài ra, sự phục hưng gà Tiên Yên có sự đóng góp nhiệt tình của doanh nghiệp, đặc biệt là Công ty CP chăn nuôi và nông - lâm nghiệp Phúc Long với việc nghiên cứu, ứng dụng sản xuất giống gà này bằng thụ tinh nhân tạo, giúp tăng 20 - 25% hiệu quả kinh tế do kiểm soát được các điều kiện ảnh hưởng đến sản lượng và chất lượng trứng, tỷ lệ ấp nở cao hơn, chi phí nuôi gà trống thấp hơn. Chính vì vậy mà từ chỗ là đối tượng cần được "cứu", gà Tiên Yên trở thành "cần câu cơm" cho nhiều hộ dân tại vùng đất Quảng Ninh.

Câu chuyện gà ri Ninh Hòa (Khánh Hòa) cũng tương tự khi địa phương và doanh nghiệp nơi đây đã cố gắng lưu giữ và lai tạo trước nguy cơ bị thoái hóa và đe dọa mất nguồn giống do tập quán chăn nuôi lạc hậu. Ông Phạm Đình Phùng, Giám đốc Công ty Giống gia cầm Phùng Dầu Sơn, đơn vị đầu tư chọn lọc, phục tráng giống gà này để tìm lại dòng thuần chủng cho biết, cách bảo tồn chủ yếu là chọn lọc tự nhiên qua nhiều thế hệ để chọn những con có tính trạng tốt nhất. Năm 2015, gà ri Ninh Hòa đã được Nhà nước công nhận bộ giống tốt quốc gia. Hiện, giá bán gà ri Ninh Hòa cao hơn các dòng gà khác khoảng 10.000 đồng. Giống gà này đã có mặt ở tất cả các tỉnh, thành và đang xuất khẩu sang Campuchia, Lào.

Cấp bách bảo tồn

Là một đất nước có rất nhiều giống gà quý như Đông Tảo, 9 cựa, Tè, Tò, Hồ, H'Mông, Ri, Mía... thế nhưng, người dân Việt Nam không phải ai cũng có thể nuôi và được thưởng thức những giống gà quý này. Thậm chí, những giống gà quý còn được coi là món hàng xa xỉ chỉ dành cho người giàu. Trong cơn sốt của thị trường, nhiều người dân cần rằng bỏ ra rất nhiều tiền để mua các con giống gà quý được gắn mác “thuần chủng” nhưng chỉ sau một thời gian, không ít người phát hiện ra đó chỉ là những giống gà lai tạp. Theo các chuyên gia, chất lượng thịt, hương vị của gà được quyết định 80% bởi nguồn gen chứ không phải do thức ăn hay tập tính chăn nuôi. Vì thế, việc bảo tồn nguồn gen các giống gà quý là việc quan trọng, đã được nhà nước tập trung tiến hành từ năm 1990.

Theo Bộ Khoa học và Công nghệ, thời gian qua, Nhà nước đã có các khung pháp lý về bảo tồn và khai thác sử dụng nguồn gen động thực vật tương đối đầy đủ. Tuy vậy, đối tượng nào được ưu tiên và cách sắp xếp như thế nào vẫn còn bỏ ngỏ. Khó khăn do nguồn giống nằm ở các vùng hẻo lánh, lại khá rải rác, nên không đủ kinh phí để thực hiện. Một rào

cản nữa là sau khi phát hiện được nguồn gen thì thường thiếu kinh phí để bảo tồn và sau đó tiếp tục nghiên cứu kết luận liệu có thể xem đó là nguồn gen mới hay không. Ông Võ Văn Sự, Chi hội Động vật hoang dã (Hội Chăn nuôi Việt Nam) cho biết, nước ta có nhiều nguồn gen bản địa tốt như vịt trời, gà H'Mông, gà ác... Tuy nhiên, phần lớn các nguồn gen này vẫn được bảo tồn một cách “tự giác” tại nông thôn, đặc biệt là ở miền núi. Nhưng các quần thể vật nuôi này không được an toàn, dễ chết do bệnh tật, đói rét, lai tạp.

Từ năm 1990, thực hiện “Đề án Bảo tồn nguồn gen vật nuôi Việt Nam”, Viện Chăn nuôi đã tiến hành bảo tồn các giống, với hai hình thức: tại khu vực nông thôn và tại một trạm của viện. Tuy vậy, để bảo tồn tại các loại cơ sở kiểu này cần có nguồn kinh phí đảm bảo để không lơ trong bối cảnh sắp tới nguồn vốn vẫn ở mức rất thấp. Năm 2013, Viện Chăn nuôi đã xây dựng được mạng lưới gồm 38 cơ sở/đơn vị có nguồn gen tham gia thực hiện, phối hợp với các tổ chức quốc tế như FAO, UNDP, NGO... làm công tác bảo tồn, lưu giữ nguồn gen vật nuôi của Việt Nam. Đồng thời xây dựng cơ sở vật chất giúp công tác bảo tồn, lưu giữ và tạo giống được đảm bảo an toàn hơn. Hệ thống chuỗi trại của các trung tâm, trạm trại được xây dựng, cải tạo nâng cấp, mở rộng để nuôi

Ông Hoàng Thanh Vân, Cục trưởng Cục Chăn nuôi chia sẻ, Nhà nước cần xây dựng

chiến lược bảo tồn và khai thác nguồn gen động vật, thực vật và vi sinh vật nói chung và nguồn gen vật nuôi nói riêng. Đồng thời, tăng cường nguồn kinh phí hàng năm cho công tác bảo tồn gen cây trồng, vật nuôi. Có kế hoạch đào tạo cán bộ nghiên cứu chuyên sâu về công tác lưu trữ và bảo tồn nguồn gen; từng bước đưa nội dung khai thác, phát triển nguồn gen vào chương trình khuyến nông quốc gia. Có như vậy, công tác bảo tồn và khai thác nguồn gen mới mang lại hiệu quả về kinh tế lớn hơn nhằm góp phần an sinh xã hội đất nước.

Tổng thư ký Hiệp hội Chăn nuôi gia cầm Việt Nam Phan Văn Lục cho rằng gà thả vườn chân nuôi theo hướng hữu cơ ở các nước có giá trị lên tới hơn 10 USD/kg. Đây cũng là hướng đi mà các doanh nghiệp chăn nuôi gia cầm đang hướng tới. Hơn nữa, Việt Nam có nhiều giống gà rất ngon và chỉ ở Việt Nam mới có, những giống gà này có thể xuất khẩu hướng tới một số lượng lớn kiều bào Việt Nam đang sinh sống ở nước ngoài.

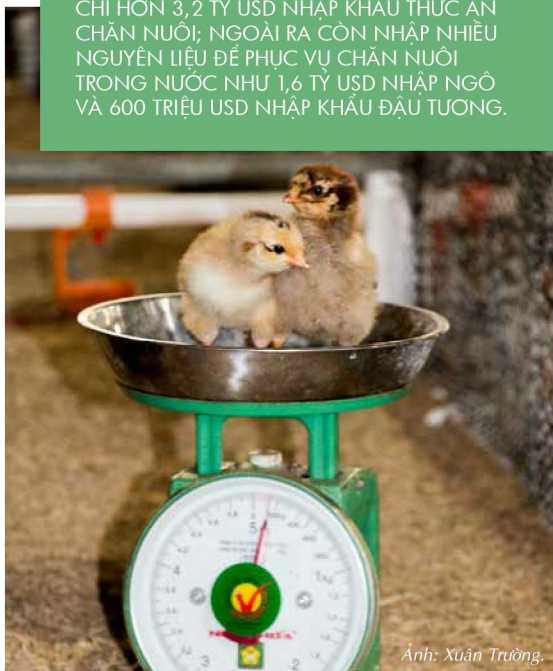

giữ các nguồn gen có năng suất cao một cách ổn định với quy mô hợp lý trên các địa bàn khác nhau trong cả nước. Bộ Khoa học và Công nghệ cũng đã phê duyệt xây dựng Phòng Thí nghiệm trọng điểm Công nghệ tế bào động vật tại Viện Chăn nuôi với các hệ thống thiết bị máy móc hiện đại phục vụ công tác nghiên cứu đánh giá di truyền phân tử, tinh, phôi, AND... Theo đó, có 74 đối tượng nguồn gen được đưa vào danh sách cần được bảo tồn, lưu giữ. Trong số này đã có nhiều đối tượng nguồn gen được sử dụng có hiệu quả trong sản xuất và đưa ra phát triển nhân rộng như gà H' mông, gà Ác, gà Hồ... Ngoài việc bảo tồn, lưu giữ nguồn gen hiện có, công tác điều tra, tìm kiếm thu thập bổ sung nguồn gen cũng được thực hiện thông qua các đề tài dự án trong nước và quốc tế; như gà Liên Minh (Quảng Ngãi), gà Kiến (Bình Định)...

Viện trưởng Viện Chăn nuôi Nguyễn Thanh Sơn cho rằng, để phát huy thế mạnh của các giống vật nuôi bản địa, cần có những thông tin hướng dẫn người nuôi về chọn giống, quy trình chăn nuôi, khuyến khích các hộ nuôi theo phương pháp an toàn sinh học, bảo đảm chất lượng sản phẩm khi đưa ra thị trường. Nhà nước cần tiếp tục đầu tư và thực hiện chương trình quốc gia về bảo tồn, cải tiến và phát triển các giống vật nuôi bản địa, chú trọng các giống đang tiêu thụ tốt trên thị trường. Đối với các cơ sở, hộ sản xuất giống, cần làm tốt công tác chọn lọc, nhân giống, tránh thoái hóa; các ngành chức năng cần khuyến cáo người dân nên mua giống ở những cơ sở bảo đảm chất lượng để phát huy hiệu quả tốt nhất.

Theo một số chuyên gia trong ngành chăn nuôi, trong khi các giống vật nuôi khác như bò, lợn, gà lông trắng, tôm... đều phải sử dụng các giống cù ky, ông bà, bố mẹ có nguồn gốc nhập ngoại và đi đâu cũng thấy bóng dáng của doanh nghiệp FDI thì con gà lông màu nội địa lại giành chiến thắng một cách áp đảo, từ con giống đến chăn nuôi. Mặt khác, nhờ thế mạnh văn hóa và sự nhạy bén

THEO BÁO CÁO MỚI NHẤT CỦA BỘ NN&PTNT, NĂM 2016 ƯỚC NHẬP KHẨU TRÊN 230.000 TẤN THỊT CÁC LOẠI, TRONG ĐÓ CÓ 140.000 TẤN THỊT GÀ, HƠN 100.000 TẤN THỊT HEO VÀ HƠN 90.000 TẤN THỊT BÒ... NHÌN ĐẾN GIỮA THÁNG 12/2016, THEO SỐ LIỆU CỦA TỔNG CỤC HẢI QUAN, VIỆT NAM ĐÃ CHI HƠN 3,2 TỶ USD NHẬP KHẨU THỨC ĂN CHĂN NUÔI; NGOÀI RA CÒN NHẬP NHIỀU NGUYÊN LIỆU ĐỂ PHỤC VỤ CHĂN NUÔI TRONG NƯỚC NHƯ 1,6 TỶ USD NHẬP NGỒ VÀ 600 TRIỆU USD NHẬP KHẨU ĐẬU TƯƠNG.

Ảnh: Xuân Trường.

của một số doanh nghiệp nội thức thời, sớm nhìn thấy tương lai của thị trường nên con gà lông màu đã có được chỗ đứng vững chắc như ngày hôm nay. Đúng là điểm mạnh văn hóa đồng thời là hạn chế của dân Việt ta hiện nay là thói quen ăn gà lông. Chính vì vậy, ngay lúc này ngành chăn nuôi cần có đánh giá, xác định lại vai trò, vị thế của các giống gia cầm có thế mạnh bản địa, bởi chiến thắng ở phân khúc gà lông màu chứng minh doanh nghiệp trong nước không quá yếu như nhiều người nghĩ. Theo đó, những giống gà Việt Nam nào có chất lượng tốt, có triển vọng để lai tạo phát triển thành sản phẩm hàng hóa thì nên có chủ trương hỗ trợ nghiên cứu cải tạo, chuyên sâu như gà Mía, gà Nòi, gà Ri, gà Hồ, gà Đông Tảo... Sản phẩm nào có nguồn gen quý hiếm, cần bảo tồn nên khuyến khích định hướng phát triển thành vật nuôi đặc sản, từ đó tạo ra sự khác biệt, phát triển bền vững và giữ lợi thế cạnh tranh vững chắc khi hội nhập ■

Gà Việt giúp nông dân làm giàu

■ MỘC MIỀN

NHỮNG NĂM GẦN ĐÂY, NGÀNH CHĂN NUÔI VIỆT NAM ĐÃ CHỦ TRỌNG TỚI BẢO TỒN VÀ PHÁT TRIỂN GIỐNG VẬT NUÔI BẢN ĐỊA, CỤ THỂ LÀ CÁC LOẠI ĐẶC SẢN. BÒI ĐÂY ĐƯỢC XÁC ĐỊNH LÀ THỂ MẠNH TRONG CHĂN NUÔI, NHẤT LÀ VỚI CHĂN NUÔI GÀ; GIÚP ĐẢM BẢO ĐA DẠNG SINH HỌC, GIA TĂNG KINH TẾ, MANG LẠI LỢI ÍCH CHO NGƯỜI CHĂN NUÔI VÀ CÓ THỂ THÊM SỨC CẠNH TRANH CHO SẢN PHẨM CHĂN NUÔI KHI HỘI NHẬP.

Linh thiêng gà chín cựa

Không chỉ mang ý nghĩa tâm linh, những con gà 9 cựa còn đem lại thu nhập ổn định cho nhiều hộ gia đình tại các xã vùng núi Xuân Sơn, huyện Tân Sơn, tỉnh Phú Thọ. Gà 9 cựa là giống gà bản địa của người dân huyện Tân Sơn; nơi có địa hình đồi núi chiếm hơn 80% diện tích tự nhiên, gần rừng nguyên sinh, khí hậu mát mẻ, thuận lợi cho giống gà 9 cựa sinh trưởng. Tại đây, gà 9 cựa được nuôi chủ yếu theo mô hình thả đồi; theo đó, gà khá săn chắc, cho thịt thơm ngon. Những năm trước, người dân nơi đây chưa biết rõ về giá trị loài gà nhiều cựa, do đó chỉ chăn thả gà tự nhiên, không có ý thức chăm sóc đúng kỹ thuật và phòng bệnh nên giống gà này có nguy cơ bị tuyệt chủng. Tuy nhiên, những năm gần đây, việc bảo tồn, phát triển giống gà quý này được Sở NN&PTNT Phú Thọ triển khai bằng dự án cụ thể, nên đàn gà quý đã được phục hồi, nhân đàn và khẳng định giá trị kinh tế.

Năm 2012, Bộ NN&PTNT đã ban hành Danh mục bổ sung nguồn gen vật nuôi quý hiếm cần được bảo tồn, trong đó có giống gà nhiều cựa Phú Thọ. Giống gà nhiều cựa Phú Thọ chủ yếu tập trung ở 2 xã: Xuân Sơn và Xuân Đài (huyện Tân Sơn), được nuôi chủ yếu trong các gia đình người Dao theo mô hình gia trại và trang trại với hình thức thả rông. Gà trống trưởng thành nặng bình quân khoảng 1,96 kg mỗi con, gà mái trưởng thành nặng khoảng 1,51 kg; mỗi năm gà đẻ 4,5 - 5 lứa, sản lượng trứng 70 - 75 quả, trọng lượng trứng 49,5 g, tỷ lệ tính 44,4%. Sau 7 - 8 tháng, con gà đạt 1,3 - 2 kg, nuôi tốt có thể đạt tới 3 kg. Giá bán của gà 9 cựa cao gấp đôi gà thịt, thời điểm giáp Tết hoặc mùa lễ hội lên tới 200.000 - 300.000 đồng mỗi kg. Từ khi nuôi theo mô hình mới, một hộ có thể bán 2 - 3 tạ gà, thu nhập vài chục triệu đồng mỗi lứa.

Đại diện huyện Tân Sơn cho biết, mô hình nuôi gà nhiều cựa đã góp

Gà Đông Tảo.

Gà chín cựa.

phần giúp người dân có cơ hội nâng cao ý thức bảo tồn loài gà quý hiếm của địa phương, đồng thời góp phần cải thiện đời sống, phát triển kinh tế. Đến nay, trên địa bàn huyện có trên 50 hộ ở các xã Xuân Sơn, Xuân Đài, Kim Thượng tham gia mô hình chăn nuôi này với tổng đàn ước trên 6.000 con. Ngoài số gà bố mẹ của dự án, hiện các hộ chăn nuôi cũng đã phát triển thêm hơn 800 con gà giống hậu bị và đang tiếp tục nhân lên. Giống gà quý này đang mở ra cơ hội chăn nuôi mới cho người dân các dân tộc ở huyện nghèo Tân Sơn. Cùng với đó, việc giống gà nhiều cửa Phú Thọ được xác định là một nguồn gen vật nuôi quý hiếm cần được bảo tồn sẽ góp phần nâng cao chất lượng, thương hiệu gà nhiều cửa, tạo điều kiện cho ngành chăn nuôi ở địa phương phát triển, góp phần nâng cao hiệu quả kinh tế cho các hộ dân.

Bảo tồn giống gà Hồ

Trải qua hàng thế kỷ hình thành và phát triển trên vùng đất cổ giàu truyền thống văn hiến, gà Hồ ở làng Lạc Thổ, thị trấn Hồ (huyện Thuận Thành, Bắc Ninh) nổi tiếng bởi mang đậm nét tâm linh, văn hóa gắn với lễ hội truyền thống... Qua thăng trầm của lịch sử, giống gà quý hiếm này được gìn giữ và phát triển, gà Hồ còn mang giá trị của một nguồn gen quý, một giống gà quý hiếm của Việt Nam có giá trị kinh tế, giá trị ẩm thực cao được người dân Lạc Thổ phát huy nhằm tạo dựng nên một thương hiệu nổi tiếng trong nước và quốc tế.

Không chỉ người chăn nuôi mà ngay cả các nhà nghiên cứu khoa học ở Viện Chăn nuôi Quốc gia và Học viện Nông nghiệp Việt Nam... đều khẳng định gà Hồ là một giống gà quý hiếm "có một không hai" ở Việt Nam. Điều quý hiếm trước hết là nó tồn tại qua hàng thế kỷ với biết bao thăng trầm, tưởng chừng như chỉ được biết đến qua truyền thống lễ hội ở địa phương, qua tranh dân gian Đông Hồ hay qua những câu chuyện kể của các bộ lão làng Lạc Thổ. Thế nhưng, đến ngày

Ông Nguyễn Văn Trọng
Phó Cục trưởng Cục Chăn nuôi

"CẦN ÁP DỤNG SONG SONG HAI CÁCH BẢO TỒN - Ở PHÒNG THÍ NGHIỆM VÀ TẠI ĐỊA PHƯƠNG. VỚI VIỆC LƯU GIỮ Ở ĐỊA PHƯƠNG, NHÀ NƯỚC CẦN HỖ TRỢ NHIỀU HƠN CHO CÁC HỘ DÂN VÀ ĐƠN VỊ CÓ NGUỒN GEN QUÝ. DO NGÂN SÁCH HẠN CHẾ, CẦN PHỐI HỢP DƯỚI DẠNG NHÀ NƯỚC VÀ NHÂN DÂN CÙNG LÀM. NHÀ NƯỚC CŨNG CẦN TRÍCH MỘT PHẦN TIỀN NGÂN SÁCH ĐẦU TƯ TRANG TRẠI, CÁC HỘ CHĂN NUÔI ĐÓNG GÓP MỘT PHẦN ĐỂ CÓ TRÁCH NHIỆM VỚI ĐÀN GIỐNG VÀ KHI KHAI THÁC ĐƯỢC."

nay, gà Hồ vẫn tồn tại và phát triển trong cuộc sống hàng ngày của người dân nơi đây và trở thành một sản vật quý hiếm của người tiêu dùng khắp cả nước...

Về ngoại hình, gà Hồ là giống gà to, mau lớn, có màu sắc đẹp, thân hình cường tráng, hùng dũng nhưng thật hiền hậu. So với các giống gà khác, gà Hồ có đặc điểm chung là đầu gốc, mào gà (cả trống và mái) đều là mào sít (mào con chim sít), cao trường, vẩy chân mịn, mào đỏ lành (hạt đỏ tương), ngón chân mập.

Hiện nay, người dân vùng Lạc Thổ vẫn tiếp tục chăn nuôi và bảo tồn nguồn gen quý hiếm của giống gà này với trên 100 hộ dân và có riêng một câu lạc bộ dành cho những người cùng yêu thích gà Hồ ngay tại địa phương. Tại đây, các thành viên luôn cố gắng cùng nhau xây dựng mô hình nuôi gà Hồ an toàn nhằm bảo đảm vệ sinh an toàn thực phẩm. Nhờ những nỗ lực đó, Cục Quản lý chất lượng Nông lâm sản và Thủy sản của tỉnh Bắc Ninh đã chứng nhận quy trình nuôi gà Hồ của làng Lạc Thổ bảo đảm an toàn và vệ sinh an toàn thực phẩm. Thêm vào đó, Cục Chăn nuôi cũng cấp giấy chứng nhận nguồn gốc gà Hồ cho người dân địa phương. Hiện, giá gà Hồ bán ra thị trường với gà thịt trọng lượng dưới 4 kg là 450.000 - 500.000 đồng/kg, gà to trên 6 kg là 500.000 - 550.000 đồng/kg. Như vậy, giá gà Hồ lớn nhất lên tới trên 3 triệu đồng/con.

Tỷ phú với gà Đông Tảo

Là vùng đất bao đời nay nổi tiếng với giống gà Đông Tảo được nhiều người tìm mua vào dịp Tết, đến nay nhiều hộ dân ở xã Đông Tảo, huyện Khoái Châu, tỉnh Hưng Yên đã phát triển thành mô hình nuôi gà Đông Tảo thả vườn, đem lại thu nhập khá cho kinh tế gia đình.

Ông Nguyễn Văn Quân, Chủ trang trại Đông Tảo Hà Quân cho biết, việc giữ được gen giống gà Đông Tảo thuần chủng rất khó, không phải trang trại nào cũng làm được. Phải mất 4 năm ông mới có thể nhân tạo thêm được những con gà giữ được gen giống gà Đông Tảo thuần chủng bán dịp Tết với mức giá dao động 3 - 7 triệu đồng/con. Để đáp ứng nhu cầu mua gà Đông Tảo của người tiêu dùng hiện nay, mỗi tháng trang trại nhà ông Quân xuất khoảng 90 con gà thịt và 30 con gà giống. Bình quân giá bán 250 - 350 nghìn/kg gà thịt và 200 - 300 nghìn/con gà giống. Một người cũng khá thành công mô hình chăn nuôi gà Đông Tảo tại Hưng Yên, anh Giang Tuấn Vũ cho biết, trang trại của anh được mở rộng đến 2.000m² với 250 gà bố - mẹ, 400 gà hậu bị chuẩn bị sinh sản, mỗi tháng có 500 - 600 con gà con, 100 gà thương phẩm bán ra, cho doanh thu từ 900 triệu đến một tỷ đồng mỗi năm.

Thống kê tại xã Đông Tảo cho thấy, hiện toàn xã có khoảng 100 hộ làm kinh tế theo mô hình chăn nuôi gà Đông Tảo với doanh thu ước đạt hàng trăm tỷ đồng. Hiện nay, song song với việc phát triển mô hình kinh tế của mỗi hộ dân, UBND xã đã hỗ trợ vốn với mức 20.000 đồng/con giống và mở những lớp đào tạo thêm kỹ thuật chăn nuôi cho các hộ; qua đó góp phần thúc đẩy kinh tế địa phương ngày càng phát triển ■

Ông Lê Thanh Hải

Phó Chủ tịch Hiệp hội Chăn nuôi Gia cầm Việt Nam

PHÁT HUY LỢI THẾ GÀ THẢ VƯỜN

Thịt gà thả vườn (gà ta) sẽ là sản phẩm cạnh tranh tốt với các loại gà thịt nhập ngoại trong xu hướng hội nhập khu vực và quốc tế. Cùng với các chính sách trong liên kết chuỗi giá trị, kiểm soát giết mổ, quản lý dịch bệnh, sản xuất giống, chi phí thức ăn... sản phẩm gia cầm thả vườn nhất là gia cầm qua chế biến luôn là sự lựa chọn của nhiều người tiêu dùng thế giới và trong nước. Đây chính là thị trường ngách mà ngành chăn nuôi gia cầm trong nước nên hướng đến trong thời gian tới. Nhiều nông dân đã giàu lên nhờ nuôi gà thả vườn theo phương thức bán công nghiệp.

Ông Đoàn Xuân Trúc

Phó Chủ tịch Hiệp hội Chăn nuôi Gia cầm Việt Nam

BẢO TỒN CÁC GIỐNG GÀ BẢN ĐỊA

Trong khi các giống vật nuôi ngoại nhập lao đao tìm thị trường và cạnh tranh về giá thì các giống bản địa đang lên ngôi. Song để tạo ra những sản phẩm có giá trị thương mại cao cho nền kinh tế thì nhiều vấn đề về công nghệ giống và thương hiệu cần được quan tâm. Việc gà ngoại ồ ạt nhập vào Việt Nam khiến các loài gà bản địa rớt giá 15 - 20% cho thấy việc xây dựng thương hiệu cho chăn nuôi trong nước còn đang giai đoạn hình thành. Bản thân việc phát triển thương hiệu trong nước cũng có thể giúp tiêu thụ sản phẩm đáng kể. Đơn cử gà đồi Yên Thế hiện khoảng 3 triệu con/năm và nhiều đồng bào các dân tộc đã có thu nhập khá nhờ nuôi gà với tổng giá trị tiêu thụ gà đồi khoảng 25 - 27 tỷ đồng/năm. Nếu việc xây dựng thương hiệu tốt hơn, chắc chắn các sản phẩm bản địa sẽ được tiêu thụ rộng rãi hơn tại thị trường nội địa và từ đó sẽ là bước đệm để tiến đến xuất khẩu.

Ông Lê Bá Lịch

Chủ tịch Hiệp hội Thúc ăn chăn nuôi Việt Nam

CẦN NÂNG CAO SỨC CẠNH TRANH

Ngành chăn nuôi nổi chung trong đó có chăn nuôi gà sẽ bị tổn thương đầu tiên khi tham gia hội nhập, cần sớm nâng cao sức cạnh tranh, không thể chần chừ. Cùng với đó là cải thiện chất lượng thịt trứng, an toàn thực phẩm, giá thành và giá bán phải hạ hơn. Ngành thức ăn chăn nuôi Việt Nam đang có nhiều doanh nghiệp FDI, họ chi phối về dây chuyền sản xuất thức ăn và cà trang trại. Chính vì vậy, hiện trạng phụ thuộc vào nguồn thức ăn chăn nuôi nhập khẩu khiến chi phí chăn nuôi trong nước tăng cao, dẫn đến thịt nội rất khó cạnh tranh về quy mô lẫn giá. Thời gian qua, Chính phủ có nhiều chính sách thúc đẩy phát triển chăn nuôi nhưng còn nhiều hạn chế về tốc độ và chưa bền vững. Cần làm rõ hơn nữa các nguyên nhân để xử lý căn cơ hơn trong thời gian tới.

Ông Dương Xuân Tuyên

Giám đốc Trung tâm Nghiên cứu và Phát triển chăn nuôi gia cầm Vigot

CẦN TẬP TRUNG ĐỒNG BỘ VÀO CÁC GIẢI PHÁP

Đề ngành chăn nuôi nói chung, trong đó có gia cầm tập trung phát triển các loại vật nuôi có thể mạnh, cần có chính sách quy hoạch đất đai, định hướng lâu dài, ổn định các vùng chăn nuôi, công nghiệp, bán công nghiệp; chú trọng chuyển đổi diện tích đất canh tác kém hiệu quả sang chăn nuôi tập trung; chú trọng đầu tư phát triển các sản phẩm mà địa phương có lợi thế, từng bước xây dựng chỉ dẫn địa lý, xây dựng thương hiệu, tạo lợi thế cạnh tranh cho sản phẩm. Đối với những giống vật nuôi bản địa cho sản phẩm chất lượng cao nhưng có nguy cơ mai một, cần có định hướng và đề ra các giải pháp cụ thể để bảo tồn và phát triển.

Ý KIẾN DOANH NGHIỆP

Ông Cao Văn Khanh

Giám đốc Công ty TNHH Giống gia cầm Cao Khanh

CHỦ ĐỘNG CUNG ỨNG SẢN PHẨM

Xu hướng trên thế giới đang chuyển dần sang "gà đi bộ" và khi Việt Nam gia nhập TPP, nên chọn phân khúc mình lợi thế. Người Việt có thể mạnh gà lông màu hơn là gà lông trắng. Theo định hướng sắp tới của ngành chăn nuôi gia cầm, cần tiếp tục phát triển gà thả vườn, gà chất lượng cao; đây chính là dòng sản phẩm chiếm giá trị sản xuất khoảng 70% và ước tính đạt khoảng hơn 30.000 tỷ đồng mỗi năm, trong khi gà công nghiệp chỉ đạt 13.000 - 14.000 tỷ đồng/năm.

Bà Lưu Thị Tâm

Chủ trại gà Tâm Lợi, xã Ái Quốc, huyện Nam Sách, tỉnh Hải Dương

HỖ TRỢ CHO TRANG TRẠI VÀ NGƯỜI CHĂN NUÔI

Những tháng cuối năm 2016, ngành chăn nuôi gặp nhiều khó khăn do giá cả không ổn định, phụ thuộc rất lớn vào thị trường. Trong bối cảnh hội nhập hiện nay, thị sản phẩm chăn nuôi chủ đạo của Việt Nam (như gà, lợn) đang hết sức bất lợi. Theo đó, người chăn nuôi và phải ổn định sản xuất và thăm dò thị trường để tránh tình trạng đầu tư dàn trải, chăn nuôi ồ ạt. Với sản phẩm gà thịt và trứng gà những ngày gần đây đã có dấu hiệu tăng lên, tuy nhiên; để người chăn nuôi cũng như các trang trại có thể sản xuất ổn định thì rất cần sự quan tâm hỗ trợ của các cơ quan chức năng trong việc tạo điều kiện thuận lợi về vốn vay, đất đai...

Ông Phạm Văn Lượng

Giám đốc Công ty CP Giống gia cầm Lượng Huệ

CHĂN NUÔI HƯỚNG ĐẾN GÀ LÔNG MÀU

Trước đây, khi con gà trắng rất phát triển tại thị trường Việt Nam, Công ty của chúng tôi cũng theo trào lưu đó, định nhập một lò hàng gà lông trắng về sản xuất. Tuy nhiên, thấy doanh nghiệp nước ngoài đang đẩy mạnh nguồn hàng gà lông trắng vào thị trường Việt Nam với số lượng lớn, nên Lượng Huệ quyết định chuyển hướng kinh doanh vào thị trường gà lông màu. Hiện, Lượng Huệ là một trong những đơn vị cung ứng giống gia cầm chất lượng hàng đầu tại Việt Nam. Với giống gà ta lai nòi Lh-009 (được bình chọn sản phẩm Vàng chăn nuôi gia cầm Việt Nam năm 2016), Lượng Huệ phải mất tới hơn 3 năm liên tục để lai tạo, chọn lọc và hoàn thiện. Cùng với đó là sản phẩm gà ta chọn tạo Lh-001 hay còn gọi là Gà Ri Lương Huệ Hải, đây là giống gà còn lưu giữ được trọn vẹn những tương đồng nhất về hình dáng màu mã và chất lượng thịt của dòng gà ta Ri truyền thống trong dân gian xưa, nhưng năng suất chăn nuôi và cân nặng gà đã được cải thiện rất nhiều.

Bà Phạm Thị Ngọc Hà

Tổng Giám đốc Công ty TNHH San Hà

PHÁT TRIỂN SẢN PHẨM GÀ THẢO MỘC

Giữa bối cảnh ngành chăn nuôi gia cầm chịu nhiều áp lực từ sản phẩm nhập khẩu, người dân và doanh nghiệp sản xuất cần có những chiến lược phát triển hợp lý, tập trung vào các sản phẩm là thế mạnh của mình. Với San Hà, thời gian qua, đơn vị đã tập trung phát triển dòng sản phẩm gà thảo mộc với chất lượng và hiệu quả đã được khẳng định. Gà thảo mộc được chăn nuôi bằng hình thức thả vườn, trong khu vực rộng rãi; tạo điều kiện vận động nên thịt gà săn chắc và ít mỡ. Đặc biệt, khẩu phần ăn được bổ sung thêm nhiều loại thảo dược tốt có lợi cho sức khỏe, góp phần thay thế các loại kháng sinh và chất kích thích tăng trọng thường được sử dụng trong quy trình nuôi gà bình thường. Gà Thảo Mộc là loại gà đặc sản có giá trị dinh dưỡng cao, không kháng sinh, an toàn và được người tiêu dùng ưa chuộng. Đây cũng chính là sản phẩm chủ lực, góp phần nâng cao tên tuổi của San Hà ở thị trường trong nước.

Khâu cắt lọc trong dây chuyền sản xuất nhà máy của Koyu & Unitek.

Gà Việt trên đường ra thế giới

THEO KẾ HOẠCH CỦA BỘ NÔNG NGHIỆP VÀ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN, TRONG GIAI ĐOẠN 2016-2018, VIỆT NAM SẼ TIẾN TỚI XUẤT KHẨU THỊT GÀ ĐÃ QUA CHẾ BIẾN. TRAO ĐỔI VỚI NTV, ĐẠI DIỆN DOANH NGHIỆP VÀ MỘT SỐ CƠ QUAN BAN NGÀNH LIÊN QUAN CHO BIẾT TÍN HIỆU VUI ĐẦU NĂM LÀ TRONG NĂM 2017, LỘ HÀNG THỊT GÀ CHẾ BIẾN ĐẦU TIÊN CỦA VIỆT NAM SẼ LÊN ĐƯỜNG SANG NHẬT- MỘT TRONG NHỮNG THỊ TRƯỜNG KHÓ TÍNH NHẤT THẾ GIỚI.

■ NGỌC PHƯƠNG

Theo số liệu của Bộ NN&PTNT, ngành Chăn nuôi và chế biến gia cầm của Việt Nam hàng năm cung cấp khoảng 500.000 đến 700.000 tấn thịt và 8 tỷ quả trứng nhưng hiện chỉ có sản phẩm trứng muối được xuất khẩu sang Hồng Kông và Singapore, số còn lại chủ yếu được tiêu thụ tại thị trường trong nước.

Về tiềm năng xuất khẩu các sản phẩm thịt gà của Việt Nam, Cục trưởng Cục Chăn nuôi Hoàng Thanh Vân cho rằng, Việt Nam có một số gen gà bản địa cũng như một số tổ hợp lai được các nước đánh giá rất cao. Do đó, chúng ta hoàn toàn có thể có sản phẩm các nước ưa chuộng.

Cùng nhận định với ông Vân, ông Trần Duy Khanh, Phó Chủ tịch kiêm Tổng Thư ký Hiệp hội Chăn nuôi gia cầm Việt Nam cho biết nước ta có nhiều giống gà rất ngon, chỉ ở Việt Nam mới có và vẫn còn những thị trường ngách để gà Việt Nam có thể tiếp cận được các thị trường khó tính.

Theo đó, thay vì xuất khẩu cả con gà, chúng ta có thể chỉ xuất khẩu ức gà, phần mà các nước châu Âu và Nhật Bản rất ưa chuộng. Nếu làm tốt thì chỉ cần xuất khẩu ức gà cũng đã có lãi. Bên cạnh đó, cũng cần chú ý phân khúc gà thả vườn chăn nuôi theo hướng hữu cơ, vì ở các nước loại gà này có giá tới hơn 10 đô la Mỹ/kg.

Hiện tại, Nhật Bản đang là thị trường mà Việt Nam nhắm tới cho con đường xuất khẩu chính ngạch. Theo số liệu

Mặc dù phải đối mặt với không ít khó khăn nhưng với sự nỗ lực của các bộ ngành liên quan cùng với việc sẵn sàng chung tay của các doanh nghiệp trong ngành, Việt Nam hoàn toàn có thể nắm bắt cơ hội tham gia vào thị trường xuất khẩu thịt gà trên thế giới.

của Mạng lưới Thông tin Nông nghiệp Toàn cầu - GAIN, Nhật Bản là quốc gia nhập khẩu thịt gà hàng đầu trên thế giới với sản lượng nhập khẩu ổn định trong nhiều năm, sản lượng năm 2016 ước tính đạt 2,44 triệu tấn. Ở chiều ngược lại, Nhật Bản cũng đang có ý hướng đến thị trường Việt Nam nhằm đa dạng hóa nguồn hàng bên cạnh những thị trường cung cấp chính ở châu Á như Thái Lan và Trung Quốc.

Việt Nam đã có những động thái đầu tiên cho việc xuất khẩu thịt gà sang Nhật trong năm nay. Cụ thể, Cục Thú y đã liên hệ, trao đổi với các cơ quan có thẩm quyền của Nhật Bản để tìm hiểu các yêu cầu về vệ sinh thú y, an toàn thực phẩm đối với các sản phẩm thịt gà xuất khẩu. Tháng 7/2016, Cục Thú y đã chủ động thành lập đoàn công tác sang Nhật Bản đàm phán với Cục Thú y Nhật Bản và Cục An toàn thực phẩm Nhật Bản để thống nhất các yêu cầu về sinh thú y, an toàn thực phẩm đối với việc xuất khẩu thịt gà sang Nhật. Bộ NN&PTNT cũng đã phê duyệt Kế hoạch giám sát quy trình xuất khẩu gà đã qua chế biến. Theo đó, Việt Nam phấn đấu trong năm nay sẽ xuất lô hàng thịt gà chế biến đầu tiên sang Nhật. Koyu & Unitek Ltd là công ty đầu tiên tham gia vào dự án này và hiện đang hoàn thiện công trình nhà máy chế biến đạt tiêu chuẩn của Nhật Bản với tổng vốn đầu tư khoảng 6,5 triệu USD, rộng 3.500m², công suất 300 tấn/tháng dự kiến đưa vào sử dụng vào tháng 2 năm nay.

Ông Khuơn Nhơn Hiếu, Tổng Giám đốc Công ty Koyu & Unitek, cho biết trước mắt Nhật đã đồng ý nhập sản phẩm đã qua chế biến của công ty với điều kiện là xử lý qua nhiệt 70°C. Công ty hiện đã nhận được đơn đặt hàng cho 20 loại sản phẩm, phần lớn là xúc xích làm từ ức gà và gà xiên que. Tất cả sản phẩm sẽ được chế biến, đóng gói rồi xuất khẩu. Khi nhà máy hoàn thiện và sản xuất những lô hàng đầu tiên, Nhật sẽ cử chuyên gia sang tận nơi kiểm tra quy trình và sản phẩm trước khi nhập khẩu.

Ông Hiếu cũng cho biết ông đã nhận được những tín hiệu rất lạc quan từ thị trường Nhật. Cụ thể, với số lượng khách đặt hàng, sản lượng gà chế biến của công ty phải lên tới 2.000 tấn mỗi tháng, trong khi nhà máy của công ty chỉ có công suất 300 tấn/tháng, tức chỉ mới đáp ứng được một phần.

Theo ông Hiếu, tấm vé xuất khẩu vào thị trường Nhật - một trong những thị trường khó tính nhất thế giới gần như là tấm giấy bảo chứng cho việc xuất khẩu sang những thị trường khác. Vì vậy, Koyu & Unitek đang có kế hoạch nhắm đến thị trường Trung Quốc, Singapore và những thị trường khó tính khác như châu Âu.

Việc xuất khẩu thịt gà chế biến trước mắt đã có những tín hiệu lạc quan, tuy nhiên vẫn còn tồn tại một số khó khăn mà phần lớn nằm ở khâu quản lý vùng chăn nuôi, vùng an toàn dịch bệnh và truy xuất nguồn gốc.

Theo tiêu chuẩn Nhật, gà xuất khẩu sẽ không được phép sử dụng vaccine ngừa cúm gia cầm H5N1, bởi vùng nào chích vaccine thì vùng đó được mặc định là không được quản lý tốt nên công tác quản lý vùng chăn nuôi là rất quan trọng. Hiện nay, Việt Nam vẫn còn thói quen chăn nuôi nhỏ lẻ và chính điều này dẫn đến khó khăn trong việc tạo vùng đệm an toàn sinh học.

Theo ông Hiếu, để cạnh tranh được với các nước xuất khẩu khác thì ngành chăn nuôi phải thay đổi theo hướng hình thành và tối ưu hóa chuỗi sản xuất. Ông nói: “Giá thành chăn nuôi của Việt Nam cao hơn Thái 8%, vì sản lượng chăn nuôi của ta thấp hơn họ. Lấy ví dụ như nhà máy giết mổ của Koyu & Unitek, tỷ cơ công suất 5.000 con/giờ nhưng chỉ làm được 40%, nếu nâng lên được 60% thì chi phí bỏ ra không nhiều thêm mà sản lượng lại tăng, giá thành sẽ hạ.”

Theo nhận định của Cục Xúc tiến Thương mại thuộc Bộ Công thương, thịt gà vẫn là loại thịt rẻ và cầu không bị chi phối nhiều bởi tình hình kinh tế. Chính vậy nhu cầu thịt gà vẫn sẽ tiếp tục tăng. Trung bình, nhu cầu thịt gà trên toàn cầu đã tăng 2-3% hàng năm trong vòng 5 năm trở lại đây.

Như vậy, mặc dù phải đối mặt với không ít khó khăn nhưng với sự nỗ lực của các bộ ngành liên quan cùng với việc sẵn sàng chung tay của các doanh nghiệp trong ngành, Việt Nam hoàn toàn có thể nắm bắt cơ hội tham gia vào thị trường xuất khẩu thịt gà trên thế giới. Bộ NN&PTNT hy vọng rằng sau thị trường Nhật Bản, từ năm 2018 trở đi, Việt Nam sẽ có thể xuất khẩu thịt gà sang những thị trường khác như Hồng Kông, Singapore, Malaysia, Myanmar và Hàn Quốc ■

XU HƯỚNG MỚI

Nuôi gà bằng thảo dược

■ TUẤN ANH

NUÔI GÀ BẰNG THẢO
DƯỢC LÀ PHƯƠNG THỨC
ĐANG ĐƯỢC RẤT NHIỀU
HỌ CHẦN NUÔI ÁP DỤNG.

TRONG ĐÓ MÔ HÌNH
NUÔI GÀ BẰNG THẢO
DƯỢC TẠI THÔN HẠ LONG,
XÃ PHONG MỸ, HUYỆN
PHONG ĐIỀN, ĐƯỢC XÂY
DỰNG DỰA TRÊN Ý TƯỞNG
CỦA TRUNG TÂM PHÁT
TRIỂN NÔNG THÔN MIỀN
TRUNG CRD, CÓ THỂ XEM
LÀ MỘT TRONG NHỮNG
MÔ HÌNH ĐẦU TIÊN Ở THỪA
THIỆN HUẾ, CÙNG NHƯ CÁC
KHU VỰC MIỀN TRUNG.

Uu điểm của mô hình này là gà sinh trưởng nhanh, ít dịch bệnh do sử dụng thức ăn, nước uống có nguồn gốc thảo dược, sản phẩm gà sạch cung cấp cho thị trường có giá trị kinh tế cao. Các hộ tham gia nuôi thử nghiệm chủ yếu là người dân tộc thiểu số Pahi và Vân Kiều. Sau hơn 6 tháng thả nuôi, gà sinh trưởng tốt, bước đầu đã cung cấp cho thị trường gà thương phẩm sạch, không có dư lượng chất kháng sinh bởi được thả nuôi theo quy trình khép kín, hoàn toàn không sử dụng các chất gây hại đối với sức khỏe người tiêu dùng.

Nguồn thức ăn, nước uống sử dụng trong mô hình này có nguồn gốc sinh học, trong đó có nhiều cây vị thuốc nam, hoàn toàn không sử dụng chất tăng trưởng, chất kháng sinh. Cứ mỗi lạng thảo dược có thể trộn nhuyễn với 10 kg thức ăn tổng hợp. Theo người nuôi, có ít nhất 20 loại thảo dược được dùng để chế biến thức ăn, nước uống hỗn hợp và hầu hết nguyên liệu đều sẵn có, dễ kiếm, thân thiện môi trường, với cách thức chế biến khá đơn giản.

Chị Lê Thị Na, thôn Hạ Long, xã Phong Mỹ, huyện Phong Điền cho biết, chị đã áp dụng quy trình nuôi gà bằng thảo dược đối với đàn gà hơn 300 con của mình và kết quả đúng như mong đợi. Gà tăng trưởng nhanh, khỏe, không xảy ra tình trạng chết vì bệnh, vốn đầu tư ít hơn so với nuôi gà truyền thống, bởi tiết kiệm được rất nhiều vì không tốn tiền sử dụng vắc xin phòng bệnh và tỷ lệ gà hao hụt thấp, thời gian khai thác, nuôi gối đầu xoay vòng nhanh, người nuôi rất yên tâm vì hiện nhu cầu về gà sạch ở tỉnh thành cũng không đủ cầu.

Có thể nói sử dụng các loại thức ăn chế biến từ bắp, sắn, lúa, và một số loại thảo dược như nghệ, cam thảo, lá mơ lông, húng quế, cây sả, tinh dầu khuyên diệp giúp gà sinh trưởng nhanh, có sức đề kháng tốt hơn rất nhiều, tỷ lệ gà chết do các bệnh phổ biến như E.coli, cầu trùng, hen khẹt, cúm...rất thấp. Theo ông Trần Minh Trí, một hộ nuôi khác ở thôn Hạ Long, xã Phong Mỹ, huyện Phong Điền thì cách chế biến thức ăn và nước uống bằng thảo dược rất đơn giản, vật liệu lại luôn có sẵn, dễ tìm vì hầu như nhà nào ở vùng nông thôn cũng trồng sắn trong vườn nhà. Cam thảo và tinh dầu Khuyên diệp có thể mua ở các quầy thuốc Nam. Người dân có thể dùng dao xắt nhỏ, hoặc dùng máy để cắt nguyên liệu làm thức ăn, cũng có thể dùng máy xay sinh tố để làm nhuyễn lá mơ lông, tỏi, chất lọc lấy nước hòa với dầu khuyên diệp và nước để làm thức uống cho gà. Với cách làm này, người nuôi hoàn toàn có thể kiểm soát được quá trình nuôi gà sạch của mình.

Chị Na cho đàn gà ăn thảo dược.

Thức ăn cho gà được trộn dầu tỏi và nước mơ lông.

Mô hình nuôi gà bằng thảo dược được xây dựng và phát triển tại xã Phong Mỹ từ tháng 6/2016. Từ 1-2 hộ đến nay đã hình thành một nhóm với 10 hộ nuôi gà. Bình quân mỗi hộ thả nuôi khoảng 150-200 con gà. Nuôi gà bằng thảo dược có quy trình nuôi giống mô hình gà thả vườn, với nguồn giống dầu vào là gà ri vàng rơm được nhập từ Viện Chăn nuôi quốc gia. Gà được nuôi 2 tháng trong chuồng có đèn sưởi ấm sau đó thả vườn, vì vậy gà ngon, chắc thịt.

Với mô hình nuôi gà ri vàng rơm bằng thảo dược, người nuôi có thể bắt đầu khai thác từ 3 đến 5 tháng sau khi thả nuôi. Lúc đó gà thương phẩm đạt 1,2 đến 1,6 kg, giá bán khoảng 120 đến 130 ngàn đồng/1kg hơi, giá trị kinh tế cao hơn từ 30 đến 50% so với mô hình gà thả vườn cũ. Th.S Đỗ Cao Anh - Trung tâm Phát triển nông thôn miền Trung khẳng định: “Chúng tôi sẽ từng bước chuẩn hóa quy trình nuôi gà theo hướng thả được này để cho bà con có thể nhân rộng. Một hướng quan trọng trong thời gian tới là chúng tôi sẽ phát triển các đại lý phân phối để đảm bảo đầu ra cho bà con vì lúc đó quy mô tăng lên, áp lực tiêu thụ lớn. Chính vì vậy chúng tôi sẽ giúp bà con trong việc phát triển thị trường không chỉ ở Thừa Thiên Huế mà còn ở các tỉnh thành khác ở miền Trung.” ■

10 điều thú vị về loài gà

■ PHƯƠNG ĐẶNG (tổng hợp)

- **1** Gà là loài ăn tạp, chúng ăn cả động vật và thực vật. Trong cuộc sống hoang dã, chúng ăn các loại hạt, côn trùng và thậm chí cả những loại động vật lớn hơn như thằn lằn và chuột. Gà nhà thường ăn bắp, hạt và các loại cỏ dại.
- **2** Ban đầu, loài gà được thuần dưỡng nhằm phục vụ cho các cuộc thi gà chọi chứ không phải để làm thức ăn.
- **3** Gà vẫn có khả năng bay. Chúng có thể cất cánh đủ cao để bay qua một hàng rào hoặc lên một cành cây.
- **4** Gà là gia cầm được nuôi nhiều nhất trên thế giới với số lượng 25 tỉ con.
- **5** Gà trống thông báo cho cả đàn gà biết rằng nó đã tìm thấy thức ăn bằng cách kêu “túc túc túc”. Nhưng những con gà mái sẽ chẳng thèm quan tâm đến tiếng kêu của nó nếu chúng đã biết xung quanh có thức ăn.
- **6** Những con gà trống thường hay có điệu bộ gật đầu mô phỏng động tác mổ thức ăn kèm theo tiếng kêu túc túc. Các nhà nghiên cứu đã phát hiện ra rằng những con gà mái sẽ thích những con gà trống có mào to, sáng và thường xuyên có điệu bộ này.
- **7** Vào năm 2004, gà trở thành loài gia cầm đầu tiên được giải mã toàn bộ bộ gen.
- **8** Cúm gia cầm rất dễ lây lan và tiến triển nhanh ở loài gà. Ở những trường hợp nghiêm trọng, dịch cúm có thể tiêu diệt đến 90% cả thể trong đàn chỉ trong vòng 48 giờ.
- **9** Gà mẹ không mớm cho gà con ăn trực tiếp như phần lớn các loài chim khác, thay vào đó chúng dẫn đàn con đến nơi có thức ăn và nguồn nước rồi khuyến khích chúng tự ăn. Gà là loài rất quan tâm đến con cái, gà mẹ sẽ chăm sóc gà con trong vòng vài tuần cho đến khi gà con đủ lớn để tự phòng vệ.
- **10** Màu sắc trứng của một con gà mái không chỉ phụ thuộc vào giống gà mà còn vào màu sắc tai của chúng. Thông thường, những con gà có đại tai đỏ sẽ cho trứng màu nâu và có đại tai trắng sẽ đẻ trứng màu trắng. Màu sắc của lông gà không ảnh hưởng gì đến màu trứng và màu trứng cũng không ảnh hưởng gì đến chất lượng trứng bên trong ■

Một số mô hình chăn nuôi gà hiệu quả ở Việt Nam

■ LÊ THU (tổng hợp)

THEO TỔNG CỤC THỐNG KÊ, TẠI THỜI ĐIỂM 01/10/2016, ĐÀN GIA CẦM CẢ NƯỚC HIỆN CÓ 364,5 TRIỆU CON, TRONG ĐÓ SỐ LƯỢNG GÀ ĐẠT 277,2 TRIỆU CON (TĂNG 6,9% SO VỚI NĂM 2015). ĐÀN GIA CẦM, ĐẶC BIỆT LÀ GÀ ĐANG CÓ XU HƯỚNG PHÁT TRIỂN NHANH THEO MÔ HÌNH SẢN XUẤT HÀNG HÓA, QUY MÔ TRANG TRẠI. DƯỚI ĐÂY, TẠP CHÍ NÔNG THÔN VIỆT SẼ ĐIỂM QUA MỘT SỐ MÔ HÌNH NUÔI GÀ ĐẠT HIỆU QUẢ CAO CỦA CÁC HỘ NÔNG DÂN, DOANH NGHIỆP TRONG THỜI GIAN GẦN ĐÂY.

MÔ HÌNH NUÔI GÀ ĐỒI
Nghệ An

Trần Hữu Đức (29 tuổi) ở xóm 7 xã Thuận Sơn, huyện Đô Lương đã xây dựng mô hình chăn nuôi gà thả đồi từ 5 năm nay. Với trang trại 10ha, mỗi năm trang trại của anh Đức xuất chuồng khoảng 48.000 con gà thịt (giống gà có địa phương), đem lại nguồn thu khoảng 5,5 tỷ đồng, lợi nhuận đạt khoảng 1,2-1,3 tỷ đồng. Trang trại 10ha bao gồm 10 khu chăn nuôi, một khu vực chăm sóc và một ao cá dùng nuôi vịt, thả cá. Địa hình chủ yếu là vùng núi, xa khu dân cư, cách ly được bệnh, thuận lợi cho việc chăn nuôi. Chuồng nuôi được thiết kế theo tiêu chuẩn, thông thoáng tự nhiên, mát vào mùa hè, ấm về mùa đông... Bên trong chuồng, sử dụng đệm lót sinh học để hút ẩm, cũng như giữ ẩm khi trời mưa, tránh các bệnh dễ mắc phải như cúm, hen,... Gà được tiêm phòng đầy đủ các loại vaccine rồi thả dạo trong vườn dưới những bóng cây cổ thụ, vườn thả được san lấp phẳng không tạo thành vùng nước sâu mưa. Nguồn thức ăn chủ yếu từ tự nhiên như ngô, cám gạo, thóc,... cho nên da sổ gà có độ kháng cao, thịt săn chắc và nhanh nhẹn.

MÔ HÌNH NUÔI GÀ TRÊN CÁT
Thái Bình

Ở xã Quỳnh Lâm, huyện Quỳnh Phụ, tỉnh Thái Bình, anh Hoàng Công Diễn có trang trại 5.000m² với mô hình nuôi gà trên cát theo quy trình nuôi khép kín từ 1 ngày tuổi cho tới khi xuất bán. Trang trại gồm 3 dãy nhà với gần 40 chuồng nuôi, mỗi chuồng có khoảng 1.000 con gà thịt. Các chuồng nuôi có chung một kiểu thiết kế: Mỗi chuồng rộng chừng 64m², được phủ một lớp trấu. Lớp trấu này thường xuyên được thay đổi để đảm bảo vệ sinh sạch sẽ. Trong các chuồng đều có hàng tre treo lủng. Chuồng nuôi được thiết kế theo kiểu công nghệ cao, trang bị thêm quạt và đèn sưởi bằng ga để điều chỉnh nhiệt độ. Mỗi chuồng có 1 sân chơi cho gà rộng khoảng 80m². Các sân được bơm một lớp cát 30cm, lớp cát có nhiệm vụ hút khô phân gà. Hỗn hợp cát khô, vôi bột vào ngày nắng có khả năng khử trùng, khử khuẩn. Ngoài ra, nguồn thức ăn chủ yếu của gà là ngô, cám gạo kết hợp thêm men tiêu hóa của Nhật Bản. Sau khi xuất bán, các chuồng nuôi được phun nước vôi từ mái xuống nền chuồng để vô trùng.

MÔ HÌNH NUÔI GÀ ĐẸ TRÚNG CÔNG NGHỆ CAO

Bình Dương

Trang trại CNC Ba Huân.
Ảnh: Hiếu Thuận.

Công ty TNHH Ba Huân đã xây dựng thành công quy trình từ chăn nuôi đến xử lý trứng bằng công nghệ cao. Trang trại chăn nuôi gia cầm công nghệ cao được xây dựng với quy mô 18ha, tổng đàn 1 triệu con tại huyện Tân Uyên, tỉnh Bình Dương. Tất cả quy trình chăn nuôi đều tự động hóa, từ cung cấp thức ăn nuôi gà, gom thức ăn thừa đến thu trứng, gom phân. Đặc biệt, để đảm bảo an toàn tuyệt đối cho gà đẻ và gà giống, những công nhân của trang trại trở lại làm sau khi nghỉ phép phải cách ly ba ngày. Thức ăn cho gà được tuân thủ theo yêu cầu dinh dưỡng nghiêm ngặt và qua kiểm định an toàn. Vì vậy một nhà máy chế biến thức ăn gia súc công suất 20 tấn/giờ cũng được xây dựng trong khu này để chủ động cung cấp và kiểm soát nguồn thức ăn cho gà, tạo thành một quy trình khép kín. Bên cạnh đó, là nhà máy xử lý trứng gia cầm quy mô 2ha với hai dây chuyền xử lý trứng Moba Hà Lan có công suất 185.000 trứng/giờ.

MÔ HÌNH NUÔI GÀ THƯƠNG PHẨM DƯỚI TÁN CÀ PHÊ

Lâm Đồng

Với 5.000m² diện tích trồng cà phê, mỗi năm gia đình ông Lê Phú Nguyên (tổ dân phố khu Thăng Long, thị trấn Nam Ban, huyện Lâm Hà, tỉnh Lâm Đồng) có khoản thu nhập trên 100 triệu đồng. Vào năm 2016, ông Nguyễn đã quyết định nuôi gà thương phẩm kết hợp với thâm canh cà phê nhằm tăng hiệu quả kinh tế. Chuồng trại được xây dựng dưới tán cà phê, gà giống sau khi bắt về được nuôi nhốt trong nhà có điện thấp sáng để tạo độ ẩm cho gà con. Khi gà con có trọng lượng khoảng 0,5kg thì sẽ được thả ra vườn cà phê để gà đi lại kiếm mồi ngoài thiên nhiên vào ban ngày. Do gà được thả trong vườn nên thịt gà săn chắc, mật khác không cần phải làm cỏ và sử dụng thuốc bảo vệ thực vật, bởi cỏ và sâu bọ là nguồn thức ăn xanh, giàu chất đạm cho đàn gà. Ngược lại, phân gà là nguồn phân bón cho vườn cà phê để nâng cao năng suất, sản lượng.

MÔ HÌNH NUÔI GÀ QUÝ HIẾM

Bình Dương

Lão nông Nguyễn Tấn Đẹp (67 tuổi) ngụ tại huyện Trảng Bàng, tỉnh Tây Ninh đã vượt ngàn cây số ra Bắc để tìm mua các giống gà quý hiếm (gà Hổ, gà Đông Tảo, 9 cựa) về nuôi. Để các giống gà quý hiếm này thích nghi được với khí hậu ở miền Nam, ông đã bỏ nhiều công tìm hiểu về cách nuôi và tập trung nguồn vốn để xây dựng một khu chuồng trại hiện đại, thoáng mát sạch sẽ nhằm tạo môi trường cho gà sinh trưởng tốt, ít phát sinh bệnh tật... Ngoài những giống quý hiếm, ông còn nuôi thêm một số gà lạ như: gà xù, gà quý phi, gà xoắn, gà mặt quỷ,...Sau 5 năm xây dựng chuồng trại, ông đã sở hữu một trang trại gà quý hiếm với số lượng lên đến vài trăm con, thu nhập hàng tỷ đồng mỗi năm. Trang trại của ông không chỉ là nơi mua bán mà còn được nhiều đoàn khách trong và ngoài tỉnh đến tham quan, học hỏi kinh nghiệm.

MÔ HÌNH NUÔI GÀ THẢO MỘC

Trang trại gà nuôi gà thảo mộc Sơn Hà.
Ảnh: Cẩm Trinh.

Sơn Hà là công ty phát triển hiệu quả mô hình gà ta thảo mộc trên thị trường hiện nay. Đây là giống gà lai giữa gà ta với gà tam hoàng, được chăn nuôi trong trang trại đạt chứng nhận VietGap, với quy trình chăn nuôi thực hiện nghiêm ngặt từng khâu. Nguồn thức ăn chính bao gồm cám, gạo, bắp nhưng lại được bổ sung thêm nhiều loại thảo dược có chức năng kháng khuẩn và tăng cường hệ miễn dịch. Điểm khác biệt so với các mô hình khác nữa là, không ép tăng trọng lượng mà “ép” giảm cân bằng phương thức “thả vườn” nhưng vẫn ở trong chuồng trại khép kín. Do vậy, thịt gà thảo mộc Sơn Hà thường nạc hơn, da giòn, thơm ngon hơn và có màu thịt đẹp hơn gà nuôi thông thường.

Trên địa bàn xã Phong Mỹ (huyện Phong Điền, Thừa Thiên Huế), chị Lê Thị Na cũng đang là một trong những hộ dân tộc thiểu số PaHy đầu tiên thử nghiệm thành công mô hình nuôi gà bằng thảo dược. Chị Na đã thay thức ăn bằng bột thảo dược, được chế biến hoàn toàn từ những cây “gia vị” gần gũi với người nông dân như: tỏi, húng quế, sả và cam thảo ■

Đặc sản Gà Việt

■ **LÊ LÊ** tổng hợp

GÀ TIỀN YÊN - QUẢNG NINH

Gà Tiên Yên là giống gà đồi, suốt ngày leo dốc, tìm sâu nên da vàng, thịt thơm, nước ngọt. Thịt gà Tiên Yên có thể chế biến đủ các món, vẫn không làm mất vị đặc trưng. Nhưng món ngon nhất vẫn là chế biến theo cách đơn giản nhất: luộc. Gà Tiên Yên sau khi luộc, da vàng ươm như thoa nghệ và bóng nhẫy như vừa nhúng mỡ. Thoạt trông, bạn có thể ngỡ vì chất béo, nhưng khi cắn một miếng, bạn mới thấy nó thật giòn và ngọt. Thịt gà Tiên Yên ăn kèm là bánh gât gù. Bánh được tráng bằng bột gạo, cuộn thành từng cuộn cỡ ngón chân cái, bánh trong, mềm, dẻo mà không dính.

GÀ ĐỒNG TẢO - HUNG YÊN

Đây là giống gà cổ truyền được nuôi tại làng gà Đông Tảo, huyện Khoái Châu, tỉnh Hưng Yên. Thường được gọi bằng những cái tên khác như “gà chân to”, “gà Tiến Vua”. Giống gà này có đôi chân to gấp 2-3 giống gà thường. Đôi chân với lớp vảy sần sùi che phủ hết chân gà; các vảy thịt như hạt bắp, màu đỏ đậm. Chính vì vậy gà Đông Tảo có thể chế biến ra rất nhiều món ngon khác nhau như: món da gà bóp thính, đùi gà hấp lá chanh, thịt ức xào lăn... đặc biệt là món chân gà Đông Tảo hầm thuốc những chiếc chân gà giòn sần sật, thơm ngon khó cưỡng.

GÀ NƯỚNG ĐẤT SÉT - TÂY NAM BỘ

Gà nướng đất sét là một trong những món nướng không thể thiếu khi người Tây Nam Bộ chiêu đãi khách phương xa khi họ tới nhà. Những con gà thả vườn được đắp đầy đất sét với bùn nhão bên ngoài, thui bằng rơm theo đúng cách chế biến nguyên bản của nó. Gà được thui tới khi đất sét khô nứt, bóc đất ra là sạch cả lông. Sự hòa hợp từ vị béo của mỡ gà, mùi thơm của rau cùng với vị mặn chua của muối tiêu chanh, muối ớt cộng với mùi thơm thoang thoảng của rơm tạo nên hương vị khó lẫn của món ăn đồng quê.

GÀ NƯỚNG KONPLÔNG - KON TUM

Đây là loại gà được nuôi trong bản. Để làm món nướng, gà được làm sạch sau đó mổ moi (ở phao câu) rồi dùng cây xiên từ hậu môn lên đầu, cho sả (đập dập), lá chanh vào trong bụng, khâu lại. Sau đó quét hành phi, xì dầu bên ngoài con gà rồi nướng trên bếp than. Vừa nướng vừa tiếp tục quét hành phi, xì dầu lên. Khi ăn, xé gà ra từng miếng và chấm với muối ớt. Món gà nướng đậm vị hơn khi được nhấm nhấp bên chén rượu cần nồng đậm.

GÀ ĐÔI YÊN THẾ - BẮC GIANG

Gà đôi Yên Thế là một giống gà bản địa của Việt Nam ở vùng Yên Thế thuộc Bắc Giang. Ở Yên Thế, món gà đôi chính hiệu mới là thứ đáng để nhớ bởi “Yên Thế đệ nhất gà đôi”. Từ năm 2006, huyện Yên Thế đã đẩy lên phong trào chăn nuôi gà đôi giống địa phương dưới tán cây rừng và cây ăn quả. Năm 2011, gà đôi Yên Thế của tỉnh Bắc Giang là thương hiệu vật nuôi đầu tiên của Việt Nam được cấp Chứng nhận độc quyền nhãn hiệu. Món gà đôi ngon nhất chỉ nên luộc chín tới, thịt gà còn chắc, giòn để chấm với muối trộn lá chanh, nước luộc ngọt lịm dùng để ăn kèm với cơm ■

Nguồn gen giống gà quý hiếm cần bảo tồn

■ **HÀ VĂN** tổng hợp

THEO QĐ SỐ 88/2005/QĐ-BNN NGÀY 27 THÁNG 12 NĂM 2005 CỦA BỘ TRƯỞNG BỘ NÔNG NGHIỆP VÀ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN, CÓ 05 GIỐNG GÀ (GÀ HỒ, GÀ MÍA, GÀ ĐỒNG TẢO, GÀ TÈ (LÙN), GÀ TRE) NẰM TRONG DANH MỤC NGUỒN GEN VẬT NUÔI QUÝ HIẾM CẦN BẢO TỒN. NGÀY 01 THÁNG 02 NĂM 2012, BỘ NN VÀ PTNT TIẾP TỤC BỔ SUNG GIỐNG GÀ NHIỀU CỤA PHÚ THỌ (GÀ 9 CỤA) VÀO DANH MỤC NGUỒN GEN VẬT NUÔI QUÝ HIẾM CẦN BẢO TỒN THEO QĐ SỐ 06/2012/TT-BNNPTNT.

1 GÀ HỒ

Nguồn gốc: Vùng Hồ nay là làng Lạc Thổ, thị trấn Hồ, huyện Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh.

Phân bố: Vùng Hồ nay là làng Lạc Thổ, thị trấn Hồ, huyện Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh.

Hình thái: Con trống có chiếc mào to, hình hạt đậu và có màu đỏ hoặc màu hồng như màu hoa mầu đơn, cánh giống hình võ trãi úp sát vào thân, đuôi gà thường xòe to như cái nơm, các lông đuôi bằng nhau. Chân gà Hồ thường to, thấp, tròn (quần), có 3 hàng vẩy, vẩy chân mịn màu vỏ đồ nành, các ngón tách rời nhau, da vàng.... Con gà trống có 2 màu lông chính là màu linh (đen) và màu mận chín (đỏ đậm). Còn con mái thường là màu đất đỏ hay màu quả nhàn, ngực nở, chân cao vừa phải, mào xuyt, thân hình chắc chắn.

Khối lượng mới nở: 45 gam/con, lúc trưởng thành con trống nặng 4,5-5,5kg, con mái nặng 3,5-4,0 kg/con.

Năng suất, sản phẩm: Bắt đầu đẻ lúc 185 ngày tuổi. Một năm đẻ 3-4 lứa, mỗi lứa đẻ 10-15 quả. Khối lượng 50-55 gam/quả. Gà Hồ có thịt ngọt, thơm, thớ thịt to.

2 GÀ CHÍN CỤA

Nguồn gốc: Vùng Thanh Sơn, xã Xuân Sơn, huyện Tân Sơn, tỉnh Phú Thọ.

Phân bố: tỉnh Phú Thọ

Hình thái: Điểm đặc trưng của giống gà này là chân to, chắc và mọc đều 3-4 cựa mỗi bên. Mỗi cựa dài, ngắn khác nhau, mọc nối theo hàng. Cựa trên cùng hoàn toàn chỉ là sừng, cong vút như lưỡi câu liềm hay nanh lợn rừng. Gà có đầy đủ 9 cựa thì rất hiếm. Hầu hết gà chỉ có 7-8 cựa.

Khi trưởng thành có thân hình rắn chắc, có năm màu ngũ hành đỏ son của mào, vàng rơm của chân, đen trắng xen xanh cánh trạ của lông.

Giống gà 9 cựa có kích cỡ nhỏ và nặng thông thường không quá 1,5 kg.

Năng suất, sản phẩm: Bắt đầu đẻ sau 5-6 tháng nuôi. Mỗi lứa đẻ khoảng 12-13 trứng. Tuy nhiên, số này chỉ nở ra được khoảng 5 con gà 9 cựa, còn lại là gà bình thường.

3 GÀ ĐỒNG TÀO

Nguồn gốc: Thôn Đồng Tào, xã Cấp Tiến, huyện Khoái Châu, tỉnh Hưng Yên.

Phân bố: Hưng Yên, Hải Dương, Hà Nội, Thái Bình, Hà Nam,...

Hình thái:

Đặc điểm nổi bật: Chân to và thô

Gà mái nở có lông trắng đục. Gà mái trưởng thành có lông màu vàng nhạt, nâu nhạt. Gà trống có màu lông mận chín pha đen, đỉnh đuôi và cánh có màu lông đen ánh xanh. Mào dạng kép hay nụ, hoa hồng hay bèo dậu. Thân hình to, ngực sâu, lườn rộng dài, xương to. Dáng đi chậm chạp, nặng nề.

Khối lượng mái nở 38-40 gam. Mọc lông chậm. Lúc trưởng thành con trống nặng 4,5 kg, con mái nặng 3,5kg/con.

Năng suất, sản phẩm: Bắt đầu đẻ lúc 160 ngày tuổi. Nếu gà đẻ rồi tự ấp, 10 tháng đẻ 70 quả. Khối lượng trứng: 48-55 gam/quả. Thường dùng để cúng tế - hội hè. Là vật nuôi truyền thống của Hưng Yên.

5 GÀ TRE (GÀ CHE)

Nguồn gốc: Có lâu đời ở vùng Đồng Nam bộ.

Phân bố: Long An, TPHCM và một số ít tỉnh ở phía Bắc.

Hình thái: Con trống có màu sắc lông sặc sỡ: tia đen, nâu sáng, vàng chuối ... lông đuôi dài, mào nụ, chân cao, sần chắc. Con mái thường có màu đen, vàng, nâu đất... nhưng kém sặc sỡ.

Đặc điểm nổi bật: bé, con trống nặng 1,2 -1,3 kg, con mái nặng 0,8-0,9 kg/con.

Năng suất, sản phẩm: Mỗi năm đẻ 5-7 lứa, mỗi lứa được 8-10 quả.

4 GÀ MÍA

Nguồn gốc: Thôn Mông Phụ, xã Đường Lâm, thị xã Sơn Tây, tỉnh Hà Tây (nay là Hà Nội).

Phân bố: Các tỉnh đồng bằng sông Hồng, tập trung tại tỉnh Hà Tây (nay là Hà Nội).

Hình thái: Con trống có thân hình to, dài, hình chữ nhật, phần lớn có màu mận chín, tuy nhiên cũng có màu đen. Cả con trống và mái đều có mào cỡ (đơn), tích tai chấy, da chân màu vàng nhạt. Con mái có màu vàng lá chuối khô. Sau khi đẻ được 3-4 tháng, lườn chảy xuống giống yếm bò.

Khối lượng mái nở: 43 gam/con. Trưởng thành con trống nặng 3kg, con mái nặng 2,3kg/con

Năng suất, sản phẩm: Bắt đầu đẻ lúc 165-170 ngày tuổi. Một năm đẻ 4-5 lứa tháng và đẻ được 55-60 quả. Khối lượng trứng từ 55-58 gam/quả. Gà Mía ngọt thịt, là sản phẩm cung tiến vua quan thời xưa và được dùng ở các lễ hội của địa phương.

6 GÀ LÙN

Nguồn gốc: Là giống gà cổ xưa của người Việt Nam

Phân bố: Các tỉnh miền núi phía Bắc như Phú Thọ, Hòa Bình, Thanh Hóa, Tuyên Quang, Yên Bái, Hà Tây cũ, Hà Nội.

Hình thái:

Đặc điểm nổi bật: chân thấp từ 5-7cm

Có nhiều loại tâm vóc và màu sắc khác nhau. Màu lông có thể vàng rơm, vàng đất, hoa mơ, nâu nhạt, nâu đậm... ở gà mái. Gà trống có màu sặc sỡ và điểm xuyên ánh biếc ở đuôi và cánh. Mào thuộc mào đơn với 5 răng cưa. Mào và tích gà trống phát triển có màu đỏ tươi và có ít con có mào nụ.

Khối lượng mái nở: 25gam/con. 6 tháng tuổi con trống nặng 1,6kg, con mái nặng 1,3kg/con.

Năng suất, sản phẩm: Bắt đầu đẻ lúc 120-150 ngày tuổi. Nếu gà đẻ rồi tự ấp thì đẻ 3-4 lần/năm mỗi lần đẻ 15-18 quả. Thuộc loại mẫn đẻ và tiêu tốn ít thức ăn. Khối lượng trứng 45-48 gam/quả.

Sắc màu chợ Tết

Chợ Tết đối với người dân Việt như một bức tranh đa sắc, đáng thưởng ngoạn hơn hết trong năm. Với du khách muôn phương, chợ Tết là những trải nghiệm địa phương mình ở, nơi mình đến. Đối với nông dân và tiểu thương thì chợ Tết là một phần cuộc sống của gia đình họ. Người nông dân vất vả một nắng hai sương suốt cả năm chỉ mong có được thu nhập kha khá để có những bộ quần áo, tập vở cho con trẻ; sắm sửa những tiện nghi gia đình; hay đơn giản chỉ là kiếm chút vốn cho mùa vụ sau. Tạp chí Nông thôn Việt gửi đến bạn đọc những gam màu chợ Tết trên các tỉnh thành.

■ YẾN NGỌC

"Chợ Xuân về nhà" - chợ quê, An Giang. Ảnh: Thảo Nguyên.

Chợ làng Nôm sau cơn mưa rào - Hưng Yên.
Ảnh: Vũ Ngọc Tuấn.

Chợ hoa Tháp Mười - Đồng Tháp.
Ảnh: Duy Khánh.

Mua cau d

Quầy táo Hà Giang - Chợ Lũng Phìn. Ảnh: Vũ Ngọc Tuấn.

Chợ quýt hồng Lai Vung, Đồng Tháp.
Ảnh: Thảo Nguyên.

"Lựa chọn" - Chợ hoa Bến Bình Đông, TPHCM. Ảnh: Phạm Hạnh.

Bến Bình Đông, TPHCM. Ảnh: Bảo Anh.

lặng nề - chợ Tân Thành, Bến Tre.
Ảnh: Đăng Khoa.

Chợ Phố Cáo - Hà Giang.
Ảnh: Vũ Ngọc Tuấn.

Chợ nổi Phụng Hiệp - Cần Thơ.
Ảnh: Thảo Nguyên.

HỘI THẢO NGHIÊN CỨU HOÀN THIỆN CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN ĐỂ XÂY DỰNG NTM

Hội thảo khoa học “Nghiên cứu hoàn thiện cơ sở lý luận và thực tiễn để xây dựng nông thôn mới”.

Sáng 17-1, tại Viện Cơ điện Nông nghiệp và Công nghệ sau thu hoạch (Bộ NN-PTNT), Tổng hội Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Việt Nam tổ chức hội thảo khoa học “Nghiên cứu hoàn thiện cơ sở lý luận và thực tiễn để xây dựng nông thôn mới”. Ông Hồ Xuân Hùng, Chủ tịch Tổng hội Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Việt Nam chủ trì hội thảo.

Tại hội thảo, các đại biểu, chuyên gia đã chia sẻ các phương pháp, kinh nghiệm, cách làm hay trong xây dựng nông thôn mới, như: Huy động các nguồn lực trong xây dựng nông thôn mới; Ứng dụng các tiến bộ khoa học kỹ thuật vào sản xuất nông nghiệp để nâng cao thu nhập cho người dân nông thôn; Công tác đào tạo nghề gắn với chuyển dịch cơ cấu lao động nông thôn; Vấn đề cho vay vốn để phát triển sản xuất ở khu vực nông thôn. Đồng thời, các đại biểu cũng nêu lên những mặt tồn tại, khó khăn; đề xuất, kiến nghị các nhóm giải pháp để thực hiện có hiệu quả Chương trình MTQG xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2016-2020.

Chủ tịch Tổng hội Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Việt Nam, Hồ Xuân Hùng cho biết, Tổng hội sẽ nghiên cứu, tổng hợp các ý kiến đóng góp của các đại biểu tham dự hội thảo nhằm tham mưu cho Chính phủ, Ban chỉ đạo xây dựng nông thôn mới Trung ương hoàn thiện các quan điểm lý luận về phát triển nông nghiệp, nông dân và nông thôn làm cơ sở khoa học cho thực tiễn xây dựng nông thôn mới trong những giai đoạn tiếp theo.

An Nhiên

ĐẨY MẠNH CÁC HOẠT ĐỘNG TUYÊN TRUYỀN VÀ HỢP TÁC TRONG LĨNH VỰC NÔNG NGHIỆP, NÔNG THÔN

Chiều 17-1, Tổng hội Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Việt Nam đã họp Ban thường vụ tổng kết công tác năm 2016 và đề ra phương hướng, nhiệm vụ công tác trong năm 2017.

Theo báo cáo của Tổng hội NN-PTNT VN, trong năm 2016, công tác tuyên truyền và truyền thông của Tổng hội có những bước phát triển vượt bậc, tạo bước ngoặt mới, đạt được những kết quả bước đầu quan trọng. Đến nay, Tạp chí Nông thôn Việt đã phát hành được 12 số; Tạp chí điện tử Nông thôn Việt đã chính thức ra mắt trong tháng 12-2016, tạo được sự quan tâm của nhiều bạn đọc, trong đó có các đồng chí lãnh đạo cấp cao của Đảng, Nhà nước và của ngành.

Tổng hội đã tổ chức thành công lễ tôn vinh Thương hiệu vàng Nông nghiệp Việt Nam năm 2016, trao giải cho 79 doanh nghiệp và trang trại nông nghiệp có thành tích xuất sắc trong sản xuất, kinh doanh; Tổng hội cũng đã phối hợp với các bộ, ngành tổ chức chương trình vinh danh Thành tựu phát triển ngành nông nghiệp Việt Nam gắn với xây dựng nông thôn mới nhằm vinh danh 29 tổ chức, cá nhân có nhiều đóng góp cho phong trào xây dựng nông thôn mới và trao giải cho 36 thương hiệu, dịch vụ, sản phẩm nông nghiệp nổi bật trong những năm qua.

Đồng thời, Tổng hội phối hợp với Ban Kinh tế Trung ương, Bộ NN-PTNT tổ chức Hội thảo “Nông nghiệp an toàn: Giải pháp thúc đẩy trách nhiệm thực thi trong quản lý chuỗi giá trị”; đẩy mạnh triển khai đề tài “Nghiên cứu hoàn thiện cơ sở lý luận và thực tiễn để xây dựng Nông thôn mới”; tổ chức 3 cuộc hội thảo tại Cần Thơ, Tuyên Quang và Bình Định với chủ đề “Xây dựng Nông thôn mới ở Việt Nam: Từ chính sách đến thực tiễn”, “Những vấn đề lý luận cơ bản và thực tiễn về xây dựng nông thôn mới của các nước Châu Á và bài học kinh nghiệm cho Việt Nam” và “Các giải pháp, chính sách xây dựng mô hình lý thuyết về xây dựng nông thôn mới trong tương lai”; tổ chức 5 lớp tập huấn về công

Ông Hồ Xuân Hùng - Chủ tịch Tổng hội NN-PTNT VN (bên phải) và ông Lee Sang Mu - Chủ tịch Tập đoàn phát triển nông thôn Hàn Quốc tại hội thảo quốc tế về “Kinh nghiệm của Hàn Quốc trong xây dựng nông thôn mới” tổ chức ngày 6-4-2016.

Ông Hồ Xuân Hùng - Chủ tịch Tổng hội NN-PTNT VN (hàng thứ nhất, thứ 5 từ trái sang) được bầu giữ chức Phó Chủ tịch Hiệp hội Nông nghiệp Đông Á - Asean tổ chức tại Hàn Quốc ngày 29-11-2016

tác khuyến nông phục vụ xây dựng nông thôn mới tại 3 tỉnh: Tuyên Quang, Thái Bình và Quảng Nam.

Ngoài ra, Tổng hội đã ký thỏa thuận hợp tác với Hiệp hội trang trại và doanh nghiệp Nông nghiệp Việt Nam về việc hợp tác thực hiện chương trình Mục tiêu Quốc gia về xây dựng nông thôn mới và giảm nghèo bền vững; nâng cao giá trị gia tăng sản phẩm nông nghiệp và tăng thu nhập cho người nông dân. Tạp chí Nông thôn Việt và Văn phòng Tổng hội khu vực phía Nam, đã vận động được các doanh nghiệp cam kết tài trợ hơn 50 tỷ đồng kinh phí xây dựng hơn 100 cây cầu dân sinh; quyền góp được hơn 300 triệu đồng cho đồng bào Miền Trung bị mưa lũ. Trong dịp Tết Nguyên Đán cũng đã vận động được các doanh nghiệp hỗ trợ 1,2 tỷ đồng để mua quà Tết trao tặng cho các hộ nông dân nghèo ở khu vực miền Tây Nam Bộ.

Về hợp tác quốc tế, Tổng hội phối hợp với Văn phòng Điều phối nông thôn mới Trung ương, Bộ NN-PTNT làm việc với ông Lee Chen Yang - Cục trưởng Cục Bảo tồn đất và nước, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Đài Loan (Trung Quốc) và một số giáo sư đi cùng đoàn về hợp tác trong lĩnh vực quản lý đất và nguồn nước ở khu vực nông thôn; quản lý và giảm nhẹ thiên tai, xúc tiến các hoạt động hợp tác về phát triển nông thôn mới, đào tạo cán bộ và dạy nghề cho nông dân; Tổng hội cũng đã phối hợp với Tập đoàn Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Hàn Quốc tổ chức hội thảo quốc tế về "Kinh nghiệm của Hàn Quốc trong xây dựng nông thôn mới" trao đổi về cách thức huy động nguồn lực cho xây dựng nông thôn mới, phát triển sản xuất tăng thu nhập cho người dân. Tổng hội tham gia Hiệp hội Nông nghiệp Đông Á - Asean (gồm 4 nước Hàn Quốc, Việt Nam, Trung Quốc và Mông Cổ) với danh nghĩa là thành viên sáng lập và ông Hồ Xuân Hùng (Chủ tịch Tổng hội NN-PTNT VN) được bầu giữ chức Phó Chủ tịch Hiệp hội Nông nghiệp Đông Á - Asean. **Khánh Hoàng**

ĐÃ KHÁNH THÀNH CÂY CẦU ĐẦU TIÊN VÀ KHỞI CÔNG 9 CÔNG TRÌNH KHÁC

Nguyên Chủ tịch nước Trương Tấn Sang (giữa) cùng lãnh đạo tỉnh Long An, các doanh nghiệp tài trợ và bà con địa phương tại cây cầu Rạch Cỏ trong ngày khánh thành. Ảnh: Phú Khuynh.

Lễ khởi công 4 công trình cầu - cống tại huyện Vĩnh Hưng, tỉnh Long An. Ảnh: Uyên Lê.

thành tại xã Mỹ Thạnh Đông, huyện Đức Huệ, tỉnh Long An. Nguyên Chủ tịch nước Trương Tấn Sang; Bí thư Tỉnh ủy Long An Phạm Văn Rạnh; Chủ tịch UBND tỉnh Long An Trần Văn Cẩn; Chủ tịch Tổng hội Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn Việt Nam Hồ Xuân Hùng; cùng đại diện lãnh đạo chính quyền địa phương, các nhà tài trợ và đông đảo người dân trong khu vực đã đến dự.

Khởi công vào ngày 5/10/2016, cầu Rạch Cỏ là một trong 5 cây cầu và 18 cống do Công ty CP đầu tư xây dựng Phúc Khang cam kết tài trợ cho Chương trình Cầu Nông thôn, xây dựng trên địa bàn xã Mỹ Thạnh Đông, huyện Đức Huệ, tỉnh Long An. Cầu có chiều dài 26,5m, chiều rộng 3,2m với tổng vốn đầu tư 450 triệu đồng.

Trước đó, chỉ trong vòng 1 tuần, Ban Tổ chức Chương trình đã khởi công một loạt 4 cây cầu gồm: Kênh KT4, KT4B, KT2 tại xã Thái Trị, huyện Vĩnh Hưng và cầu Kênh Rạch Gốc cùng 3 cống: Hai Bể, Bầy Bể, Út Đầu tại xã Bình Hòa Bắc, huyện Đức Huệ (tỉnh Long An). Các công trình này do Công ty CP Ô tô Trường Hải, Công ty CP Đồng Tâm, Công ty CP Minh Hưng và Công ty TNHH Anh Minh Anh tài trợ; Công ty CP Pacific Trường Thành và Công ty CP Phúc Tiến Sài Gòn tổ chức thi công. Tổng vốn đầu tư các công trình này vào khoảng 4,6 tỷ đồng.

Như vậy, đến nay, Chương trình Cầu Nông thôn đã khởi công 7 cầu, 3 cống; trong đó có 1 cây đã hoàn thành. 3 cây cầu dự kiến hoàn thành sau Tết Nguyên đán Đinh Dậu do MobiFone và Viettel tài trợ, nằm trên địa bàn huyện Đức Huệ tỉnh Long An. **Phú Khuynh**

Bùng nổ thực phẩm hữu cơ

Có lẽ, chưa bao giờ vấn đề thực phẩm bẩn lại trở thành nỗi lo lắng bất tận của người tiêu dùng như hiện nay. Làm sao để có bữa ăn an toàn, đảm bảo sức khỏe là nỗi trăn trở của rất nhiều người nội trợ. Nắm bắt nỗi lo lắng của người tiêu dùng, trên thị trường TPHCM, bao gồm “chợ mạng”, nhiều cửa hàng hữu cơ, giới thiệu, kinh doanh sản phẩm hữu cơ đã xuất hiện. Tuy nhiên, điều đáng lo là có không ít cửa hàng tự phong và nhiều sản phẩm chưa đạt chuẩn hữu cơ.

■ VŨ YẾN

Thực phẩm hữu cơ: Người tiêu dùng hoang mang

Từ khi có bầu con đầu lòng, chị Khánh Phương, quận Tân Bình, TPHCM gần như chuyển hẳn sang sử dụng thực phẩm hữu cơ gồm: gạo, rau củ quả, thịt, một số loại hạt...Chị cho biết, chị thường đặt mua sản phẩm ở các cửa hàng có gắn bảng “cửa hàng thực phẩm hữu cơ”, dù giá nếu so sánh với thực phẩm mua tại siêu thị, cửa hàng bình thường, nhất là so với ở chợ, thường cao hơn gấp 2-3, thậm chí 4 lần.

“Tuy nhiên, sau một thời gian là khách hàng của trên dưới 10 cửa hàng gắn bảng thực phẩm hữu cơ thì tôi thấy ngoài một số rất ít cửa hàng có bán các sản phẩm hữu cơ được gắn chứng chỉ hữu cơ quốc tế như USDA Organic,

EU Organic Bio, đa phần các cửa hàng bán các sản phẩm không có gắn chứng nhận hữu cơ. Chúng chỉ được nhân viên giới thiệu là sản phẩm hữu cơ, được trồng theo hướng hữu cơ mà không có thông tin gì thể hiện, minh chứng. Đứng giữa mê hồn trận thực phẩm hữu cơ, nhiều khi tôi cũng hoang mang, không biết lựa chọn thế nào”, chị Phương băn khoăn.

Đó cũng là băn khoăn của nhiều người tiêu dùng. Ghi nhận thực tế cho thấy, hiện nay, trên thị trường TPHCM xuất hiện khá nhiều cửa hàng gắn bảng bán thực phẩm hữu cơ. Ngoài ra, trên “chợ mạng”, các website bán

hàng, các trang facebook cũng giới thiệu, kinh doanh nhiều sản phẩm này.

Các sản phẩm hữu cơ được bày bán rất đa dạng, phong phú về chủng loại, sản phẩm, có hàng được sản xuất trong nước và cả ngoại nhập. Chiếm ưu thế là các loại rau, củ, trong đó có sản phẩm trên bao bì gắn tem, nhãn, chứng chỉ hữu cơ quốc tế như USDA Organic (của Bộ Nông nghiệp Mỹ), EU Organic Bio (Ủy ban Liên minh châu Âu), EU Organic Farming (Liên minh châu Âu) hay chứng chỉ PGS (một tiêu chuẩn của Việt Nam được Liên đoàn quốc tế các phong trào nông nghiệp hữu cơ (IFOAM) chấp nhận và phát triển từ năm 2004). Nhưng phần nhiều sản phẩm được các nhãn viên tại cửa hàng giới thiệu là sản phẩm hữu cơ, được trồng theo hướng hữu cơ tại các trang trại ở Đà Lạt, Đơn Dương, Đồng Nai... mà chưa được tổ chức quốc tế hay một đơn vị độc lập nào cấp giấy chứng nhận. Trên bao bì thường chỉ có tên sản phẩm, tên, địa chỉ của hàng, có khi thêm địa chỉ nơi trồng chứ không có bất kỳ tem nhãn, chứng chỉ, dấu hiệu nào chứng tỏ đó là sản phẩm hữu cơ.

Đối với các sản phẩm nhập khẩu như sữa hữu cơ, gạo hữu cơ, các loại hạt hữu cơ... thì trên bao bì thường có thông tin thể hiện được cấp chứng nhận bởi các tổ chức USDA, EU, Canada Organic Regime, Australian Organic...

Quảng cáo chưa chắc đã là hữu cơ

Bà Phạm Phương Thảo, Giám đốc hệ thống phân phối thực phẩm hữu cơ Organica (TPHCM) - các sản phẩm đã đạt chứng nhận USDA Organic và EU Organic cho biết, tới thời điểm này, chưa một cơ quan, tổ chức nào tại Việt Nam kiểm tra, chứng nhận sản phẩm hữu cơ.

Đề cập tới những sản phẩm được quảng cáo là sản xuất theo hướng hữu cơ chứ chưa được chứng nhận bởi tổ chức, cơ quan nào, bà Thảo cho biết, việc lấy chứng nhận hữu cơ hay không là tùy quan điểm, đường hướng kinh doanh của từng người. Với Organica, sản xuất, kinh doanh thực phẩm hữu cơ có những tiêu chí rõ ràng, việc theo đuổi và đạt được chứng nhận hữu cơ là nhằm tạo được những sản phẩm đúng chuẩn hữu cơ, an toàn cho người sử dụng.

“Việc lấy chứng nhận hữu cơ giúp tôi kiểm soát một cách nghiêm ngặt quy trình trồng trọt của mình. Đồng thời, để tôi minh bạch thông tin đó với người mua sản phẩm của Organica. Mỗi đây, chúng tôi có hợp tác với nông dân để trồng rau hữu cơ, tuy nhiên, sau khi kiểm tra 255 chỉ tiêu tại phòng thí nghiệm ở nước ngoài thì phát hiện ra một chỉ tiêu rất nhỏ về thuốc sinh học không đạt yêu cầu. Đó là do hàng rào ngăn cách vườn rau của nông dân với hàng xóm chưa đạt. Vì vậy, cả vườn lại phải được theo dõi tiếp, bao giờ xét nghiệm đạt yêu cầu mới được đưa sản phẩm ra thị trường. Nói thế để thấy không phải mình sản xuất theo hướng hữu cơ, sản phẩm thu hoạch tất yếu sẽ đạt hữu cơ. Chẳng thế mà trên thế giới người ta phải có những tổ chức đứng giữa để theo dõi, kiểm tra, cấp giấy chứng nhận hữu cơ cho các đơn vị sản xuất”, bà Phương Thảo nói thêm.

Cũng theo bà Thảo, quy trình được chứng nhận sản phẩm hữu cơ theo tiêu chuẩn quốc tế là một quy trình dài, gian nan và tốn kém, với một mẫu sản phẩm ít nhất cũng phải trải qua 122 chỉ tiêu đánh giá, nhiều khi là 550 chỉ tiêu, thậm chí cao hơn.

Một cựu tổng giám đốc của công ty chuyên sản xuất rau củ hữu cơ tại Đà Lạt cũng cho biết hiện nay chưa có một tổ chức, cơ quan nào tại Việt Nam cấp giấy chứng nhận hữu cơ cho doanh nghiệp, đơn vị sản xuất. Muốn đạt chứng nhận đó, doanh nghiệp phải liên hệ với các tổ chức chứng nhận nước ngoài. Và để đạt được chứng nhận hữu cơ, doanh nghiệp sẽ phải tốn nhiều thời gian, công sức, phải trải qua quy trình kiểm tra, kiểm soát nghiêm ngặt, đáp ứng được rất nhiều tiêu chuẩn hữu cơ quốc tế gồm nguồn đất, nguồn nước, giống cây trồng, phân bón...

Cũng theo vị này, hiện nay trên thị trường có không ít địa điểm, sản phẩm tự mao nhận, tự phong là hữu cơ. Có những đơn vị, cá nhân sản xuất theo hướng hữu cơ, tuy nhiên, nếu chưa trải qua quá trình kiểm tra, kiểm soát, đánh giá nghiêm ngặt, bài bản của một tổ chức thứ ba minh bạch thì chưa thể gọi là sản phẩm hữu cơ. Bằng mắt thường gần như không thể phân biệt được đâu là sản phẩm hữu cơ, đâu không phải, theo đó, khi mua sản phẩm người tiêu dùng nên kiểm tra.

Cụ thể, với những đơn vị/doanh nghiệp, sản phẩm đã được chứng nhận thì tổ chức chứng nhận sẽ cấp cho doanh nghiệp mã số chứng nhận hữu cơ. Người tiêu dùng có thể vào trang web của tổ chức cấp giấy chứng nhận hữu cơ đó, nhập mã số của đơn vị/doanh nghiệp, sẽ biết được thông tin chính xác. Các thông tin về mã số, đơn vị chứng nhận... nếu có, sẽ được doanh nghiệp thể hiện trên bao bì, nhãn mác sản phẩm, giúp người tiêu dùng tra cứu ■

Kinh nghiệm từ các nước

■ TRẦN ANH

Là một quốc gia có nền nông nghiệp khá phát triển, chính vì vậy mà các sản phẩm mang nhãn hiệu “Made in Singapore” đã được đánh giá cao về chất lượng cũng như độ an toàn. Năm 2014, đất nông nghiệp ở Singapore tuy chỉ chiếm ít hơn 1% tổng diện tích, với 700 ha đất bao gồm 117 trang trại nuôi cá ven biển, 5 trang trại gia cầm, 56 trang trại rau và 9 nông trại chăn nuôi cá trên đất liền, nhưng ngành công nghiệp sản xuất thực phẩm sạch của Singapore được đánh giá cao, đạt tiêu chuẩn quốc tế, vượt trội so với các nước trong khu vực. Có được điều này chính là nhờ Chính phủ Singapore đã tiếp cận các chương trình sản xuất

thực phẩm bằng phương pháp quản lý năng động theo định hướng kế hoạch dài lâu, trên bốn nguyên tắc cốt lõi: đạt hiệu quả cao, làm việc với nhiều thị trường, đổi mới có phương pháp, liên kết cộng đồng với các bên liên quan. Cùng với đó, Singapore đặc biệt mạnh tay trong việc xử phạt các hành vi vi phạm an toàn vệ sinh thực phẩm trong nước, không một trường hợp nào được “thông cảm”. Singapore còn đưa ra một loạt các tiêu chuẩn gắt gao đối với các mặt hàng lương thực thực phẩm ngoài nhập vào thị trường trong nước.

Mô hình
trồng rau thủy canh.
Ảnh: Mon Vö.

Ông Nguyễn Thiện Nhân
Chủ tịch MTTQ Việt Nam

Thị trường trong nước cũng như xuất khẩu cần phải được chú ý chinh phục bằng thực phẩm sạch, an toàn... Áp lực của xuất khẩu sẽ làm người nông dân phải suy nghĩ lại về sản xuất an toàn. Nông sản có an toàn mới có thể xuất khẩu với giá cao được... Nói không với thực phẩm bẩn là điều cần thiết, nhưng bên cạnh đó cũng cần phải nói có với thực phẩm sạch."

Một bài học khác về sản xuất nông sản sạch đó là Colombia; đất nước được biết đến với thương hiệu cà phê chất lượng cao Arabica lớn nhất thế giới. Có được điều này chính là do Colombia đã có Chương trình cà phê hữu cơ thay thế những cây cà phê già cỗi bằng giống mới, tốt hơn, cho năng suất cao, tăng mật độ cây. Người dân tại đây được khuyến khích việc trồng cây ăn trái, được hỗ trợ kỹ thuật, phổ cập kiến thức về vấn đề thực hành an toàn với môi trường, bảo vệ nguồn nước và làm giàu chất dinh dưỡng cho đất.

Chia sẻ về kinh nghiệm quản lý sản xuất nông sản sạch, bà Camilla Bjelkas, cán bộ văn hóa tại Đại sứ quán Thụy Điển cho biết, ở Thụy Điển có một số cơ quan của Chính phủ liên tục theo dõi và giám sát nguồn gốc sản phẩm thực phẩm. Bên cạnh việc điều tra, họ cũng đảm bảo rằng, các nhà sản xuất dân mắc, quảng bá các sản phẩm của họ với các chứng chỉ khác nhau tuân thủ nghiêm ngặt các quy định pháp luật". Một trong những kinh nghiệm của Thụy Điển về việc đảm bảo an toàn nguồn thực phẩm, theo bà Camilla Bjelkas chính là sự đóng góp của giới truyền thông, báo chí. Các cơ quan truyền thông, báo chí không chỉ nâng cao nhận thức của người dân về an toàn thực phẩm mà còn giúp các cơ quan quản lý và người tiêu dùng phát hiện những thực phẩm không an toàn ■

CHỢ HÀNG SẠCH

TRỨNG SẠCH VFOOD

Trứng sạch Vfood của Công ty TNHH Thực phẩm Vĩnh Thành Đạt gồm: trứng vịt, trứng gà, trứng gà ta, trứng gà so, trứng gà ác, trứng gà gộc, trứng vịt cầ cuống, trứng vịt so, trứng vịt gộc, trứng vịt bắc thảo, trứng vịt muối, trứng cút tươi, trứng muối ăn liền. Các sản phẩm được xử lý và đóng gói tự động bằng dây chuyền Moba công nghệ Hà Lan đạt chứng nhận sản xuất theo hệ thống quản lý chất lượng HACCP, ISO 9001:2008 và có mặt tại các siêu thị, hệ thống như: CoopMart, CoopFood, BigC, MaxiMart, Vissan, Lotte, CityMart, Satrafood, Dairy-Farm, Giant, VinatexMart, Sài Gòn, Siêu Thị Hà Nội, Aeon, VinMart, Circle K...

TRỨNG GÀ OMEGA 3 BA HUÂN

Website: <http://bahuan.vn>
Hotline: 1900545560
0938.509.894

Trứng gà Omega 3 là sản phẩm chọn lọc nghiêm ngặt từ giống gà thương phẩm Hyline - Ba Huân, được chăn nuôi theo quy trình khép kín hiện đại được nhập khẩu từ Mỹ. Trứng được xử lý diệt khuẩn 99,9% bằng thiết bị - công nghệ châu Âu (Moba). Ngoài các nguồn vitamin A, B, C, D, E dồi dào thì trong trứng gà Omega 3 Ba Huân với hàm lượng Omega 3 nhiều gấp 5 lần, DHA gấp 3 lần trứng thường.

VỊT BIỂN ĐOÀN VĂN VƯỜN

Website: www.vuonbien.com
Hotline: 096 986 1618

Giống vịt biển được tuyển chọn để thích nghi với nguồn nước nhiễm mặn, kháng thể tốt, tăng trưởng nhanh. Quy trình chăn nuôi tự nhiên với nguồn thức ăn tươi tự sản xuất bao gồm: ngô; cá vụn đánh bắt tại địa phương; thóc; cỏ đại xuyên chim. Được chế biến theo tiêu chuẩn ATVŞ và bảo quản bằng công nghệ hút chân không để đảm bảo được chất lượng tươi, ngon.

Anh Tạ Đình Huy (sinh năm 1982) tại thôn An Mỹ, xã Thượng Vực, huyện Chương Mỹ, thành phố Hà Nội được biết đến là nhà sáng tạo trẻ với sản phẩm máy nông nghiệp đa năng “12 trong 1”. Sản phẩm của anh không chỉ có mặt tại khắp các tỉnh, thành trong cả nước mà còn ra cả nước ngoài.

THUY CHI

Anh Huy bên chiếc máy nông nghiệp tự chế của mình. Ảnh: H.T.

Kỹ sư Hai Lúa

Từ thợ sửa xe máy đến nhà sáng chế... bắt đầu đi

Về vùng đất Thượng Vực, huyện Chương Mỹ, TP Hà Nội không ai không biết đến người thanh niên trẻ Tạ Đình Huy với cái tên gọi triu mến “Kỹ sư Hai Lúa”.

Bố mất sớm để lại ba mẹ con trong sự nghèo khó. Là con trai cả nên học hết lớp 12, Tạ Đình Huy đành gác lại giấc mơ bước vào giảng đường đại học để lo kiếm việc làm phụ mẹ, nuôi em. Để có việc làm ổn định, Huy chọn học nghề sửa chữa xe máy, đây cũng là lĩnh vực mà anh yêu thích và đam mê từ nhỏ. Chàng trai sinh năm 1982 cho biết, từ nhỏ, anh đã tự mày mò nghiên cứu tháo, lắp và làm những món đồ chơi động cơ đơn giản. Sinh ra và lớn lên tại một vùng quê gắn với nghiệp làm nông, người dân lao động chân tay rất vất vả “bán mặt cho đất, bán lưng cho trời”, chi phí đầu vào cho làm đất, bón phân, chăm sóc rất lớn, nên khi thu hoạch chẳng lời lãi được bao nhiêu; Huy luôn ấp ủ muốn làm điều gì đó để không chỉ bố mẹ anh, mà cả những người nông dân khác, nhẹ nhàng hơn trong công việc cày cấy trồng trọt.

Cuối năm 2004, khi thấy hàng xóm bán chiếc động cơ xe máy cũ cho người mua sắt vụn, trong đầu anh Huy nảy ra biết bao suy nghĩ khi cho rằng, xe máy cũ bán không ai mua, lại lãng phí nếu không được tái sử dụng và biết đâu từ những sản phẩm đó có thể chế tạo thành chiếc máy nào đó giúp tiết kiệm điện năng lại giải phóng được sức lao động của người nông dân. Nghĩ là làm, Huy đã tìm mua những động cơ xe máy cũ hỏng về nghiên cứu. Anh hi vọng tháo lắp từng bộ phận rồi lại gò hàn... lắp ráp theo ý tưởng có sẵn trong đầu. Thời học phổ thông, anh từng được học môn học liên quan đến kỹ thuật công nghiệp nên cũng biết nguyên tắc hoạt động của máy móc, biết đọc các bản vẽ... Từ đó, kết hợp tìm tòi trên mạng, xem kỹ các mô hình và trực tiếp ra đồng ruộng xem bà con lao động để lên ý tưởng cụ thể rồi vẽ mô hình máy nông nghiệp của mình cho phù hợp.

Vì không được đào tạo về chuyên ngành cơ khí, nên việc sáng chế của anh mất nhiều thời gian và công sức. Thời gian đầu, nhiều đêm Huy phải thức trắng để mày

mồ vẽ phác thảo các bộ phận, chi tiết, tính toán công năng, thông số kỹ thuật, cách sử dụng để chế tạo ra hình thù chiếc máy. Cùng với đó, ngay từ những ngày đầu bắt tay vào chế tạo máy nông nghiệp, Huy cũng gặp sự phản đối của mọi người trong gia đình vì nghĩ rằng việc anh làm sẽ khó thành công. Nhưng với niềm đam mê và quyết tâm của mình, anh vẫn tiếp tục theo đuổi con đường đã chọn.

Để có thêm những hiểu biết về lĩnh vực cơ khí chế tạo máy, Huy không ngần ngại đi đến những vùng miền khác nhau, tìm hiểu, học hỏi kinh nghiệm. Với vốn kiến thức tích lũy được, sau 3 tháng mày mò, nghiên cứu ứng dụng tháo ra lắp lại không dưới 10 lần, chiếc máy nông nghiệp đa năng đầu tiên của anh ra đời.

Thành công ban đầu đó đã chấp thêm niềm hy vọng cũng như lòng hằng say nghiên cứu sáng tạo của mình, Huy tiếp tục lắp ráp những chiếc máy có thiết kế nhỏ gọn, có công năng linh hoạt hơn. Đến năm 2010, để chuyên tâm nghiên cứu và chế tạo máy nông nghiệp, Huy quyết định bỏ hẳn công việc sửa xe máy. Anh dành thời gian đi đến các địa phương, tìm hiểu địa hình đồng ruộng, với mục đích có thể chế ra chiếc máy nông nghiệp thật sự phù hợp, giúp ích được cho bà con nông dân.

Gặt hái quả ngọt

Sau 4 năm miệt mài nghiên cứu, chế tạo, đến năm 2014, Tạ Đình Huy đã cho ra đời sản phẩm máy nông nghiệp “8 trong 1” với chiều cao 0,6m, dài 1,1m, rộng 0,42m và trọng lượng chỉ khoảng 50 kg, có 8 chức năng gồm: cày, bừa, xới đất, rạch luống, gieo hạt, làm cỏ, phun thuốc, bơm nước tưới tiêu. Máy nông nghiệp đa năng của Huy đã làm thay phần lớn việc nặng nhọc của người nông dân. Với hiệu quả làm việc gấp 5 lần sức trâu, 10 lần sức người, trong khi giá thành chỉ 7 - 12 triệu đồng/chiếc tùy theo nhu cầu lắp đặt ít hay nhiều chức năng, sản phẩm của Huy được nông dân trong vùng tin tưởng đặt mua. Với sản phẩm rất sáng tạo này, Huy đã nhận được rất nhiều đơn hàng không chỉ tại Hà Nội, các tỉnh lân cận, mà cả ở tận các tỉnh xa như Tây Ninh, Đắk Nông, Gia Lai, Bạc Liêu...

Không dừng lại ở đó, đến năm 2016, Huy đã bổ sung cho máy nông nghiệp của mình thêm 4 công năng (cấy lúa, đảo phân vi sinh, đảo bùn cá phệ, di chuyển vật nặng trong vườn) đưa chiếc máy lên thành 12 công năng. Và trời đã không

phụ người có công, từ sản phẩm ban đầu là máy nông nghiệp “8 trong 1”, bây giờ anh Huy đã chính thức cho ra đời chiếc máy nông nghiệp “12 trong 1”.

Những chiếc máy nông nghiệp đa năng được chế tạo 4 kiểu dáng chính tùy số lượng các công năng trên máy. Kích thước máy chuẩn: Rộng 50 cm, dài 120cm, cao 70cm. Tổng trọng lượng khoảng 90kg (lắp ít công năng chỉ khoảng 40 - 50kg). Thân máy được trang bị động cơ xe máy, bánh răng, bánh lốp, bình xăng, ống xả khí, ghế ngồi, tay điều khiển, trục động cơ. Máy có năng suất gấp 20 lần sức người.

Từ một quyết định có phần táo bạo và đầy thử thách, sau hơn 10 năm nhìn lại, cơ ngơi của chàng “Kỹ sư Hai Lúa” hiện giờ là 2 cơ sở sản xuất máy nông nghiệp với tổng diện tích trên 400m² (Cơ sở 1 có đầy đủ máy móc hiện đại, chuyên chế tạo khung và các chi tiết máy. Cơ sở 2 chuyên lắp ráp và thử nghiệm máy)... Mỗi năm, Huy cung cấp cho thị trường cả nước trên 1.000 máy đa năng với mức giá 7 - 17 triệu đồng. Ngoài doanh thu 600 - 700 triệu đồng/năm, cơ sở sản xuất của anh Huy còn tạo công ăn việc làm cho hàng chục lao động địa phương trong cả nước ■

Anh Huy giới thiệu chiếc máy nông nghiệp đa năng trong chương trình Tự hào Nông dân VN 2016. Ảnh: Sơn Anh.

Anh Tạ Đình Huy đã được vinh danh nhiều giải thưởng danh giá: “Giải Nhất chương trình “Nhà sáng chế”; “Guinness Book of World Records” (Sách kỷ lục thế giới) năm 2016... Đồng thời, anh Huy cũng tích cực tham gia thiện nguyện, là gương sáng người tốt việc tốt, gia đình văn hóa tại địa phương.

Được xem là một trong những niên vụ có giá tốt, tuy nhiên, người trồng cà phê ở khu vực Tây Nguyên “vui thì có vui mà tiếc thì vẫn tiếc”. Bởi lẽ, cơn hạn khốc liệt hồi cuối 2015 và nửa đầu năm 2016 đã tác động tiêu cực đến năng suất. Mức sụt giảm ước tính từ 30-70%. Thậm chí, nhiều nông dân đã phải ngưng tưới của bỏ cả vườn do cây bị chết khô vì thiếu nước. Lại một lần nữa, chuyện “được mùa mất giá, được giá mất mùa” cứ như lời nguyền khủng khiếp đeo bám lấy nông dân.

■ PHÚ LÌ

Hoa cà phê vào mùa. Ảnh: Phát Lộc.

Người trồng cà phê và niềm vui không trọn

Có ít hoặc không có để mà bán

Là người có nhiều năm gắn bó cùng cây cà phê, ông Bùi Văn Thao, xã Chư KPô, huyện Krông Buk, tỉnh Đắk Lắk cho biết hiếm khi nào thấy giá cà phê tốt như vậy. Tuy nhiên, gia đình ông lại... chẳng còn gì để mà vui. Dẫn khách đi thăm vườn, ông Thao chỉ dám cà phê mới cao khỏi gối một chút và nói: “Đây là số cà phê tôi vừa ghép chồi lại hồi đầu mùa mưa. Tuy nhiên, tôi chỉ giữ khoảng 1 ha, còn phá bỏ hẳn 0,5 ha để chuyển sang trồng tiêu”.

Hỏi chuyện rõ hơn, ông Thao bảo trước gia đình mình có 1,5 ha cà phê. Trong cơn hạn gay gắt hồi cuối 2015 và kéo dài đến giữa 2016, vườn nhà ông Thao chỉ tưới được một lần duy nhất thì hết hẳn

nước. Những cây cà phê cứ héo rũ dần và chết khô trong nỗi bất lực của người trồng. Không còn cách nào khác, ông Thao cùng các con đã phải cưa bỏ toàn bộ. Đến mùa mưa, những gốc cà phê mọc lên mầm mới. Ông Thao đã tiến hành ghép chồi lại trên những mầm mới này.

Làm một phép tính, với 1,5 ha cà phê, những năm trước gia đình ông Thao thu về khoảng 6 tấn nhân. Năm nay, giá cà phê dao động từ 43-45 triệu đồng/tấn. Như vậy, gia đình người nông dân này đã mất đi nguồn thu nhập trên 250 triệu đồng. “Tiếc lắm chứ! Nhưng thời tiết không thuận thì phải chịu. Một héc-ta cà phê tái sinh này nếu chăm sóc tốt thì cũng hai năm nữa mới cho thu hoạch trở lại”, ông Thao nói.

Còn nhiều lắm những trường hợp như gia đình ông Thao. Theo thống kê của ngành chức năng, tỉnh Đắk Lắk có gần 4.400 ha cà phê bị mất trắng do hạn hán. Con số này ở tỉnh Đắk Nông là gần 5.000 ha, Gia Lai là gần 400 ha, Lâm Đồng hơn 160 ha... Tính tổng thể, khu vực Tây Nguyên có đến hơn 115.000 ha cà phê bị thiếu nước tưới. Dĩ nhiên, số cà phê nào may mắn không bị chết khô thì năng suất cũng bị sụt giảm. Bởi lẽ, nước được xem là yếu tố hàng đầu trong quá trình ra hoa, đậu quả của cây cà phê.

“Chưa bao giờ năng suất cà phê tụt sâu đến như vậy. 1 ha cà phê của tôi thu về chưa tới 1 tấn nhân”, ông Đỗ Văn Hoạt, xã Đắk D’rô, huyện Krông Nô, tỉnh Đắk Nông nói. Những năm trước, dù năng suất không tốt nhưng vườn cà phê nhà ông Hoạt vẫn cho khoảng 3,5 tấn nhân.

Ngay cả những vườn cà phê được chủ nhân chăm sóc kỹ và tốt vẫn không tránh khỏi việc sụt giảm năng suất. “Biết quy trình kỹ thuật nhưng thiếu nước thì cũng thua. Tuổi không đủ khiến nhiều quả non bị khô và rụng”, anh Trần Văn Mão, ngụ cùng địa phương với ông Hoạt còn chia sẻ. Những năm trước, 3 ha cà phê nhà anh Mão vào đợt thu hoạch rộ phải mất 1,5 tháng mới xong. Năm nay, chỉ trong vòng 15 ngày là xem như xong mùa. “Năng suất năm nay chỉ hơn 3 tấn/ha thôi. Những năm trước là khoảng 5 tấn/ha”, anh Mão nói.

Cần hướng đi bền vững

Theo Hiệp hội Cà phê Ca cao Việt Nam (Vicofa), sản lượng cà phê niên vụ 2016-2017 này chỉ khoảng 24 triệu bao, tương đương 1,44 triệu tấn, thấp hơn niên vụ trước 3,5 triệu bao. Một đại diện của hiệp hội này từng bày tỏ lo ngại về tình trạng sụt giảm cà phê xuất khẩu do tác động hạn hán. Ngoài ra, người này cũng lên tiếng báo động về tình trạng người dân chặt bỏ cà phê do khô hạn, hoặc cây bị lão hóa, năng suất thấp để chuyển sang các loại cây trồng khác có hiệu quả kinh tế cao hơn.

Mặc dù vậy, theo quy hoạch của Bộ NN&PTNT, đến năm 2020, Tây Nguyên sẽ giảm diện tích cà phê xuống còn 447.000 ha. Trong khi đó, diện tích cà phê của vùng này hiện đã vượt hơn 100.000 ha. Như vậy, lo ngại từ phía Vicofa có vẻ... hơi lệch. Chưa kể, 80% diện tích cà phê ở Tây Nguyên không chủ động được nguồn nước tưới cũng là một con số cần được lưu tâm đặc biệt.

Biến đổi khí hậu đã và đang tác động xấu đến đời sống con người nói chung, cũng như ngành nông nghiệp nói riêng. Nông dân, dĩ nhiên, cũng cần có cái nhìn và quyết định đúng đắn hơn trong việc lựa chọn một loại cây trồng nào đó. Cà phê là loại cây tiêu tốn nhiều nước, do đó, tại những nơi nguồn nước hạn chế, nông dân chuyển sang trồng loại cây khác cũng là một hướng đi hợp lý.

Đối với ngành cà phê Việt Nam hiện nay, thay vì lo ngại chuyển nông dân chuyển đổi cây trồng hoặc sản lượng xuất khẩu giảm, hãy tập trung vào những yếu tố cốt lõi có thể tạo nên sự phát triển bền vững. Con hạn dự hồi cuối 2015 và nửa đầu 2016 như lời cảnh báo, rằng vùng trồng cà phê phải là nơi chủ động được nguồn nước tưới. Như đã nói ở trên, hiện chỉ có 20% diện tích cà phê Tây Nguyên đáp ứng được điều này. Do đó, sự thiếu ổn định cũng không có gì là khó hiểu.

Chương trình tái canh cây cà phê ở Tây Nguyên đã và đang được tiến hành cũng là một động thái cần thiết. Bởi lẽ, phần lớn diện tích cà phê vùng này đã bước vào giai đoạn già cỗi nên năng suất thấp. Tuy nhiên, nguồn giống trong việc tái canh có vẻ còn chưa được chú trọng đúng mức. Đa phần nông dân hiện nay chỉ đơn giản tìm trong vườn nhà mình hoặc nhà hàng xóm cây cà phê nào đang cho trái nhiều thì hái về để gieo trồng.

Việc áp dụng kỹ thuật vào chăm sóc cà phê cũng còn hạn chế. Đơn cử, thói quen tưới thủ công gây lãng phí nhiều nước hiện nay vẫn còn khá phổ biến. Tiêu tốn ít nước tưới nhưng vẫn đảm bảo hiệu quả là điều không chỉ gặp phải khô hạn mới được nhắc đến. Tuy nhiên, chi phí cho việc áp dụng kỹ thuật tưới thông minh là không hề nhỏ. Người trồng cà phê dù hiện cũng phải chùn tay khi thu nhập từ loại cây này còn bấp bênh. Nhìn tổng thể, họ rất cần có sự chung tay và trợ lực để trong tương lai, nguồn cung cà phê từ Việt Nam không chỉ ổn định về năng suất, mà còn nâng cao cả chất lượng lẫn vị thế trên thị trường quốc tế. ■

Thu nhập của người trồng cà phê hiện nay còn thiếu sự ổn định. Họ rất cần có sự trợ lực từ phía nhà nước và doanh nghiệp để có thể an tâm gắn bó cùng loại cây vốn mang lại giá trị xuất khẩu trên 3 tỉ đô la mỗi năm. Ảnh: Phú Li.

Ông Lộc đang “chiến đấu” cùng bầy ong trên cây.

Bắt sống “tử thần” giữa ban ngày

Đứng dưới gốc cây xoan cao trập ột trong khu vườn ở phường 1, TP Tây Ninh (tỉnh Tây Ninh), ông Tám Lộc (Võ Anh Ngọc, 52 tuổi, ngụ xã Suối Đá, huyện Dương Minh Châu) ngắm nghía chiếc tổ ong to đùng, màu xám xịt, treo lủng lẳng trên cành. Xung quanh tổ, những con ong vò vẽ lớp lớp lổn nhổn trên thành, lớp bay lòng vòng như đe dọa. Hút xong liều thuốc, ông Tám Lộc nói với tôi: “Ổ này chắc tóm được vài trăm con. Ông kiếm chỗ xa xa mà núp, đứng xổ rở ở đây, lỡ tụi nó hăng máu sẽ xuống làm cho vài nhát thì... khổ thân tui”.

Ông Tám Lộc có thâm niên 29 năm hành nghề bắt sống ong vò vẽ. Đồ nghề của ông Lộc gồm mấy chiếc túi lớn may bằng lưới ni-lông dày, trên miệng có dây kẽm thắt chặt, gọi là chiếc bông, dùng để bắt sống bầy ong dữ. Ngoài mấy chiếc bông, vật dụng không thể thiếu là đôi găng tay, đôi ủng bằng cao su và một bộ quần áo kỳ dị. Bộ quần áo đặc biệt của ông Lộc được may bằng vải bạt ni-lông dày 3 lớp, trên đỉnh đầu may kín, phía trước gắn chiếc kính bảo hộ lớn để bảo vệ mắt, trước ngực áo là một tấm lưới kim loại có

ONG VÒ VẼ ĐƯỢC MỆNH DANH LÀ “ONG TỬ THẦN” VÌ RẤT ĐỘC, RẤT HUNG DỮ, TỪNG ĐÓT CHẾT NHIỀU NGƯỜI. NHƯNG Ở TÂY NINH, CÓ NGƯỜI MƯU SINH BẰNG CÁCH BẮT SỐNG TRỌN Ổ “ONG TỬ THẦN” ĐỂ... ĐEM BÁN.

■ ANH HÙNG

Bắt sống “tử thần”

tác dụng lấy không khí vào bên trong để người mặc thở được nhưng bầy ong dữ không thể chui vào.

Ông Lộc giải thích, khi leo lên gần đến tổ ong thì hàng ngàn con cùng lúc bay ra tấn công, bộ quần áo ngăn bầy ong chích nọc độc vào thân thể, kính bảo hộ ngăn ong dữ tấn công vào mặt. Tấm lưới kim loại dùng lấy không khí phải may ở phần ngực, nếu đặt gần phần mắt thì nọc của ong sẽ lọt vào bên trong, làm mất bị nhiễm độc không còn nhìn thấy gì, dễ té từ trên cây xuống đất chấn thương, vong mạng.

Mặc xong bộ quần áo kỳ dị, ông Lộc bắc thang leo lên cây xoan “chiến đấu” với bầy ong. Vừa nghe thân cây rung động, bầy ong hung dữ đã tủa ra đen kịt quanh tổ, lao vào tấn công ông Lộc tới tấp. Bất chấp chuyện bầy ong bu đen bu đỏ, ông Lộc lựa thế đứng thật vững chắc rồi mở miệng chiếc túi lưới, quơ quơ lại xung quanh người, vọt từng đám ong đang lổn lộn vì bị phá tổ vào túi. Khi chiếc túi lưới dày đặc ong, ông Lộc thắt chặt miệng túi bằng sợi dây kẽm, quấn nhiều vòng rồi thả xuống gốc cây, sau đó mở chiếc túi khác, tiếp tục vọt bắt bầy ong dữ. Lúc bầy ong chỉ còn vài chục con bay quanh quần trốn trong các tán lá, ông Lộc lấy chiếc cửa nhỏ của nhánh cây rồi hì hục đem nguyên chiếc tổ ong vào vện xuống đất, khui ra bắt bầy ong non trắng như sữa. Rồi xem đồng hồ, thấy từ lúc ông Lộc chuẩn bị đồ nghề đến lúc đưa chiếc tổ ong vò vẽ xuống đất chỉ mất khoảng 70 phút.

Bước ra khỏi bộ quần áo kỳ lạ, từ đầu đến chân ông Lộc ướt đầm mồ hôi, mặt mày bơ phờ mệt mỏi. Trên bộ đồ bảo hộ, mùi nọc ong hằng hắc khó chịu, cay xè xong ra nổng nực. Có điều lạ là khi ông Lộc xuống đất cùng những chiếc túi lưới giam bầy ong dữ, tôi không thấy một con ong nào đuổi theo, khác hẳn với tập tính đuổi đánh đến cùng người phá tổ của loài ong về. Hộp một ngum nước, ông Lộc giải thích, sở dĩ bầy ong còn lại trên cây không đuổi theo tấn công đến cùng là vì đám ong bảo vệ tổ hung dữ nhất đã bị giam hết vào túi lưới. Nhìn lũ ong non trong tổ và đám ong trưởng thành đang bay rào rào trong túi lưới, ông Tám Lộc nói: “Tổ này có 7 tầng ong non, số lượng ong bắt được trong túi lưới khoảng 700-800 con. Túi chứa lại vài chục con bên ngoài để sau này chúng còn quần số gây dựng tổ mới”.

Liều mạng kiếm cơm

Ngồi thờ dốt bên bầy ong chiến lợi phẩm, ông Lộc kể: “Mỗi ngày 2 lượt, bắt kể trời nắng hay mưa túi cũng chạy xe gần mấy khắp nơi tìm bắt ong dữ. 4 giờ- 5 giờ sáng ra khỏi nhà đi bắt ong đến khoảng 10 giờ về nhà cơm nước nghỉ ngơi, 16 giờ - 17 giờ chiều lại đi bắt ong tiếp”. Trước đây ong còn nhiều, tổ rất lớn, mỗi ngày ông Lộc có thể bắt 6-7 tổ loại 9 đến 15 tầng với hàng ngàn con ong trưởng thành, mấy ký lô ong non. Nhưng hiện nay trung bình mỗi ngày ông Lộc chỉ bắt được 2-3 tổ ong, do gần đây người dân khi phát hiện ong dữ đóng tổ liền đốt bỏ từ lúc mới hình thành. Do tổ ong ngày càng ít nên nhiều lúc ông Lộc phải đi Đồng Nai, Bình Dương, xuống các tỉnh miền Tây Nam bộ, qua các cánh rừng ở Campuchia để tìm ong. Theo ông Lộc, hiện nay nhu cầu tiêu thụ ong về để còn sống khá cao, ong trưởng thành bán với giá 1.000 đồng/con - 1.500 đồng/con để ngâm rượu làm thuốc trị bệnh xương khớp; ong non cần ký bán cho các nhà hàng đặc sản với giá từ 300.000 đồng đến 800.000 đồng/kg tùy thời điểm, nên ông vẫn còn dấn song. Nhưng ông Lộc thừa nhận, nghề bắt sống ong về về cực kỳ nguy hiểm, bởi ranh giới giữa sự sống và cái chết rất mong manh. Hầu như năm nào cũng có người bị thương nặng hoặc mất mạng vì té từ trên cây cao xuống đất trong lúc “chiến đấu” với bầy ong dữ. Bản thân ông Lộc dù đã có 29 năm trong nghề, kinh nghiệm dày mình, nhưng không bao giờ dám leo lên cây bắt tổ ong ở độ cao trên 20m, vì quá nguy hiểm.

Ông Lộc cho biết, nghề bắt ong tình cờ đến với ông hồi năm 23 tuổi, xuất phát từ việc chữa

người thuê ông bắt tổ ong về để ngâm rượu làm thuốc với giá rất cao, nên ông liều mạng nhận lời. Lúc đó ông Lộc chờ ban đêm đốt lửa ngay cửa tổ cho ong bay ra chết hết, đàn ong bị cháy đen, làm thuốc không công hiệu, chỉ lấy được đám ong non làm thức ăn đặc sản. Do khách hàng không đồng ý nên ông Lộc phải tìm đủ phương pháp để bắt sống bằng đục đàn ong. Sau hàng trăm lần bị ong đốt tấp từ nhất sinh, ông Lộc mày mò sáng chế ra bộ đồ nghề chuyên dụng gồm quần áo “phi hành gia” không dụng hàng, những chiếc bông bằng lưới để bắt sống lũ ong. “Đừng thấy bộ “áo giáp” và đồ nghề của tui như vậy mà tưởng nó bền. Cứ 2 năm là tui phải may một bộ mới, thay túi lưới; 1-2 tháng phải giặt bộ giáp một lần, vì nếu không giặt thì không thể mặc vào vì mùi nọc ong lưu cữu lâu ngày rất khó chịu, có thể gây choáng. Còn túi lưới phải thay liên liên, bởi nó bị mục hay rách, đang hành nghề mà ong thoát ra tấn công người khác thì mình mang họa. Nói thật, mỗi ngày tui xách xe ra khỏi nhà đi bắt ong, vợ con tui đều lo lắng, cầu trời khấn Phật cho tui trở về bình an, vì nghề này quá nguy hiểm”, ông Lộc kể.

Nghe tôi hỏi vì sao biết nguy hiểm mà không bỏ nghề tìm việc khác nhẹ nhàng hơn để kiếm sống, ông Tám Lộc cười méo xeo, nói: “Lỡ mang lấy nghiệp vào thân rồi, ngày nào không đi bắt ong tui thấy bứt rứt sao đó”. Nhưng cái nghề sinh tử trong gang tấc của ông Lộc cũng nhiều cay đắng. Rất nhiều lần ông Lộc vào vườn người dân tìm kiếm tổ ong thì bị chủ vườn nghi ngờ là ăn trộm nên báo công an, chính quyền đến xử lý, khi biết ông là người đi bắt ong dữ mới chịu bỏ qua. Ông Lộc kể, trước đây người dân phát hiện có tổ ong về về trong vườn cây thường gọi đến bắt, trả công 100.000 đồng- 200.000 đồng/tổ, cho luôn ong trưởng thành và ong non. Nhưng hiện nay muốn bắt được 1 tổ ong thì ông Lộc phải

trả 200.000 đồng cho chủ vườn nơi ong đóng tổ, bắt xong còn phải chia cho chủ nhà 100-200 con ong để ngâm rượu và vài trăm con ong non để họ...xào nhậu chơi, nếu không chịu thì họ không cho bắt. Kể lại chuyện này ông Lộc cười buồn, nói: “Đem sinh mạng ra phá một tổ ong dữ thì rất nhiều người không còn gặp nguy hiểm, nhưng nhiều lúc bị óp quá khiến tôi muốn bỏ nghề. Được vài hôm, tui lại suy nghĩ, coi như mình vừa kiếm tiền vừa làm phúc cho người khác, vậy là tiếp tục bán mạng leo cây bắt ong” ■

“Chiến lợi phẩm” sau hơn 1 giờ chiến đấu với bầy ong dữ.

- Nội ơi! Đánh trống theo lối “*tiền bản hậu phú*” là phải đánh mần sao, hã nội?

Thằng Đức ở ngoài vườn, đương loay hoay bịt miệng da ếch lên miệng trống, rần gán cổ hời vọng vô nhà. Nội chưa kịp trả lời, tía nó xía ngang, hỏi vặn:

- Mày, có biết “*tiền bản hậu phú*” nghĩa là sao, mà hỏi?

Nội rầy tía nó, thằng nhỏ còn con nít, hỏi chi điều của người lớn. Thằng Đức cũng chẳng vừa, nó thường hóng chuyện người lớn nên biết nhiều chuyện người lớn hơn đám bạn cùng trang lứa.

- Nghĩa là, trước nghèo sau giàu, phải hôn nội!

Nội tẩm tắc khen thằng cháu nội đích tôn sáng dạ. Nội vừa bước ra vườn, vừa bật tiếng cười:

- Phải rồi đó, thằng cháu nội của ông!

Nắng chiếu thẳng chạp không đủ sức hong ấm cái lạnh se sắt lập đông. Nội co ro trong cái áo phong phanh bạc màu phên trộn lẫn mồ hôi. Nội chăm thuốc hút, rồi chậm rãi kể chuyện xưa rất xưa trong cái làng nghèo rất nghèo nằm chênh vênh bên sông Bảo Định.

*

- Đánh trống “*tiền bản hậu phú*” là, khởi sự đánh khoan, kế tiếp nhật và sau đó thúc nhịp trống nhanh, dồn dập, chẳng khác gì tiếng vỗ ngựa phi đường xa... đường xa.

Mắt nội xa xăm ngó ra cánh đồng nhuộm khói un chiều. Trầm ngâm một hồi, nội nói rằng: *Ba hồi trống đầu phải muốn đánh sao cũng được. Mỗi hồi trống nó có quy ước của nó.*

Thằng Đức thiết tha hỏi: *Quy ước định lê ra sao, hã nội?* Cái định lê đó, do người làng không phân biệt chính cư hay ngụ cư cùng với ban Hội tế thống nhất định ra quy ước. Chẳng làng nào giống làng nào, ngay cả cái làng cũng chắc gì tồn

Lễ niêm ấn ngày 25 tháng Chạp

■ CAO THỊ HOÀNG

Đập Bảo Định -
dấu tích xưa thành phố Tân An.
Ảnh: Lạc Thuận.

tại vịnh Cửu. Bởi, đất phương Nam vốn là vậy! Có lẽ, nội muốn thăng châu hiểu thêm những gì cần hiểu về tục lệ của cái làng nó đương sống và sẽ sống trên mảnh đất miêng vườn, con sông cái bên bất ly hương. Rồi, nội nhớ lại:

- Làng mình có con rạch Vũng Gù từ sông Vàm Cỏ Tây chảy qua tới xóm Thị Cai, rồi nổi rạch Mỹ Tho đổ ra sông Tiền. Năm Ất Dậu (1705) chúa Nguyễn Phúc Chu sai Văn Trường hầu Nguyễn Cửu Vân trấn giữ miền biên cảnh và vùng đất Mỹ Tho. Ngài huy động dân binh xây đắp chiến lũy Thị Cai-Bến Tranh và đào hào sâu rộng nối hai đầu rạch Vũng Gù-Mỹ Tho. Tháng giêng, năm Kỷ Mão (1819) vua Gia Long trước lúc băng hà đã giao Bửu Thiện hầu Nguyễn Văn Phong quan trấn thủ Định Tường khởi công nạo vét và nối rộng đôi bờ rạch, khơi thông dòng chảy, tiện việc lưu thông ghe thuyền từ Miền Tây về Gia Định⁽¹⁾. Vua Gia Long đặt tên Bảo Định Hà⁽²⁾. Và, cũng khoảng thời gian đó, dân làng An Vĩnh Ngải lập đình An Trị tọa lạc trên đôi đất gie ra sông Bảo Định.

Gió chướng cuối năm không cần thổi lòn hang để, nó thổi thẳng vào lòng người gây sự nồn nao rạo rức, mang niềm hy vọng mới trong năm mới. Và, không rõ từ lúc nào, làng theo lệ hàng năm hể đến ngày 25 tháng Chạp là các vị trưởng lão, chức sắc cùng quan viên làng nước tề tụ về đình An Trị tiến hành lễ Niêm Ân.

- Niêm Ân là lễ gì, nội? Sao bây giờ con không thấy!

Thằng Đức vọt miệng hỏi nội. Tía nó gãi đầu, nói: *Tía còn không thấy, huống hồ con!* Nội nói như nói về cái đã qua và đã mất, chỉ là hoài niệm của lớp người sắp bước vào thiên cổ.

- Niêm Ân có nghĩa rứa con dẫu, bỏ vào hộp rồi niêm kín.

- Niêm kín chỉ vậy, nội?

Nghe thằng cháu hỏi tới, nội tức cười:

- Niêm kín! Nghĩa là, làng nghĩ mần việc hành chánh để ăn tết!

Rồi, nội nói một hơi dài:

- Làng nghĩ mần việc không có nghĩa làng buống lỏng việc quản lý, ngưng mọi hoạt động giữ gìn an ninh trật tự trong làng. Vì rằng, tháng Chạp là tháng cuối cùng trong năm, thiên hạ thường gọi "*tháng củ mật*". Đã là, "*tháng củ mật*"

thì tất nhiên cần đề phòng bọn nhập nha "*một đêm ăn trộm bằng ba năm làm*", cảnh giác hỏa hoạn hoặc xui xẻo gặp chuyện "*tai bay va gió*".

Tía thằng Đức hiểu "*tháng củ mật*", nó thì không. Thằng Đức ung ức trong bụng, củ mật là củ gì, hình dạng ra mần sao? Tại sao nó không biết! Biết thằng con muốn gì, nghĩ gì; tía nó cắt nghĩa: "*Củ có nghĩa đốc trách mà đốc trách, là kiểm soát. Mật có nghĩa cần mật*". Như vậy, "*tháng củ mật*" trong làng là tháng tuần dinh và dân làng kiểm soát cần thận.

Nghe xong, thằng Đức hiểu ra điều nó thấy mỗi năm, những ngày tháng Chạp ai nấy đều bận rộn, khó bắt công việc...là lúc mọi người mệt mỏi, thêm ngủ hơn thêm ăn nên thường lơ là mất cảnh giác...Tự dưng nó bật ra lời:

- Người xưa hay thiệt! Đúng là, "*tháng củ mật*"!

Trời rạng đông ngày 25 tháng Chạp, đường băng qua cánh đồng thì khu hương địa của làng đầy ấp người đi tảo mộ, đắp thêm đất lên nấm mồ cho người nằm dưới ba tấc đất ấm lòng chuẩn bị đón xuân. Cũng giờ phút đó, tại đình An Trị, trên bàn thờ Thành Hoàng đầy hương hoa, khói nhang nghi ngút. Con heo quay đủ đầu, lòng, đuôi và ngay cả cái móng cũng không thiếu, nằm phơi lưng dưới bệ thờ thơm mùi béo ngậy.

Sau khi đánh lễ xong, Hương cả thay mặt ban Hội tế đánh ba hồi trống kêu "*tiễn bần hậu phú*". Rồi, kế tiếp là ba tiếng trống đánh tung tiếng một đồng đặc và vang vôi, mang hàm ý tiễn đưa Thành Hoàng về châu trời để báo cáo công việc làng trong năm do thần cai quản; đồng thời, bố cáo đến dân làng: Từ giờ này làng Niêm Ân!

Tía con thằng Đức giống lỗ tai nghe đã con ráy. Thằng Đức vẫn còn thắc mắc: *Tới lúc nào làng mở niêm cái Ân? Chẳng lẽ, mấy cha mần làng muốn niêm muốn mở Ân lúc nào tùy thích!?* Nội nói: *Thổng lệ, làng mình đến mồng bảy tháng Giêng tức là đến hạ nêu thì mới mở Ân; nhưng việc đó chẳng chắc gì, bởi người có chức phận thường ăn tết kéo dài ra ngày mồng và cũng là, thói quen kiêng kỵ mần việc trong ngày mồng!*

Mê nghe nội kể chuyện xưa, thằng Đức bịt hoài chẳng rồi cái trống ếch. Tía nó thử mặt, ngồi chồm hổm hình như đương chiều suy nghĩ:

- Người có tâm hồn của người, đất có tâm hồn của đất. Người và đất khấn cầu "*Quốc thái dân an*". Ngày 25 tháng Chạp hằng năm, theo lệ làng tổ chức lễ Niêm Ân cũng chính là, lễ tiễn Thành Hoàng Văn Trường hầu Nguyễn Cửu Vân lên đường về trời báo công với Ngọc Hoàng việc cai quản dân làng An Vĩnh Ngải, chắc chẳng tỏ hồng và chắc chẳng sai (!) ■

⁽¹⁾ Khởi công ngày 23 tháng 2 năm 1819, kết thúc ngày 28 tháng 5 năm 1819. Từ chợ Thang Trông qua Hóc Đồng (hay Hóc Đùn) đến bến Mỹ Tho: chiều dài kinh hơn 40 dặm (áng chừng 14km), rộng trung bình 15 thước ta (6m) và sâu trung bình 9 thước ta (3,50m).

⁽²⁾ Năm Ất Ty (1835), vua Minh Mạng cho đổi tên lại là Trĩ Tường giang. Vua Thiệu Trị, đổi tên thành sông An Định. Pháp chiếm Nam Kỳ, đổi tên là Arroyo de la Poste (kênh Bưu Điện).

Một nghi thức giỗ Tổ của người Việt.

Về rằm

Không biết tự bao giờ, rằm tháng Giêng đã trở thành ngày giỗ Tổ của nhiều dòng họ ở các địa phương Trung Trung bộ, đặc biệt là hai tỉnh Nghệ An, Hà Tĩnh.

TRUNG TÂM ■

Thử nhớ, cứ đến rằm tháng Giêng là tôi lại được cha tôi đưa ra nhà thờ họ để cúng tổ. Đúng ra, quê tôi có hai ngày cúng rằm: tháng Giêng và tháng 7. Tháng Giêng là cúng Tổ. Tháng 7 là cúng cô hồn. Tháng 7 thường chỉ cúng một lần vào buổi tối, lễ cúng đơn giản. Chúng tôi nhớ nhất là mâm trái cây với chuối, ổi thị và bánh kẹo... Tôi thường được chia phần một quả thị bỏ túi đem về. Tối ngủ vẫn để đầu giường ngủi cho thơm và cũng để không bị chuột tha mất. Rằm tháng Giêng thì cúng lớn hơn, có lễ yết vào buổi tối 14 và lễ đại vào trưa ngày rằm. Tôi không ấn tượng lắm với rằm tháng Giêng vì trời rét mướt, có khi còn mưa phùn, lũ trẻ chúng tôi thường được khuyên ở nhà. Nếu cố tình đi thì phải cẩn rằng chịu rét. Nhà thờ họ tôi hồi ấy rất nhỏ, chỉ đủ đặt một cái hương án, cúng nhỏ. Người xuống lễ phải

quỳ ngoài thềm, chỗ đầu cho lũ trẻ con chúng tôi trú tránh mưa phùn gió bắc. Khi việc cúng kiếng xong, họ mặc thiết tiệc, chỉ có người lớn mới được ngồi trong nhà hoặc ngoài thềm. Trẻ con thì ngồi ngoài sân. Thời ấy, cứ gần đến ngày rằm là bà Bắc trưởng họ đến nhà tôi, thông báo và quỳen góp. Có năm mẹ tôi góp tiền, có năm thì làm cỗ xôi con gà đem ra nhà thờ Tổ. Cha tôi là người đọc văn. Chủ tế là bác trưởng họ quỳ ở giữa. Cha tôi quỳ ở bên. Giọng ông lên trầm xuống bổng, đọc tên những vị đã mất theo thứ tự chi trưởng, chỉ thứ, đời thứ nhất, thứ hai... cho đến những người nhỏ nhất ở chi cuối, nghe vừa bi vừa hùng. Những người mất chưa mãn tang, sẽ thờ ở một bàn riêng và chưa được đọc tên.

Chiến tranh, quê tôi, với kênh nhà Lê - đường vận tải thủy chiến lược chạy dọc xã - là trọng điểm đánh phá của máy bay Mỹ. Bom từ trên trời, pháo từ ngoài biển dội xuống bất kể ngày đêm. Không một ngôi nhà xây nào còn nguyên vẹn. Dân trong xã phải di chuyển tít tán. Các nhà thờ họ, hoặc bị bom phá, hoặc bị bỏ hoang. Kết thúc chiến tranh, đất nước lại ngập chìm trong nghèo khó của thời kinh tế bao cấp. Người dân lo ăn còn chưa đủ, nên việc cúng Tổ, có nhớ cũng không thường xuyên. Hơn nữa cả xã có mấy nhà thờ họ còn nguyên vẹn? Đến đầu những năm 2000, khi kinh tế đất nước đã khởi sắc nhờ đổi mới, mở cửa, các dòng họ trong xã bắt đầu tập hợp bàn tính chuyện xây dựng hoặc trùng tu lại nhà thờ tổ và tổ chức cúng tổ thường niên.

Từ khi có nhà thờ Tổ, con cháu ở làm ăn ở tạt đầu tạt đầu cũng lần lượt tìm về. Có người, từ đời ông có ông sơ di dân vào phương Nam, nay cũng tìm về nhận họ. Có người là con tư sinh mà ông cha đã mất, chỉ nghe mẹ kể lại câu chuyện của bố ngày xưa, cũng tìm về xưng tên nhận họ. Mà không chỉ người trong họ nhà tôi, cả xã, cả huyện, cả tỉnh đều vậy. Mấy năm nay, cứ đến ngày rằm tháng Giêng là những người thoát ly đi làm ăn tứ xứ như chúng tôi đều rủ nhau trở về. Có thể hệ đàn anh chúng tôi nay đã bảy tám mươi hơn, đã lưng còng tóc bạc, cũng tìm về, mặc dù ở quê chẳng còn bố mẹ hay anh em ruột nữa. Có lẽ, những người ấy, cũng như chúng tôi, về rằm, về nhà thờ cúng tổ là "hành hương", là về với cội nguồn, thân tộc. Chìm có cây, người có cội. Đã là con người ai cũng có cội

nguồn và luôn nghĩ đến, tìm về cội nguồn nếu có điều kiện. Vua Hùng được coi là ông Tổ của người Việt từ thời thượng cổ, đến nay cả nước còn có một ngày để cúng giỗ, để cả vạn người hành hương về đất Tổ, nữa là ông Tổ của các dòng họ mà gia phả còn ghi rõ mất ngày nào, chôn ở đâu, những ai là con cháu và đến đời này là đời thứ mấy...

Cứ đến tối 14 tháng Giêng, các ngõ xóm trong xã thì đèn đuốc sáng trưng, trống chiêng nhộn nhịp. Con cháu trong họ tề tựu ở căn nhà phía trước nhà thờ, còn gọi là bãi đường, để nghe đọc văn tế. Tất cả đều im lặng lắng nghe xem đã đọc đến tên ông bà cha mẹ (đã mất) của mình chưa, có đủ hay thiếu... Khi Trưởng họ, trong vai Chủ tế hành lễ xong, tất cả mọi người thứ tự theo từng chi trên dưới, tuổi tác vào thắp hương khấn Tổ, không khí thật trang nghiêm. Mỗi lần thắp hương trước bàn thờ Tổ lúc ấy, tôi như thấy các bậc tiền hiền của dòng họ, trong đó có cả ông bà cha mẹ tôi, đang tề tựu, đang lắng nghe, đang cử soát hành vi của con cháu, hoặc mím cười mãn nguyện, hoặc buồn bã đăm chiêu trước mỗi hành vi tốt xấu của những người đang sống...

Về rằm cúng Tổ đối với lớp người xa xứ như chúng tôi không chỉ là dịp hành hương, mà còn là dịp để giáo dục kỹ năng sống cho thế hệ con cháu. Đứng trước bàn thờ Tổ, lắng nghe tiếng chiêng trống điểm trong lời khấn nguyện của người đọc văn tế, chúng tôi hiểu ra trên gia đình còn có gia tộc. Chúng tôi lớn lên, trưởng thành, làm việc có ích cho đất nước, cho bản thân, gia đình cũng là góp phần làm rạng danh gia tộc. Thêm một tầng trách nhiệm, thêm một bậc vinh quang. Mỗi lần về rằm cúng Tổ, lớp người đi xa như chúng tôi mới có dịp gặp bạn bè thời thiếu nhi trong ếch. Có người năm sáu chục năm mới gặp lại, da mỗi tóc bạc mà cứ mảy tảo tít tít như thời trẻ trâu. Mỗi năm lại thêm vài ba người bạn cũ xuất hiện, gặp là vui như trẻ lại. Có lẽ đó là lý do mà ngày rằm tháng Giêng mỗi năm ở quê tôi, những người đồng hương, đồng tộc làm ăn tứ xứ lại tìm về đông hơn, vui hơn...

Cứ qua ba ngày Tết, bạn bè đồng hương gặp nhau, trực tiếp hay trên điện thoại, là hỏi: Có về Rằm không? ■

TẠI CÁC VÙNG QUÊ CỦA VIỆT NAM, TỪ ĐỒNG BANG CHO TỚI MIỀN NÚI, NGƯỜI DÂN THƯỜNG HAY TRỒNG MÍT TRONG VƯỜN NHÀ. TRÁI MÍT THƯỜNG ĐƯỢC DÙNG ĐỂ ĂN TƯƠI NHƯ NHIỀU LOẠI HOA QUẢ KHÁC, SAU NÀY KHI ĐƯỢC TRỒNG NHIỀU Ở CAO NGUYÊN MIỀN TRUNG, CÁC DOANH NGHIỆP MỚI SÁNG CHẾ THÊM MÓN MÍT SẤY KHÔ ĐÓNG HỘP DÙNG CHO NGÀY TẾT. RIÊNG VÙNG QUẢNG ĐIỀN QUÊ NGOẠI CỦA TÔI, TRÁI MÍT CÒN ĐI VÀO BỮA ĂN GIA ĐÌNH VỚI NHIỀU CÁCH CHẾ BIẾN KHÁC NHAU.

■ DINH TRỌNG BÌNH

Mít non đem luộc, sau đó chế biến các món ăn gia đình. Ảnh: Duy Minh.

Mít kho làng Bác Vọng

Tháng Chạp là tháng mà mọi người thường tìm về quê hương, bản quán để lo cho mô mà tổ tiên ông bà. Tháng Chạp năm 1975, năm đầu tiên sau ngày hòa bình, tôi cùng với mẹ về thăm mô mà tổ tiên họ ngoại. Quê ngoại tôi nằm ở huyện Quảng Điền tỉnh Thừa Thiên. Làng của mẹ ngoại (bà ngoại) có tên là Phố Lai, một làng cổ thuộc xã Quảng Vinh; còn làng của ôn ngoại (ông ngoại) có tên là Bác Vọng, nằm bên con sông Bồ ngăn cách hai huyện Quảng Điền và Hương Trà, con sông mang phù sa cho những làng quê trù phú hai bờ nơi nó chảy qua, làm cho những ngôi làng này có nhiều loại cây trái ngon ngọt nhất vùng như ổi Xá lý, bưởi Thanh Trà, và một loại cây nơi nào cũng có đó là cây mít.

Sau mấy ngày ở chơi và lo công việc bên làng của mẹ ngoại, hai mẹ con tôi đi bộ bằng đồng về thăm làng Bác Vọng nơi mẹ, cậu và các dì sinh ra và lớn lên. Đoạn đường từ Phố Lai sang Bác Vọng khoảng 10 cây số nhưng ngày ấy tôi thấy xa ơi là xa. Men theo đường đất, băng qua cánh đồng Quảng Điền rộng bao la, hai mẹ con đi qua làng Bầu La, nơi nổi tiếng ngày xưa với nghề đan thúng mủng và các dụng cụ bằng tre phục vụ sinh hoạt. Đi qua làng Hạ Lan nơi có Huyện Đường của cái thời các Chúa Nguyễn đưa dân vào mở đất Thuận Hóa, rồi men theo bờ sông Bồ, hai mẹ con tôi về đến Bác Vọng là quê gốc của ông ngoại tôi thì trời cũng đã xế chiều.

Ra đi từ tuổi còn đôi mươi theo ba lên Đà Lạt lập nghiệp rồi sau đó

về làm dâu ôn mẹ nội tôi ở tận quê Truôi, trải qua gần 40 năm, hôm nay mẹ mới về lại làng quê cũ, nơi chôn nhau cắt rốn của cả gia đình mẹ ngày xưa. Đứng một hồi lâu bên bến đò Ba Bến có lẽ mẹ bồi hồi lắm, những kỷ niệm thời thiếu nữ hiện về trong tâm trí của mẹ. Ngôi nhà cũ của ôn mẹ đã không còn, mẹ chỉ định vị được vị trí của ngôi nhà ôn mẹ nhờ vị trí ngôi Thánh Đường cũ mà nay cũng chỉ còn cái nền, ngôi Thánh Đường nơi cậu, mẹ và các dì nhận bí tích khai tâm và cũng là nơi đưa tiễn ôn ngoại về với lòng đất. Trải qua hai cuộc chiến tranh, ngôi Thánh Đường cổ kính ngày xưa nay đã không còn vì bị bom đạn tàn phá.

Sau một hồi lằng lằng cùng kỷ ức, mẹ dẫn tôi vào một ngôi nhà trong làng, nhà người bạn của mẹ thuở

thiếu thời. Trong ngôi nhà tranh vách đất đó, hai mẹ con tôi được cô chủ nhà đãi món ăn mang đậm nét làng quê Quảng Điền, món mít non kho xương ần với cơm gạo ruộng, bên nồi cơm dẻo thơm, tô mít kho xương heo đang bốc khói, cái đói vì phải đi bộ khá xa trong tôi gần như tan biến, thay vào đó là sự hưng phấn nhờ cái vị dẻo thơm của cơm lúa mới pha trộn vị ngọt bùi đậm đà của từng miếng mít kho, một món ăn đặc trưng mà làng quê Việt Nam nơi nào cũng có.

Cây mít được trồng ở nhiều nơi, nhưng mít Quảng Điền nhờ vào phù sa sông Bồ nên thân cây rất to, có thể xẻ ra làm bàn ghế hay làm nhà. Theo lời kể của mẹ thì ngày xưa ở ngoại làm được một ngôi nhà gỗ mít đồ ầu đẹp nhất làng. Không như những vùng miền khác, người dân làng ngoại của tôi không cho cây mít nuôi nhiều trái, khi cây mít đậu quả được chừng một hai tháng là lật bớt trái, chỉ để lại những trái có khả năng phát triển tốt, nở gai và sẽ sinh nhiều múi, mỗi trái mít được tuyển chọn để lại khi chín phải to như cái lu, nặng vài chục ký, được thương nhân đến mua gom đem lên thành phố tiêu thụ. Những trái mít hái non không hề bị bỏ đi, nó được đem luộc, sau đó chế biến các món ăn dùng cho bữa cơm gia đình, các món chế biến từ mít non món nào cũng ngon, đầu tiên và đơn giản nhất là món mít luộc chấm mắm nêm, mít non làm gỏi ần với bánh tráng và đặc biệt là món mít non kho xương heo ần no không biết chán. Từ một sản vật gần như phải loại bỏ, người nông dân đã tận dụng để chế biến thành những món ăn cho gia đình mình, rồi

hôm nay trở thành những đặc sản khi con người đã quá quen với cao lương mỹ vị. Những đặc sản mang đậm nét làng quê Việt được du khách, đặc biệt là những người Việt xa quê yêu thích như bột non chấm nước mắm, và trộn, mít kho xương, gỏi mít hay cơm hến có xuất xứ từ những mâm cơm gia đình của những người nông dân trên mọi miền quê Việt Nam.

Sau khi ần xong món mít non kho xương, mẹ và cô chủ nhà bắt cái chõng tre ra hiên nhà ngồi kể chuyện ngày xưa. Còn phần tôi, sau một hồi làm quen với mấy đứa con bà chủ, tụi nó tiết lộ một kho bầu được vùi dưới lớp tro bếp. Từ trong bếp tro đang còn ấm, tụi nó lục ra đưa cho tôi vô số hạt mít vùi tro, những hạt mít vùi tro chín đều và thơm lừng, ần rất bùi và không ngán như hạt mít luộc, có lẽ đây là những hạt mít ngon nhất trong đời mà tôi được ần tại làng Bắc Vọng quê ngoại của tôi.

Sáng tinh mơ, hai mẹ con tôi ra nghĩa trang của làng để tìm mộ ần ngoại. Có lẽ giây phút hạnh phúc nhất của mẹ là khi tìm ra được mộ phần của cha mình. Ngồi nhõ từng cọng cỏ, bốc từng nắm đất đắp lên mộ ần ngoại, trong hơi lạnh của sương mai và mùi nhang lang tỏa, một cảm giác thật linh thiêng, tôi cảm nhận như hương của đất và hồn của mẹ đang thấm dần vào trong từng tế bào da thịt của tôi, đứa cháu ngoại lần đầu tiên về thăm quê mình.

Dù có quyến luyến cùng quê hương, nhưng rồi hai mẹ con tôi cũng phải chia tay quê ngoại để trở về thành phố, về với công việc của những ngày Tết đang đến gần. Món quà quê ngoại tôi được mang theo là trái mít to ú ụ. Đoạn đường quê khá xa, mẹ vừa đi vừa ngoái lại, ánh mắt của mẹ sao thấy buồn rười rượi. Còn tôi thì chân bước đi nhưng vẫn như muốn nín lại, muốn quanh quẩn mãi bên những vườn mít, ruộng lúa, hay ra bến đò mà ngắm xuống dòng sông Bồ, rồi sau đó rảo bước cùng với đôi chân trần mà cảm nhận cái mát lạnh và dịu êm của miền đất quê ngoại yêu thương ■

Mít kho. Ảnh: Internet.

Sinh tồn trong hang đá

■ ANH SƠN

Nhớ hang da diết

Người Rục ở Ôn, Yên Hợp, Mò o ồ ồ (xã Thượng Trạch, huyện Minh Hóa, tỉnh Quảng Bình) nay đã được cấp nhà mới thay vì ở hang đá. Họ có thêm phương thức sản xuất mới, nhờ bộ đội biên phòng dạy làm lúa nước. Nhưng bản năng khiến bà con vẫn nhớ hang đá, nơi tổ tiên của họ từng mặc khổ để săn bắn, hái lượm. Đường như trí khôn của họ nằm hết ở bếp lửa và các động tác thuần thực leo qua núi đá, ăn uống những thứ tưởng như bỏ đi để sinh tồn trong khắc nghiệt.

Trong nỗi nhớ dài dai của tộc người Rục về tán rừng nhiệt đới với những tổ ong mọng mật, những mũi tên thuốc độc từ cây rừng, các món ăn từ núi đá, những đêm lửa dưới cội cây sung lớn... thì hang đá với họ là nỗi nhớ da diết. Bởi ở đó là nguồn gốc tổ tiên, là tuổi thơ, nơi họ sinh ra, lớn lên và trưởng thành. Trong số những người trở lại với hang đá cho thỏa nỗi thèm nhớ có vợ chồng ông bà Cao Chơn, 85 tuổi ở bản Ôn, vợ chồng Cao Thị Kèm... Những người Rục này đã được cấp nhà xây, hỗ trợ gạo hàng tháng, nhưng hang Tò Pộc, hang Rỏ, hang Ka Chắp và hàng chục mái đá khắc vẫn là chốn nghỉ ngơi khi họ trở lại lúc nhớ nhưng.

Ông bà Cao Chơn trong một hang đá ở Hung Vườn.

Đây là câu chuyện về những người anh em Rục của chúng ta. Không có điện thoại thông minh, máy tính xách tay, nhưng bà con có cách sinh tồn giữa núi rừng với kỹ năng gần như vô tận, rất uyển chuyển trong khắc nghiệt của rừng mưa nhiệt đới. Đây là cách sống thông minh, giàu sự tôn trọng tự nhiên.

Ông bà Cao Chơn vào rừng chỉ với chiếc gậy và dao đi rừng.

Trưởng bản Ôn, Trần Xuân Tư nói: “Vợ chồng ông bà Cao Chơn, hay vợ chồng Cao Thị Kèm vẫn thường vô hang, mỗi lần hơn chục ngày, có lúc đi một đợt mấy tháng. Về nhận gạo cấp phát, rồi vài ngày họ lại quay vô hang”. Chúng tôi vào rừng, nhiều lần mong được gặp, nhưng Cao Liễu, người dẫn đường nói: “May thì gặp được, chứ họ ở nhiều hang, từ hang này qua hang kia cả ngày đường, khó tìm lắm”. Nhưng may mắn đã đến với chúng tôi, ở vùng Hung Vượn, dưới mái đá lạnh ngắt, cái bếp tro khắc không lửa, Cao Liễu nói: “Đêm nay Cao Thị Kèm cùng chồng về đây ngủ”. Cao Liễu đoán chắc từ kinh nghiệm nhiều lần đi tìm vợ chồng Cao Thị Kèm, cứ thấy bếp lửa nào có than nóng, hoặc khói còn ừng ực mà không gặp họ thì bếp lửa tiếp theo dù nguội lạnh nhưng chắc chắn tối đó họ sẽ tìm tới nhen lửa để ngủ, nấu cái ăn. Và quả đúng, khi bóng nắng bị lá rừng che khuất, trên ngọn núi đá vôi, xuất hiện hai hình bóng người Rục, chân bước trên đá vôi sắc cạnh nhưng vẫn vững chãi và thoăn thoắt.

Cao Liễu nói: “Họ là những người cực kỳ nhớ hang, nên khi nào thích là hai vợ chồng rủ nhau vô. Hơi của hang đã họ ưng hơn, về nhà xây họ lúng túng lắm”.

Món ăn thức uống từ rừng

Gặp người lạ, Kèm cùng chồng có vẻ ngại, hơi hoảng sợ, Cao Liễu phải trấn an bằng một tràng tiếng Rục họ mới yên vị và nhóm lửa, mời mọi người đi vào sưởi ấm. Nhìn đôi chân trần của họ, tôi tự hỏi: Xung quanh là vùng đá vôi bị bào mòn khủng khiếp, những mảng đá nhọn hoắt, sao họ đi được? Có lẽ do gan bàn chân của họ đã chai sần rất dày, họ lại biết cách đặt chân lên đá như thế nào, những bước đi hết sức khéo léo, vì vậy nhiều viên đá sắc cạnh đã bị gãy ra dưới bàn chân dày cứng hơn đá.

Hai vợ chồng chỉ có hai con dao nhỏ đeo ở lưng hông, mỗi mái đá, hoặc hang đá trong lộ trình của họ đều có cái nổi nhỏ từ bi đồng bỏ đi hoặc “ăng-gô” lượm trong rừng là sản phẩm của bộ đội ngày xưa hành quân bỏ quên hoặc rơi rớt. Trước khi Kèm nhóm lửa, chồng Cao Xuân Tường đi quanh hang đá chừng 200m, tìm những con ốc đá, mỗi bữa như thế họ chọn 20 con để nướng. Kèm nướng ốc, còn Tường làm bầy đập từ dây leo rừng tại một khe nứt cạnh hang đá. Chặt một cành cây, tạo lối đi cho chuột núi, sau bấy họ bỏ

Vợ chồng Kèm ít khi có mặt ở bản mà thường vào hang để ở.

vài con ốc nướng làm mồi. Chỉ cần như vậy sáng hôm sau thức dậy gia đình Tường đã có một bữa sáng “thịnh soạn, tự nhiên” là con chuột núi khá to.

Xong bữa sáng, vợ chồng Tường đi tìm thức uống rất tự nhiên là rượu đoác, một thứ rượu không phải nấu, mà được làm từ cây đoác, trên núi đá. Cây đoác thuộc họ dứa, ngọn của nó thường được vít xuống một hố đá vôi. Sau khi họ chặt ngọn, một dòng nước màu trắng đục chảy vào hố đá được chọn, được chùng khoảng vài lít nước, một loại vỏ cây có xúc tác như men (Cao Liễu không tiết lộ là cây gì) được bỏ vào, chừng hai giờ đồng hồ, nước cây đoác dậy mùi thơm của rượu rừng, họ lấy lá cây vắn lại làm cốc và múc uống, uống cho kỳ say rồi lăn chường ra ngủ.

Cho đến nay, không chỉ gia đình Kèm - Tường, mà có ít nhất bảy hộ gia đình ở Ôn và Yên Hợp hoặc Mò o ở ở, đã tận dụng những đợt vào rẫy để ở lại hang từ mười ngày đến hai mươi ngày. Những ngày này họ thường thức sát vách rừng qua cách săn bắn hái lượm rất riêng của mình. Đó là cách họ bảo tồn những kỹ năng mà cha ông truyền cho để sinh tồn dưới vùng đá vôi khắc nghiệt.

Có điều lạ là khi vào hang thì họ không bao giờ ngủ nằm mà chỉ ngủ ngồi. Theo Cao Liễu, đó là cách để tránh dã thú, cũng là cách ngủ truyền đời của họ. Họ ngồi quay bên bếp lửa, và mỗi người ngủ ngồi mỗi góc. Đây là một trong những kỹ năng sinh tồn độc đáo của tộc người Rục. Sống giữa rừng, nhờ những kỹ năng đó mà chỉ cần cây dao, ít bụi nhùi, họ đã tạo ra lửa, kiếm được đồ ăn, thức uống... để tồn tại trước tự nhiên khắc nghiệt ■

Sống “xanh” ở đô thị

■ VY THƯ

Năm 1995, hệ thống tiêu chí đánh giá Công trình xanh của Mỹ (LEED) lần đầu tiên xuất hiện, làm bùng nổ trào lưu “Kiến trúc xanh”. Đến năm 2010, kiến trúc xanh thực sự trở thành một cuộc cách mạng của kiến trúc trên toàn thế giới, đại diện cho xu hướng kiến trúc thân thiện với môi trường và không gian sống của con người.

Một công trình được gọi là Kiến trúc xanh khi nó sử dụng năng lượng, nước và tài nguyên thiên nhiên khác hiệu quả; bảo vệ sức khỏe cho người sử dụng; giảm thiểu tối đa chất thải, ô nhiễm và sự suy thoái môi trường. Kiến trúc xanh còn được hiểu là Kiến trúc sinh thái (Sustainable Building). Ở các đô thị lớn, khi nhà ống đang là lựa chọn của phần đông dân cư và các chung cư cao tầng là giải pháp tối ưu cho tình trạng “đất chật người đông” thì kiến trúc xanh cùng với các trào lưu làm vườn trong nhà phổ biến là xu hướng “sống xanh” được ưa chuộng. Việt Nam cũng không ngoại lệ.

Khu vườn nhỏ trong nhà phố

Đây là ước muốn của các gia đình đang sinh sống trong những căn nhà ống ở các đô thị lớn như TP.HCM và Hà Nội, những nơi mà chỗ để xe hay khoảnh sân rộng trước sân nhà là điều xa xỉ. Tuy nhiên, nếu bạn có không gian trên tầng thượng thì một khu vườn treo hay một vườn rau là hoàn toàn có thể. Hiện nay, trước nhu cầu lớn

của người dân các đô thị về một không gian xanh hay đơn giản là một vườn rau sạch tự trồng đủ cung cấp cho bữa ăn gia đình, nhiều dịch vụ đã mọc lên, rất đa dạng, từ thiết kế sân và cung cấp các thùng xốp, hạt giống trồng rau; đến thiết kế và lắp đặt vườn treo ban công hoặc sân thượng, hệ thống giá trồng rau tưới tự động... Với chỉ vài chục mét vuông trên sân thượng, nhiều gia đình đã có thể ăn tằm có rau sạch dùng hàng ngày và một phần giải trí với thú vui làm vườn.

Các dự án “xanh” cao cấp

Song song với trào lưu làm vườn rau trong nhà ống đô thị là xu hướng “xanh” trong những dự án chung cư cao cấp. Trên thực tế, xu hướng xanh đã xuất hiện từ lâu tại các dự án biệt thự nghỉ dưỡng hay khu đô thị sinh thái, tuy nhiên các dự án chung cư “xanh” cao cấp thì mới nổi lên những năm gần đây. Từ khóa “dự án xanh”, “đô thị xanh”, “ốc đảo xanh”, “vườn trong phố” đã trở nên rất quen thuộc trên thị trường bất động sản của các dự án khu chung cư, căn hộ đô thị. Hướng đi mới này thu hút được sự quan tâm của cộng đồng cùng với các yếu tố: không gian sống lý tưởng, tiết kiệm nguồn năng lượng, thân thiện môi trường... và là yếu tố tạo nên sức cạnh tranh của các dự án. Có thể điểm mặt những dự án xanh ở thành phố Hồ Chí Minh như: Lakeview City của Novaland, Vinhomes Golden River và Vinhomes Central Park của tập đoàn VinGroup, các dự án trong khu đô thị Phú Mỹ Hưng như Opal Riverside tại khu Đông Sài Gòn, dự án Diamond Lotus Riverside của Phúc Khang Corp... Riêng thị trường bất động sản Hà Nội đã có nguồn cung nhà ở xanh tập trung ở: Times City, Ecopark, An Khánh, Belleville Hà Nội. Đây là các dự án bất động sản tập trung nhiều vào các yếu tố xanh như: mật độ công trình chỉ chiếm khoảng nhỏ so với không gian mặt nước và cây xanh,

VƯỜN RAU TRÊN SÂN THƯỢNG
LÀ LỰA CHỌN ĐỂ CÓ KHÔNG
GIAN XANH VÀ LÀ GIẢI PHÁP ĐỂ
CÓ BỮA ĂN VỚI RAU SẠCH CỦA
NHIỀU CƯ DÂN THÀNH PHỐ

PHỐI CẢNH DEUTESCHES HAUS
HO CHI MINH CITY 33 LÊ DUẨN,
QUẬN 1, TP.HCM

các tiêu chuẩn về vật liệu bảo
vệ môi trường, khả năng tiết
kiệm năng lượng. Nhiều công
trình đạt được các chứng chỉ
về kiến trúc xanh như: LEED,
EDGE, GREEN MARK...

Tuy nhiên, hiện nay các dự án
xanh chủ yếu được triển khai
trong phân khúc cao cấp và
rất hiếm thấy trong phân khúc
nhà/chung cư giá rẻ và nhà ở
xã hội trong khi đây chính là
phân khúc có số người sử dụng
nhiều nhất, tiêu tốn nhiều năng
lượng nhất. Theo các chuyên
gia, nguyên nhân là do tự thân
các dự án của phân khúc này
đã hút khách, nên việc có đưa
màng xanh vào hay không
phụ thuộc nhiều vào cái tâm
của nhà đầu tư. Tính đến nay,
Ecohome ở Hà Nội là một
trong những dự án nhà ở xã
hội hiếm hoi áp dụng kiến trúc
xanh.

Công trình công cộng

Kiến trúc xanh là kiến trúc thông minh, thường sẽ giúp tiết kiệm năng lượng tốt hơn. Vào cuối năm 2016, lễ cất nóc Ngôi nhà Đức Deutsches Haus tại 33 Lê Duẩn, quận 1, TP.HCM đã đánh dấu một cột mốc trong việc triển khai một dự án tòa nhà tiết kiệm năng lượng tại TPHCM. Tòa nhà 25 tầng này được áp dụng các thiết kế, vật liệu và giải pháp công nghệ xanh, bền vững và tiết kiệm năng lượng, là tòa nhà đầu tiên tại Việt Nam và Đông Nam Á được xây dựng để khẳng định cấu trúc tiết kiệm năng lượng trong điều kiện khí hậu Việt Nam. Trên thực tế, hàng năm, Bộ Công thương vẫn tổ chức cuộc thi Tòa nhà tiết kiệm năng lượng để vinh danh những công trình có giải pháp, thiết kế, quản lý sử dụng công nghệ hiệu quả năng lượng; được xem là những mô hình tiêu biểu về sử dụng năng lượng tiết kiệm và hiệu quả. Tuy nhiên, tiềm năng tiết kiệm năng lượng tại các tòa nhà ở TPHCM vẫn còn là tương đối lớn: khoảng 10%-40%. Vì thế, nếu các công trình xây dựng áp dụng đồng bộ các giải pháp thiết kế kiến trúc; sử dụng các vật liệu tiết kiệm năng lượng; lắp đặt và vận hành các thiết bị có hiệu suất năng lượng cao; có cán bộ quản lý năng lượng đủ trình độ; tận dụng không gian, ánh sáng tự nhiên... thì kiến trúc xanh mới thật sự là điểm nhấn của kiến trúc tại TPHCM trong thời gian tới ■

Vác balo lên...

Tà Năng - Phan Dũng khoảng 2 năm trở lại đây, được mệnh danh là cung đường trekking (du lịch bụi mạo hiểm) đẹp nhất Việt Nam. Chỉ cần xem những bức ảnh được cư dân mạng chia sẻ nhau, cộng chút máu xê dịch, bạn sẽ đứng ngồi không yên. Tôi lên đường với hành trang là 15kg hành lý gồm đủ mọi thứ từ gạo để nấu ăn, gà để nướng, đồ ăn khô dự trữ, nước, lều ngủ... cho hai đêm sẵn sàng ngủ giữa núi rừng.

Từ thành phố Hồ Chí Minh, theo chuyến xe xuất phát đúng 12 giờ đêm, chỉ mất 5 tiếng di chuyển là đến ngã ba Tà Hine (Đức Trọng, Lâm Đồng). Cái se lạnh của miền đất cao nguyên và những lớp sương mù sáng sớm nhanh chóng bị xua tan bởi mặt trời lên rất nhanh, sớm le lói đủ để bạn cảm nhận được cái nóng. Bữa ăn sáng tại chợ Đà Loan - khu chợ trung tâm của 4 xã Đà Loan, Tà

Hine, Tà Năng và Ninh Loan khiến các thành viên đoàn ám bụng trước khi bắt đầu hành trình được dự báo sẽ khiến đôi chân đủ mệt nhưng cũng đủ sướng. Từ chợ Đà Loan, chiếc xe 7 chỗ chở đoàn chúng tôi quãng đường hơn 20km trước khi dừng chân ở xã Tà Năng vì đường bắt đầu lấy lồi, xe không thể đi tiếp.

Tháng 12, cung đường Tà Năng thời tiết đẹp như mơ, nắng vàng nhưng không quá gay gắt, thời tiết mát dịu nên việc di chuyển rất thuận lợi. Chúng tôi càng gặp may hơn vì không gặp trời mưa, con đường lầy của những cơn mưa trước đó chỉ kéo dài chừng 1km trước khi đến điểm "check in" đầu tiên - ngôi nhà hoa giấy trong "truyền thuyết" của bất cứ dân phượt nào khi đặt chân đến vùng đất này. Đến được điểm này, hành trình bắt đầu nhanh hơn khi rừng thông bắt đầu hiện lên trước mắt, vì vu trong gió ngàn, mát rượi hồ như chỉ cần ngã lưng xuống là có thể say sưa giấc nồng. Nhưng, trước khi chạm đến cửa thiên đường, hành trình của chúng tôi lại không đơn giản đến thế...

Đến Tà Năng - Phan Dũng vào những ngày đầu tháng 12, cỏ không "non xanh tận chân trời" nhưng đứng trên ngọn đồi cao, trải tầm mắt vút tam phương tứ hướng, nơi đâu cũng ánh lên màu vàng tươi chừng bất tận. Mùa cỏ úa, với những bờ cỏ lâu phất phơ trong gió báo hiệu một mùa cỏ cháy lại sắp đến trước khi những mầm non, chồi biếc lại chuẩn bị biếc xanh.

Lạc giữa "mùa cỏ úa"

nơi *thiên đường*

■ MINH QUÂN

... đi lạc là chuyện nhỏ...

Vốn là cung trekking còn hoang sơ nên con đường đến với đỉnh Tà Nang chỉ là lối mòn do các nhóm du lịch bụi đi nhiều mà thành. Có những nhánh rẽ nhỏ là đường của người bản địa phương đi rừng, đi nương tạo nên. Nếu không mang theo bản đồ định vị hay có porter dẫn đường, chuyện lạc rất dễ xảy ra. Anh Cường - người lái xe cảnh báo với chúng tôi rằng đã có nhóm lạc trong rừng đến 5 ngày. Vậy nhưng chúng tôi vẫn bị lạc, ngay sau khi rời ngôi nhà hoa giấy.

Thú vị ở chỗ, cả nhóm lạc giữa những đồi thông ngút ngàn đầy dấu chân, dấu xe qua lại, nên dù biết lạc, cả nhóm vẫn hăm hở. Ai cũng lạc quan vì nghĩ rằng theo dấu các lối mòn ấy là sẽ đến. Nhưng, càng đi càng rơi vào cảm giác như lạc vào mê hồn trận. Chỉ có tiếng gió và những gốc thông, không một bóng người. Mọi người bắt đầu hoang mang. Chúng tôi gặp những người bản địa, nói tiếng Việt không sõi, mỗi người chỉ một nẻo. May sao “thần hộ mệnh” xuất hiện. Gia Dung - một người dân ông Kơ-ho sống bằng nghề đi rừng tận tình chỉ chúng tôi lối đi mà chỉ những người bản địa mới biết và cũng là con đường ngắn nhất để ra con đường chính. Con đường đất bằng phẳng, mùi thơm của hoa rừng và đích đến trước mắt rất gần, khiến khí thế lại hưng hục.

Nhưng, hết con dốc thẳng đứng thứ nhất, rồi thứ 2, thứ 3, thứ 4... Khi sức đã bắt đầu cạn, mỗi con dốc đều trở thành ác mộng và có khi phải bò bằng cả hai chân, hai tay. Lúc này, ai cũng ướt đầm mồ hôi, thở dốc ra cả hai lỗ tai. Trời sắp tối rất nhanh cộng với vài hạt mưa rừng khiến ai cũng lo sợ. Lại đóng viên nhau để đi tiếp, nhanh hơn. Và...

Thiên đường là đây...

Bước qua hàng chục ngọn đồi, “thiên đường trong truyền thuyết” của dân phượt cuối cùng cũng xuất hiện. Trời chập choạng nên chẳng thấy những khung cảnh ngút ngàn xanh tươi hay vẻ nên thơ, hùng vĩ như trong trí tưởng tượng. Nhưng, cảm giác sướng vẫn bao phủ hết tâm trí. Vứt hết ba lô, ai cũng vội vã để chọn cho mình những khung hình đẹp nhất để bắt kịp những tia nắng cuối ngày còn sót lại.

Tà Nang - Phan Dũng tháng 12 là vào mùa cỏ úa. Hoa cỏ dập diu trong gió. Mà cũng lạ, chỉ là cỏ tranh, cỏ lau mà sao hoa đẹp quá, hình thù đủ kiểu như có bàn tay con người nhào nặn. Nếu có chút ánh nắng vàng, chắc cả ngọn đồi như được ướp mật. Nó làm cho mọi người rơi vào cơn mộng mị để chờ bình minh ngày mới.

Buổi tối ở Tà Nang sống giữa thiên nhiên với bếp lửa bập bùng được đốt lên từ những nhánh củi còn tươi, thơm mùi nhựa thông được gom từ những triền đồi. Nằm giữa vạt cỏ thơm hơi sương để ngắm ánh trăng cao vợi vợi và một bầu trời đầy sao đêm, cho ta cảm giác trở về những năm tuổi thơ. Nồi cơm nấu vội, hạt cơm còn sượng, ăn cùng những miếng thịt gà đen nhem vì khói, cháy khét nhưng vẫn cảm thấy thơm lừng. Đêm ập đến nhanh và câu chuyện càng về khuya, càng xôm tụ trước khi trăng treo trên đỉnh đầu thúc giục cả đoàn đi ngủ để lại sức cho hành trình dài ngày kế tiếp. Những chiếc lều được dựng quây quần bên nhau thêm ấm cúng.

*Cảnh đẹp đến nao lòng
mùa cỏ úa ở Tà Năng.*

Bình minh rớt mặt và bước chân không nghỉ

Nếu để lỡ ánh chiều tà thì không có lý do gì để bỏ quên bình minh trên những đồi cỏ úa. Nắng sớm lên, những triền đồi óng ánh sắc vàng, điểm tô màu xanh của những tán thông lá xanh mượt. Chạy thật nhanh lên đồi cao rồi để hít hà, thu vào tầm mắt cảnh đẹp của đất trời rồi lại theo con đường mòn xuống dốc, rồi lại lên... Cảm xúc trập trùng như vẻ đẹp của núi đồi. Mọi thứ dường như vẫn vẹn nguyên, hồ như không có dấu chân người qua lại. Một ly cafe nóng được nấu bằng vỏ lon nước ngọt cũng đủ để buổi sáng thêm thi vị.

Rời Tà Năng, chúng tôi tiếp tục hành trình chinh phục hơn 20km tiếp theo để đến Phan Dũng. Đồi chân sau một đêm dường như dẻo dai hơn. Cung đường đi rợp hai bên là những cánh hoa lau phát phờ. Nắng sớm nhuộm vàng cả bầu trời khiến bước chân chỉ muốn dừng lại lâu hơn để trau chuốt cảnh đẹp trong tầm mắt. Chẳng có ống kính nào có thể bắt trọn những khoảnh khắc vi diệu này.

Đường về Phan Dũng dù không có những con dốc ngược nối tiếp nhau nhưng lại trải dài, đủ để thấm mệt khi mặt trời ngày càng gay gắt. Bữa trưa cũng được ăn vội để tiếp tục hành trình xuyên trong rừng, chạy cùng tiếng suối reo và cả những cơn mưa cuối mùa. Kết thúc hành trình trước một ngày, ai cũng tự nhủ, mùa cỏ non năm tới, chúng tôi sẽ lại lên đường cùng nhau, bởi vì nhiều lý do khách quan, thác Yavly vẫn chưa được chinh phục... ■

Vượt qua suối, băng trong rừng để đến với Phan Dũng

Mô hình ngôi làng vườn ở Anh. Ảnh: Guardian.

Làng vườn lần đầu có ở Anh

Chính phủ Anh mới đây chính thức thông qua dự án phát triển 14 ngôi làng vườn (garden village) đầu tiên của nước này trong nỗ lực tái thiết môi trường sống, tạo nên một làn sóng mới trên thị trường bất động sản vốn quá cao giá tại đây.

■ NGỌC BÁCH

(Theo Guardian, Financial Times)

Anh nổi tiếng là nơi chi tiêu mua nhà đắt đỏ nhất thế giới. Những người mua nhà lần đầu phải có ít nhất 200.000 bảng Anh trong khi ở London, giá nhà đất không dưới 400.000 bảng Anh/căn. Chỉ riêng tiền đặt cọc trung bình khi mua nhà đất ở Anh đã là 32.000 bảng Anh. Đây là lý do khiến việc mua, thuê nhà ở Anh trở nên bất khả thi với nhiều người. Số liệu thống kê vào tháng 11/2016 chỉ ra tại

Anh có đến 250.000 người vô gia cư đang sinh sống. Những người này chưa từng mơ có ngày mình sẽ mua được một ngôi nhà trên nước Anh.

Dự án 14 làng vườn ra đời với ước tính cung cấp 48.000 ngôi nhà trong không gian sống xanh, tiện lợi giao thông và có giá cả “đễ chịu” với người dân. Các ngôi làng sẽ trải

đài từ Cumbria (phía Bắc nước Anh) đến Cornwall (vùng duyên hải Tây Nam). Nhiều người cho rằng mô hình này khá giống mô hình của các khu dân cư hiện đại, nhưng làng vườn có những nét riêng. Bộ trưởng Nhà ở của Anh, ông Gavin Barwell cho biết, các ngôi làng sẽ được quản lý theo mô hình cộng đồng chung, ưu tiên nguyên tắc nội bộ. Chính phủ sẽ không tham gia quản lý ngoài những ràng buộc về mặt pháp lý. Mỗi làng sẽ có những nông trại sử dụng năng lượng mặt trời rộng khoảng 300-500 ha, cung cấp chuỗi thực phẩm an toàn cho người dân sống nơi đây. Các khu làng này trực tiếp tạo ra công việc, chuỗi doanh nghiệp để tự thúc đẩy kinh tế địa phương. Điều kiện duy nhất là những làng vườn phải bảo đảm luôn duy trì môi trường trong lành cho tất cả các thành viên.

Như vậy, mô hình làng vườn ở Anh không chỉ hứa hẹn giúp người dân thoát khỏi khủng hoảng nhà đất, mà còn tạo ra cho họ nền tảng môi trường sống bền vững, có công việc ổn định. Làng vườn ở Anh xuất phát từ khái niệm đưa không gian làng hòa hợp trong môi trường đô thị, hình thành các cộng đồng nông nghiệp cổ kết về mặt xã hội, kinh tế và sinh thái, tự cung tự cấp với các tiện ích và dịch vụ xã hội đầy đủ. Những ngôi làng này hình thành trên cơ sở hỗ trợ cho nền kinh tế nông nghiệp, cùng cam kết xây dựng giá trị chung nhất là phát triển văn hóa cộng đồng, sản xuất sinh thái, giảm thiểu ảnh hưởng môi trường và tái thiết tự nhiên.

Chương trình môi trường Liên hợp quốc (UNEP) từng công bố Tuyên ngôn về thành phố xanh cam kết sẽ cùng nhau xây dựng một tương lai bền vững về sinh thái, hòa hợp về mặt xã hội và vững chắc về kinh tế cho các thành phố. Theo đó tăng cường sử dụng năng lượng tái sinh, giảm hiệu ứng nhà kính trên phạm vi toàn khu vực, có các chương trình tái chế rác và sản xuất phân bón vi sinh để giảm 20% lượng rác thải cần chôn lấp và tiêu hủy trên một đầu người. Ngoài ra còn tăng cường sự tiếp cận sử dụng nước sạch cho người dân, thực thi các biện pháp để đẩy mạnh sử dụng nước tái chế; có các quy chế quản lý nước thải, không để ngập úng trong đô thị và tăng cường sự tham gia của cộng đồng trong bảo vệ nguồn nước; xây dựng một hệ thống tiêu chuẩn đánh giá mức độ xanh cho tất cả các công trình xây dựng mới, tăng cường những đơn vị ở đa năng; bảo vệ những hành lang sinh thái quan trọng hoặc những đặc điểm sinh thái chủ chốt như nguồn nước ngầm, cây lương thực, nơi cư trú của động vật hoang dã... Trong điều kiện hiện nay, mô hình làng vườn là một sản phẩm cụ thể hóa tinh thần tuyên ngôn này và nó năng làng đô thị lên một tầm cao mới, đó là hạt nhân phát triển bền vững trong cộng đồng, không chạy đua với tốc độ phát triển mà bảo đảm cho người dân đời sống hài hòa nhất ■

1 THUẬT TOÁN NÔNG NGHIỆP

Cảnh đồng được phân chia ngăn nắp theo thuật toán của Benedikt Groß. Ảnh: Toronto Sustainability.

Thuật toán hiện diện ở bất cứ đâu trong đời sống gắn liền với kỹ thuật số. Chúng ta thường nghe nhắc đến thuật toán trong các thao tác tìm kiếm trên mạng. Chuyên viên thuật toán người Anh Benedikt Groß đã tạo ra thuật toán đặc biệt nhằm phá thế độc canh, tận dụng được đất trồng, lại tránh được tình trạng cánh đồng canh tác bị các con vật phá hoại. Thuật toán của Benedikt giúp tính toán chính xác việc chọn lựa trồng cây gì trên khoảng đất nào, tăng cường sự bền vững sinh thái và tạo nền tảng đa dạng. Mô hình này không mới nhưng cách tiếp cận mới mẻ, kết hợp được với thuật toán đảm bảo độ chính xác, tránh được những rủi ro và vẫn giữ được đa dạng sinh học là ưu điểm nổi bật mà Benedikt Groß đóng góp cho nhà nông. Một khoảng đất sẽ được chụp ảnh và phân tích dựa trên thuật toán để từ đó đưa ra những khoảng ngăn cụ thể sau đó được "sao chép" hoàn toàn ra thực tế, tạo nên những thửa ruộng rất ngăn nắp nhưng tận dụng triệt để diện tích thổ nhưỡng.

2 DỰ ÁN BÁNH XE SỬ DỤNG NĂNG LƯỢNG MẶT TRỜI

Ring Garden ở California. Ảnh: Inhabitat.

Ring Garden (Dự án bánh xe) là mô hình trang trại sử dụng năng lượng Mặt trời sản xuất nước ngọt. Mô hình này dễ tìm thấy ở thành phố Santa Monica, California (Mỹ) nơi thường trong tình trạng thiếu nước dành cho nông nghiệp. Ring Garden dùng năng lượng mặt trời để chạy thiết bị dưới dạng bánh xe khử mặn nước, đồng thời đây còn là khu vườn đa dạng sinh thái. Nó có thể cung cấp tới 60 triệu lít nước sạch. 60% nước ngọt sản xuất ra được dùng để tưới cây, 30% hòa vào mạng nước thành phố, còn 10% nước có thể không tốt đối với hệ thực vật và hệ động vật biển thì được đưa vào lò phân ứng sinh học dùng nuôi tảo spirulina.

4 xu hướng làm nông bền vững

THỰC HÀNH NÔNG NGHIỆP BỀN VỮNG TRONG THỜI ĐẠI MỚI KHÔNG CHỈ DỰA VÀO KINH NGHIỆM MÀ CẦN SỰ HỖ TRỢ RẤT LỚN TỪ CÔNG NGHỆ TIẾN TIẾN CÙNG KỸ THUẬT LẬP TRÌNH CAO. NÔNG NGHIỆP BỀN VỮNG VÌ THỂ CẦN SỰ KẾT HỢP NHUẬN NHUYỄN CỦA YẾU TỐ CŨ VÀ MỚI, TẠO RA MỘT XU HƯỚNG MỚI CỦA LÀM NÔNG THỜI HIỆN ĐẠI.

■ MINH TÙNG

(Theo Toronto Sustainability, Inhabitat)

3 NÔNG NGHIỆP VĨNH CỬU

Một mô hình khu rừng lương thực. Ảnh: Starhawk.

Nông nghiệp vĩnh cửu (permaculture) là một phần của thiết kế sinh thái, kỹ thuật sinh thái, thiết kế môi trường, xây dựng và quản lý tài nguyên nước tích hợp. Mục tiêu nhằm phát triển kiến trúc bền vững, những hệ thống nông nghiệp có khả năng tự phục hồi và duy trì mô phỏng theo hệ sinh thái tự nhiên. Môi trường rừng lương thực là có nhiều tầng lớp để trồng những loại cây có lợi cho hệ sinh thái. Mỗi tầng sẽ dành riêng cho những loại cây trồng, vật nuôi và các loại nấm riêng biệt.

Để mô hình khu rừng lương thực hoạt động tốt cần có sự chung tay của một cộng đồng. Cộng đồng rừng lương thực ở Boston (BFFC) là một ví dụ điển hình. BFFC là một tổ chức phi lợi nhuận với hàng trăm tình nguyện viên mỗi năm thường xuyên hỗ trợ cộng đồng thiết lập và duy trì khu rừng lương thực ở địa phương. Các tình nguyện là cầu nối cho các khu dân cư trong việc tăng cường kiến thức và ý thức trồng trọt vì hầu hết khu rừng lương thực xuất hiện ở những không gian chung.

4 NẤM THAY THẾ THUỐC TRỪ SÂU

Nhà sinh vật học Paul Stamets.

Ảnh: Mercury Press International

Năm 2016, một sinh viên người Pháp đã sáng chế ra máy phát hiện thuốc trừ sâu trong các loại rau quả tươi có tên gọi "Scan Eat". Chiếc máy này được cho là vô cùng hữu dụng ở thời điểm hiện tại, nhưng một khi việc áp dụng nấm thay thế thuốc trừ sâu trở nên phổ biến thì phương pháp này sẽ không còn được ưa chuộng.

Nhà sinh vật học người Mỹ Paul Stamets từ 10 năm trước đã được cấp bằng sáng chế nhờ nghiên cứu thuốc trừ sâu được thay thế bằng nấm. Tuy nhiên, mãi đến năm 2016, công trình của ông mới được nhắc đến như cuộc cách mạng cho nền nông nghiệp toàn cầu. Trong nghiên cứu của mình, ông đã kể tên cụ thể 200.000 loài nấm có thể tiêu diệt các loại sinh vật ký sinh gây hại trong nông nghiệp. Với việc áp dụng theo hướng dẫn của Paul Stamets, nông dân có thể tiến tới việc không sử dụng các loại thuốc trừ sâu gây hại từ các hóa chất cực độc ■

chia sẻ niềm tin cộng đồng

CÔNG TY CỔ PHẦN
BA HUÂN®

Trứng Sạch

Thịt Gà Sạch

Trứng Gà Omega3

Xúc Xích tiết tròng

Xúc Xích Xông Khô

Lạp Xương

Bánh Flan

22 Nguyễn Đình Chi, Phường 9, Quận 6, TP.HCM

Liên hệ: Phòng Kinh doanh: 08 3960 6071 - Kim Em (Phó GD&D): 0908 083 116

CHO CUỘC SỐNG HOÀN HẢO

CÔNG TY CỔ PHẦN BẤT ĐỘNG SẢN EXIM

CÔNG TY CỔ PHẦN BẤT ĐỘNG SẢN EXIM

179EF Cách Mạng Tháng Tám, P.5, Q.3, TP.HCM

Điện thoại: (84.8) 6264. 6726 - Fax: (84.8) 6264. 6724

Email: eximland@eximland.com.vn

Website: <http://www.eximland.com.vn>

CÔNG TY CỔ PHẦN NHỰA

Rạng đông

RDP

Luôn Luôn Tốt Hơn

BAO BÌ PHỨC HỢP

- In từ 1-12 màu
- Cấu trúc ghép từ 1-9 lớp
- Tốc độ đóng gói tự động cao
- Khả năng hàn dán nhiệt tốt

FLEXIBLE PACKAGING

- Printing from 1 - 12 colors
- Up to 9 layers
- High speed packaging ability
- Excellent heat-sealability

GIÁ DA

- Chống mài mòn
- Chống trầy xước
- Kháng khuẩn, kháng nấm mốc và ô nhiễm
- Kháng UV, chống cháy
- Dễ làm sạch
- Không có kim loại nặng và Phthalate

SYNTHETIC LEATHER

- Anti-abrasion
- Anti-scratch
- Anti-bacterials, anti-mildew and stain resistant pink
- Anti UV, flame retardant
- Easy cleaning
- Heavy metal standard: RoSH, EN71-part 3, non-Phthalate

ÁO MƯA

- An toàn, chống thấm hiệu quả
- Không kích ứng với da nhạy cảm
- Đường dán chắc chắn, kiểu dáng thời trang, nhiều màu sắc, phù hợp mọi đối tượng.

RAINCOAT

- Safety & water proof
- Anti-irritant skin.
- Sealing durability, fashion, colorful, suitable for all audiences.

MÀNG PE-EVA

- Chất liệu mỏng nhẹ
- Không bị nhăn khi gấp xếp
- An toàn tuyệt đối cho da trẻ em dễ nhạy cảm
- Kháng khuẩn
- Kháng nấm mốc
- Tính năng chống thấm nước

PE-EVA FILMS

- Thin & light materials
- Folding without wrinkle
- Safety for kids
- Anti-bacterials
- Anti-mildew
- Water proof

TỜ - VÁN

- Chất liệu mỏng nhẹ
- Độ chịu lực cao, dẻo dai bền chắc, không bị cong, vênh và co rút ở nhiệt độ cao.
- An toàn, chống ăn mòn và có tuổi thọ rất cao.

SHEET & BOARD

- Thin & light materials
- Impact resistant, flexibility, smooth, low shrink at high temperature
- Safety, anti-abrasion & longevity

Head Office : 190 Lạc Long Quân St., Ward 3, District 11, HoChiMinh City
Tel : (84-8) 3969 2272 - Fax: (84-8) 3969 2843
Email : nhuarangdong@rdplastic.vn
Website : www.rdplastic.com.vn - www.aomurangdong.com
Facebook : www.facebook.com/rdplastic

Sản phẩm được kiểm nghiệm bởi
 Product is passed all requirements by
 SGS Intertek

Mùng New ChamCham được BỘ Y TẾ chứng nhận
SDK: VNDP-HC-832-03-15

Dùng mùng (màn) ngủ thông thường vẫn
chứa yên tâm vì: ngọt ngọt, thiếu khí thở,
bị che chắn tầm nhìn, tiếng muỗi vo ve
gây vực bội, mất ngủ và sợ nhất là
muỗi luôn đeo bám chích người
chạm vào mùng

KHÔNG XEM THƯỜNG

Ngủ !!!

**Chích đốt
xuyên mùng**

Thay đổi cách ngủ mùng ngay hôm nay để **AN TOÀN SỨC KHỎE - YÊN TÂM NGỦ NGON!**

NEW MÙNG ĐUỔI MUỖI

ChamCham

Tự động xua đuổi - Liên tục hạ gục
Muỗi mất khả năng chích đốt
ngay lần **Chạm** đầu tiên

SẢN PHẨM ĐẶC BIỆT

Cham Cham
đuổi diệt muỗi, côn trùng
liên tục 24/24 giờ
không mùi
không khói
trong 3
năm

**Cham
Mùng**
Thỏa Thích

không lo muỗi chích xuyên mùng

100% NGUYÊN LIỆU & CÔNG NGHỆ NHẬT BẢN

Nhà sản xuất
MINH HƯNG
tien giang Co., Ltd

CÔNG TY TNHH MINH HƯNG TIỀN GIANG
Áp kinh 2A, Phước Lập - Tân Phước, Tiền Giang
SẢN SANG HỢP TÁC VỚI CÁC ĐẠI LÝ PHÂN PHỐI
Hotline: **08 6289 8989** www.chamcham.com.vn

CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC

HAGL Agrico

**Công ty cổ phần Nông nghiệp Quốc tế
Hoàng Anh Gia Lai**

📍 15 Trường Chinh, Thành phố Pleiku, Tỉnh Gia Lai, Việt Nam

☎ (+84) 59 2222 283

📠 (+84) 59 2222 218

🌐 www.haagrico.com.vn